

Begroting 2017

Programmabegroting 2017 en
Financiële begroting 2017 inclusief
meerjarenramingen 2018-2020

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	4
Besluit	10

Programmabegroting 2017

Programma Zorg- en ondersteuning	12
Programma Leefomgeving	23
Programma Cultuur, sport en recreatie	54
Programma Modern bestuur	64

Beleidsindicatoren	78
--------------------	----

Paragraaf Lokale heffingen	85
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
Paragraaf Kapitaalgoederen	99
Paragraaf Financiering	101
Paragraaf Bedrijfsvoering	104
Paragraaf Verbonden partijen	106
Paragraaf Grondbeleid	116

Financiële begroting 2017 inclusief meerjarenramingen 2018-2020

Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo	121
Uitgangspunten en grondslagen begroting 2017	122
Meerjarig overzicht van baten en lasten en resultaatbestemming	123
Incidentele lasten en baten	125
Stand van zaken te realiseren taakstelling en restant stelposten	127
Reserves	128
Voorzieningen	132
Nieuw beleid, gehonoreerde wensen en investeringen	133
Meerjarig overzicht balans	135
Dashboard financiële functie	139
Inzicht in inkomsten en uitgaven begroting 2017	145

Aanbiedingsbrief begroting 2017

Voor u ligt de Programmabegroting 2017, de Financiële begroting 2017 en de meerjarenramingen 2018-2020 (hierna genoemd de Begroting 2017).

Nieuwe opzet Begroting 2017

Deze begroting heeft een andere opzet dan u gewend bent. De opbouw van deze begroting is mede tot stand gekomen op basis van het advies van de werkgroep 'Harmonisatie en verbetering programmabegroting', een werkgroep bestaande uit de wethouders Financiën van beide gemeenten, twee vertegenwoordigers uit elke gemeenteraad ondersteunt door de ambtelijke organisatie.

In 2015 heeft de werkgroep advies uitgebracht voor een vernieuwde opzet van de programmastructuur. Voor de gemeente Sint-Michielsgestel is voorgesteld om het aantal programma's terug te brengen naar 4 en het aantal beleidsproducten naar 30. De gemeenteraad heeft het advies tot wijziging en harmonisatie overgenomen.

De opbouw van een programma ziet er als volgt uit:

- wat valt er onder het programma;
- de gemeenschappelijkheid binnen het programma;
- de missie;
- de visie;
- kosten per beleidsproduct;
- een financiële analyse.

De beleidsproducten zijn als volgt opgebouwd:

- waar staat onze gemeente;
- wat willen we bereiken inclusief de benoeming van beleidsindicatoren;
- wat gaan we daar in het betreffende begrotingsjaar voor doen.

Groeipad naar harmonisatie en kwaliteitsimpuls

Wij realiseren ons dat nog niet overall indicatoren benoemd zijn en niet SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden) geformuleerd.

Het harmoniseren en verbeteren van de programmabegroting is een meerjarig verbetertraject. Bij de begroting 2017 is hierin door de werkgroep een eerste stap gezet doormiddel van het nieuwe format. Na de programmabegroting 2017 evalueert de werkgroep het proces tot nu toe en zal daarna verder vorm en inhoud geven aan de verbeterpunten en de ambitie om het SMART begroten en verantwoorden te verbeteren. Het verbetertraject richt zich op duurzaamheid, dit houdt in: vasthouden, consolideren en verbeteren.

Regelgeving

In het kader van de vergelijkbaarheid van gemeenten is na de rapportage door de commissie Depla het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (en hierna BBV) aangepast. In deze vernieuwde BBV worden nieuwe taakvelden geïntroduceerd en worden een aantal verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

Een vertaalslag van de programma's naar de taakvelden is in het bijlagenboek opgenomen.

In theorie zouden de verplichte beleidsindicatoren de resultante moeten zijn van het te voeren beleid. Wij hebben ervoor gekozen deze voor het jaar 2017 uitsluitend op te nemen in een afzonderlijk hoofdstuk. In een latere periode beoordelen wij of en op welke wijze wij deze op gaan nemen bij de programma's als beleidsindicator.

Samen maken wij Sint-Michielsgestel: Ruimte voor initiatief, dichtbij mensen, zorg voor wie nodig.

Missie: ruimte voor initiatief, dichtbij mensen, zorg voor wie nodig

Sint-Michielsgestel staat voor een kleinschalige samenleving, waar het leven en werken goed is. Mensen hebben oog voor elkaar. De gemeente schept ruimte voor initiatief, staat dicht bij mensen en zorgt voor hen die het nodig hebben.

Visie: vitale dorpen en bewoners

De gemeente Sint-Michielsgestel stelt zich tot doel dat haar kernen vitaal blijven, elk met zijn eigen identiteit. Daarbij geven we ons rekenschap van onze ligging in de grotere Meierij en Noordoost Brabant. In een tijd waarin decentralisatie, schaalvergroting binnen de overheid en vele samenwerkingsverbanden belangrijk zijn, blijven de Gestelse dorpen plekken vol leven, waar een grote diversiteit van mensen prettig woont en zich thuis voelt. Voorzieningen zijn voor iedereen bereikbaar, waarbij delen belangrijker is dan hebben. De gemeente voelt zich hiervoor verantwoordelijk, maar biedt tegelijkertijd bewoners en organisaties de ruimte om zélf hun omgeving te maken. De gemeente stelt zich hierbij op als een samenwerkingspartner. Bovendien heeft zij speciale aandacht voor veiligheid en zorg voor hen die dat nodig hebben.

Kerntaken: Wat voor gemeente willen we zijn?

- Zorg voor die groepen inwoners die in een kwetsbare positie verkeren, iedereen doet mee.
- Vitale dorpen door een goede, passende voorzieningenstructuur (veiligheid, wegen, groen) en voorzieningenniveau (onderwijs, wonen, accommodaties) ten gunste van de leefbaarheid en vitaliteit in onze dorpen.
- Werk, inkomen, werkgelegenheid en ondernemen (stimulering van duurzame lokale en regionale economie en een goed ondernemersklimaat).

Kerntakendiscussie

De noodzakelijke keuzes die we met elkaar gemaakt hebben in de kerntakendiscussie betekenen dat we bepaalde producten en/of diensten het komende jaar niet meer of op een andere wijze met elkaar moeten gaan uitvoeren. Begrippen als: delen is belangrijker dan hebben, zorgen 'dat' in plaats van zorgen 'voor', faciliteren in plaats van subsidiëren, ruimte laten voor eigen initiatief en burgerparticipatie zijn randvoorwaarden om de gemaakte keuzes de komende jaren verder uit te gaan werken.

Accenten voor de komende periode

In deze begroting willen we per programma de accenten, activiteiten en bijbehorende budgetten voor de komende periode benadrukken. Voor het komende jaar zien we vooral het door ontwikkelen van de ambtelijke fusie, het uitwerken van uitkomsten uit de kerntakendiscussie, burgerparticipatie, wijkmakelaars en het afronden van de in gang gezette bezuinigingen als belangrijkste thema's. We hechten eraan waar te maken wat we hebben beloofd; krachtig in uitvoering.

Duurzaamheid, klimaat- en milieubeleid is een uitgangspunt in alles wat we doen en daarmee een terugkerend thema in deze begroting. De komende jaren vervolgen we doelgericht het ingezette duurzaamheidsbeleid en intensiveren dit waar mogelijk. We willen onze inwoners, ondernemers en organisaties met groene en duurzame initiatieven faciliteren en waar mogelijk ondersteunen. Dit geldt ook voor het betrekken van onze inwoners bij het onderhoud openbaar groen. We maken ons daarnaast sterk voor de verbinding stad met platteland.

We willen een **veilige en leefbare gemeente** zijn. We werken mee aan de pilot 'vernieuwend werken' bij de politie. Door het organiseren van nabijheid met vijf wijkagenten voor onze gemeente hopen we zowel de objectieve als de subjectieve veiligheid te vergroten. Veiligheid is vooral een kwestie van (samen) doen. Van weinig papier, van daden, van handen uit de mouwen, voorbeelden stellen en dingen proberen. Ook bij verkeer en wegbeheer staat veiligheid voorop, zoals in dorpscentra en bij scholen. Onze aandacht gaat speciaal uit naar de kinderen, de senioren en de fietsers.

Op het gebied van **accommodatiebeleid, sport- en cultuurvoorzieningen** ligt het accent op delen is belangrijker dan hebben. We geven in 2017 uitvoering aan het herijkte subsidieprogramma waarbij de

nadruk meer komt te liggen op stimuleren in plaats van permanent subsidiëren. Samen met de bibliotheek wordt gezocht naar een nieuwe uitvoeringsvorm van het bibliotheekwerk en op het gebied van cultuureducatie en muziekonderwijs zetten we samen met onze harmonieën en fanfares in op het ondersteunen van kinderen en jongeren. Centraal staat het maatschappelijke ondernemen waarbij het uitgangspunt geldt 'delen is belangrijker dan hebben'.

In het **sociaal domein** zijn we bezig met het inbedden van een op maat gerichte uitvoering van de transitie, verdere integratie van vluchtelingen, het versterken van een vernieuwend en op de vraag afgestemd ondersteuningsaanbod, in te zetten op eigen kracht en het leggen van verbindingen tussen zorg, participatie en het bedrijfsleven. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor het Sociaal Team en het Basisteam Jeugd en Gezin. In de komende jaren wordt verder invulling gegeven aan het proces van transitie naar transformatie. Dit betekent dat taken anders worden georganiseerd. Denk hierbij aan het versterken van preventie, algemene voorzieningen, sociale netwerken en het zelf organiserend vermogen.

Wij willen dat Sint-Michielsgestel een gemeente is waar mensen in goede **gezondheid** willen wonen, werken en leven. Inzet voor goede gezondheid betekent inzet op het creëren van een gezonde fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot ontwikkeling van talenten en economische bedrijvigheid. Kijkend naar preventie ligt het accent op alcoholpreventie, maar ook op gezonde school en bewegen (Buurtsport).

De komende jaren zetten wij ons tevens in om **afval** doelmatig en duurzaam in te zamelen en te recyclen. We doen dit vanuit het principe 'scheiden aan de bron'.

In het **ruimtelijk domein** wordt gewerkt aan het realiseren van de voorgenomen bouwopgave en waar dit kan bouwen we duurzaam. De komende jaren willen we de vitaliteit van onze dorpen versterken. Denk hierbij aan Schoolstraat en Beekveld in Berlicum, Jacobskamp in Den Dungen en centrumplan in Sint-Michielsgestel. Het beleid, gericht op het bouwen voor de behoefte per dorp, met een nadruk op de betaalbare woningen zetten we voort. We verwachten de komende jaren een toestroom aan vergunninghouders (statushouders) die gastvrij worden ontvangen en passend moeten worden gehuisvest.

Samen met ondernemers willen wij werken aan een duurzame **economische ontwikkeling** van onze gemeente.

Met name in het kader van het bevorderen van de leefbaarheid zetten we in op versterking van de detailhandel en horeca in de centrumgebieden. De belangrijkste impulsen voor de werkgelegenheid in onze gemeente liggen op regionaal niveau via AgriFood en het inhoud geven aan onze regionale agenda. Op lokaal niveau zoeken we naar versterking van ons gemeentelijk imago in de combinatie van landelijk opererende instellingen, een sterke aanwezigheid van MKB-bedrijven met name op onze bedrijfsterreinen en de uitbouw van de toeristisch-recreatieve sector. Het vervullen van onze opdracht in het kader van de Participatiewet maakt een wezenlijk onderdeel hiervan uit. (Doelen hierbij zijn onder andere het bieden van voldoende werkgelegenheid, en het bevorderen van de leefbaarheid.)

De financiële positie

Het resultaat wordt weergegeven op basis van de lasten en baten vóór de aanwending / storting in het eigen vermogen. De resultaatbestemming, mutaties in het eigen vermogen, wordt afzonderlijk weergegeven. Vervolgens wordt het resultaat ná bestemming weergegeven.

Het resultaat

De begroting 2017 geeft het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 primitief	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Totaal lasten	58.901	61.379	65.195	56.905	62.444	55.319
Totaal baten	57.599	57.443	65.523	56.534	62.042	56.008
Resultaat vóór bestemming (lasten minus baten)	1.302	3.937	-328	371	402	-328
Resultaatbestemming:						
Totaal storting in reserves	1.684	657	1.032	519	496	484
Totaal onttrekking reserves	1.397	4.518	92	1.050	1.139	354
Totaal resultaatbestemming	287	-3.861	940	-531	-643	130
Resultaat ná bestemming	1.589	76	612	-160	-241	-558
	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>overschot</i>	<i>overschot</i>	<i>overschot</i>

Begrotingstechnisch zijn de overschotten in de exploitatie als onvoorzien aangemerkt. Overschotten zijn/worden gestort in het eigen vermogen (de Vrije investeringsreserve).

Tekorten (2015, 2016 en 2017) zijn/worden onttrokken aan het eigen vermogen (de Vrije investeringsreserve).

De vergelijkende cijfers

In deze begroting zijn de vergelijkende cijfers van de jaarrekening 2015 en de gewijzigde begroting 2016 opgenomen.

De primitieve begroting 2016 en de jaarrekening 2015 zijn nog opgebouwd op basis van de oude programmastructuur. Voor de opgenomen vergelijkende cijfers zijn deze omgebouwd naar de nieuwe structuur zoals voor de eerste keer in deze begroting zijn opgenomen.

De jaarrekeningcijfers 2015 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening door de gemeenteraad op 7 juli 2016. In de begrotingscijfers 2016 zijn de gegevens verwerkt van de primitieve begroting 2016, de 2^e bestuursrapportage 2015, de kadernota 2016 en de overige geformaliseerde besluiten tot en met de raadsvergadering van juli 2016.

De cijfers van 2017 zijn gebaseerd op de besluitvorming tot en met de raadsvergadering van juli 2016. Hiernaast zijn deze verder verfijnd en zijn de laatst bekende (autonome) ontwikkelingen verwerkt.

Het verloop van het resultaat

Ten opzicht van de Kadernota 2016 zijn per saldo geen substantiële afwijkingen verwerkt. Het verloop van het resultaat ná bestemming kan als volgt worden weergegeven:

Ontwikkeling begrotingssaldo	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Saldo begroting na Kadernota 2016	266	-157	-130	-688
Mutaties Begroting 2017	346	-3	-111	130
Saldo exploitatieresultaat Begroting 2017	612	-160	-241	-558
	tekort	overschot	overschot	overschot

In de financiële begroting is een overzicht opgenomen van de mutaties na de vastgestelde Kadernota 2016.

Rekening houdende met de als incidenteel aan te merken lasten en baten mag de conclusie getrokken worden dat de begroting structureel sluitend is. Gelet echter op de omvang van de resultaten adviseren wij terughoudendheid in intensivering en / of nieuw beleid.

Aandachtspunten

Deze begroting is opgemaakt op basis van bestaand beleid. In het bijzonder zijn de effecten van de ontvlechting Optimisd, Ple1n belastingen, Leerplicht en de invlechtingen daarvan in MijnGemeenteDichtbij niet verwerkt. In 2016 moet hier duidelijkheid over ontstaan en wordt de begroting 2017 hierop aangepast.

De ontwerp - begroting 2017 is door het college van burgemeester en wethouders op Prinsjesdag vastgesteld. Eventuele effecten van Prinsjesdag voor onze gemeente worden, voor zover mogelijk, verwerkt in de Najaarsnota 2016.

De belastingtarieven 2017

In tegenstelling tot eerdere jaren hebben wij in het kader van de harmonisatie van werkwijzen en een integrale beoordeling van alle belastingverordeningen ervoor gekozen deze in de raadsvergadering van december 2016 aan te bieden.

In deze begroting zijn de tarieven zoals die daar dan in verwerkt worden, opgenomen. Uitzondering hierop is de ontwikkeling van de tarieven OZB omdat de WOZ-waarden ten tijde van de samenstelling van de begroting nog niet bekend waren. Een indicatie van het vermoedelijke tarief is wel opgenomen. Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf Lokale Heffingen. Een voorstel van de tarieven/ de uitgangspunten is hierna opgenomen.

Belasting	Voorstel tarieven 2017
OZB woningen	0,1417% van de WOZ-waarde *)
OZB niet-woningen eigenaar	0,2009% van de WOZ-waarde **)
OZB niet-woningen gebruiker	0,1475% van de WOZ-waarde **)
Hondenbelasting	€ 69 voor 1 hond; € 101 voor de 2 ^e en de volgende per hond; € 342 voor geregistreerde kynologische kennels.
Toeristenbelasting	€ 1,50 per overnachting; € 0,25 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 12-18 jaar; € 0,15 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 0-12 jaar.
Rioolheffing	€ 117,84 Vastrecht per aansluiting; € 0,34 per m3 verbruikt/afgevoerd water.
Afvalstoffenheffing	€ 60,48 vastrecht per aansluiting; Per containerlediging: € 1,74 restafval 60 liter € 4,06 restafval 140 liter € 6,96 restafval 240 liter € 0,89 groenafval 60 liter € 2,08 groenafval 140 liter € 82,23 appartementencomplex
Leges omgevingsvergunning	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist.
Leges Dienstverlening	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist.
Marktgelden	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist

*) gebaseerd op een taakstellende verhoging van 3,5% en een verlaging van 3% in verband met verwachte waardeontwikkeling (basis meicirculaire 2016).

**) gebaseerd op een taakstellende verhoging van ongeveer 17% (kerntakendiscussie) en 3,5% (uit eerdere dekkingsplannen) en een verhoging van 1% in verband met verwachte waardeontwikkeling (basis meicirculaire 2016).

De raad van de gemeente Sint-Michielsgestel;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 september 2016;

gelet op het financiële beleid, het Besluit Begroten en Verantwoorden,
de gestelde kaders in de Kadernota 2012, het kerntakenbesluit en de Kadernota 2015 en de
Kadernota 2016;

Besluit

1. de programmabegroting en de financiële begroting 2017 en de bijbehorende meerjarenramingen 2018-2020 vast te stellen inclusief de daarbij behorende resultaatbestemming en
2. het overzicht van gehonoreerde wensen vast te stellen en
3. in te stemmen met de voorgestelde investeringen in de planperiode en het college toe te staan deze, in overeenstemming met het eerder vastgestelde beleidskader, eerder ter uitvoering te nemen. Het college informeert de raad hierover periodiek bij de verschillende bestuursrapportages en:
4. in te stemmen met de belastingtarieven 2017.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Sint-Michielsgestel in zijn openbare vergadering van 3 november 2016.

De raad voornoemd.

de raadsgriffier,	de voorzitter,
Mevrouw NA. Hoogerbrug-van de Ven	mr. J.C.M. Pommer

Programma's

Programma Zorg en ondersteuning

Wat valt er onder het programma Zorg en ondersteuning

Onder het Programma Zorg en ondersteuning vallen alle beleidsproducten, die bijdragen aan zelfredzaamheid van de burgers.

Hieronder vallen de beleidsproducten:

- Maatschappelijk werk
- Minderheden
- Jeugdzorg
- Inkomensvoorziening
- Participatie
- Wmo
- Volksgezondheid

De gemeenschappelijkheid in zorg en ondersteuning

Een leefomgeving waar het prettig leven is, waarbinnen mensen en hun talenten zich kunnen ontwikkelen. Sint-Michielsgestel heeft vitale dorpskernen met passende voorzieningen.

Werkgelegenheid en ondernemerschap worden gestimuleerd. Zelfredzaamheid wordt versterkt en initiatieven worden zoveel mogelijk ondersteund. We bieden zorg voor inwoners die in een kwetsbare positie verkeren. Iedereen doet mee.

Missie

Een samenleving en het sociale netwerk van het individu, die bijdragen aan zelfredzaamheid van onze inwoners en vitaliteit/leefbaarheid van onze dorpskernen.

Visie

Iedereen kan zelfstandig leven waar nodig met ondersteuning. Daarbij is sprake van een overlap van de drie transities, middels de kanteling willen we komen tot een transformatie.

Wat betekent deze visie:

Eén Sociaal domein, waarbinnen integraal en ontkokerd wordt gewerkt.

Maatwerkoplossingen en keukentafelgesprekken dragen bij aan zelfredzaamheid.

Uitgangspunten voor deze werkwijze:

De speerpunten zijn:

- Ouderenzorg
- Mantelzorg- en vrijwilligersbeleid
- Inburgering statushouders
- Schoolmaatschappelijk werk
- Preventie
- Basis Team Jeugd en Sociaal Wijk Team
- Eigenkracht
- Participatie

Wat kost het, welke directe baten worden gegenereerd en wat financieren wij door middel van inzet eigen middelen (resultaatbestemming)?

Exploitatie voor resultaatbestemming:

Lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
3. Maatschappelijk werk	391	486	158
5. Minderheden	107	351	101
7. Jeugdzorg	5.568	5.499	5.642
13. Inkomensvoorziening	4.774	4.959	5.241
15. Participatie	5.505	5.135	4.996
17. Wmo	7.296	8.209	8.684
19. Volksgezondheid	845	797	855
	24.485	25.437	25.675

Baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
3. Maatschappelijk werk	0	0	113
5. Minderheden	30	89	89
7. Jeugdzorg	11	8	8
13. Inkomensvoorziening	3.165	3.176	3.282
15. Participatie	293	0	0
17. Wmo	685	609	609
19. Volksgezondheid	0	0	0
	4.184	3.883	4.101

Resultaatbestemming:

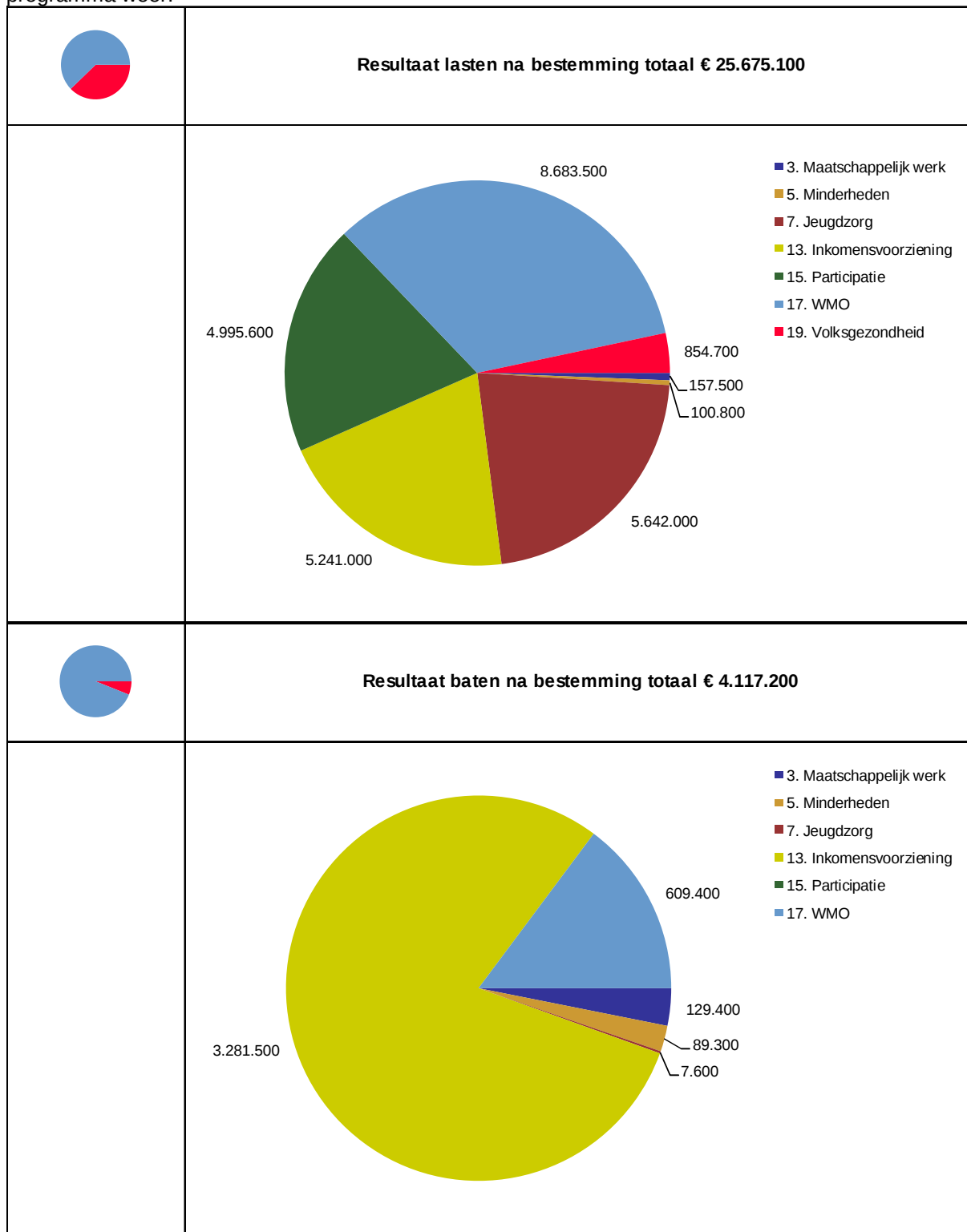
Starting in reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
3. Maatschappelijk werk	0	0	0
5. Minderheden	0	0	0
7. Jeugdzorg	96	0	0
15. Participatie	113	0	0
17. Wmo	494	0	0
	703	0	0

Onttrekking aan reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
3. Maatschappelijk werk	20	87	16
5. Minderheden	0	250	0
7. Jeugdzorg	50	0	0
15. Participatie	9	170	0
17. Wmo	0	19	0
	79	526	16

Resultaat na bestemming: (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
3. Maatschappelijk werk	371	400	28
5. Minderheden	77	12	12
7. Jeugdzorg	5.603	5.492	5.634
13. Inkomensvoorziening	1.609	1.783	1.960
15. Participatie	5.316	4.965	4.996
17. Wmo	7.105	7.581	8.074
19. Volksgezondheid	845	797	855
	20.926	21.029	21.558

Tabelweergave lasten & baten na resultaatbestemming:

Het kleine diagram geeft een indicatie van het relatieve aandeel van dit programma in het totaal van de begroting weer. Het grote diagram geeft de omvang van de beleidsproducten in het totaal van dit programma weer.

Financiële Analyse

Analyse begroting vs begroting op hoofdlijnen

Maatschappelijk werk:

De lasten voor 2017 zijn lager omdat de subsidie van Partis is overgegaan naar de nieuwe stichting Brede Welzijns- en zorginstelling Sint-Michielsgestel. Hierdoor zijn de lasten van beleidsproduct maatschappelijk werk naar Wmo gegaan.

In 2017 is de stand van de reserve subsidies niet meer voldoende, daarom is er een taakstelling (€ 83.400) opgenomen. Daarnaast is er een nog in te vullen taakstelling (€ 30.000 structureel) voor de agogische instellingen uit de kerntakendiscussie. In november wordt het nieuwe subsidieprogramma vastgesteld en zal hier invulling aan worden gegeven.

Minderheden:

In de kadernota 2016 is eenmalig een budget beschikbaar gesteld voor de opvang van vergunninghouders en vluchtelingen. Hiervoor wordt een bedrag van € 250.000 onttrokken uit de reserve Wmo/jeugd.

Jeugdzorg:

Bijstellingen vanuit de meicirculaire 2016 hebben tot een hoger budget in 2017 geleid.

Inkomensvoorziening:

De lasten voor bijzondere bijstand voor 2017 zijn hoger vanwege een stijging van de kosten voor bewindvoering.

Bijstelling van het BUIG budget zorgt voor hogere baten in 2017 maar daarnaast stijgen ook de lasten in 2017 vanwege een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden.

Participatie:

In 2016 zijn er hogere lasten vanwege het restant dividend (€ 170.000) van de WSD; dit wordt onttrokken uit de reserve.

Wmo:

De lasten voor huishoudelijke hulp zijn in 2016 hoger doordat er eenmalig compensatie is toegekend aan de aanbieders huishoudelijke hulp voor signalering en preventie (€ 131.000). Daarnaast is in 2016 nog eenmaal een budget toegekend voor huishoudelijke hulp toelage. In 2017 is dit budget komen te vervallen en is er structureel budget toegevoegd aan de integratie-uitkering Wmo.

Zoals beschreven onder maatschappelijk werk heeft er een verschuiving plaatsgevonden van de subsidies. Hierdoor zijn de lasten voor Wmo in 2017 (€ 310.100) hoger.

Daarnaast hebben bijstellingen vanuit de meicirculaire 2015 tot een hoger budget voor begeleiding in 2017 geleid.

Volksgezondheid:

Hogere lasten voor de GGD in 2017.

Vanaf 2017 is er één grondslag voor de gemeentelijke bijdrage: het aantal inwoners.

Beleidsproduct Maatschappelijk werk

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

Met de transformatie in het Sociaal Domein is ingezet op een vorm van Maatschappelijk Werk Nieuwe Stijl. De hulpverlening is niet alleen gericht op het individu maar tevens op het versterken van het cliëntsysteem. Er wordt 'outreaching' gewerkt en problematiek wordt integraal benaderd. De maatschappelijk werkers werken vanuit het Sociaal Team en het Basisteam Jeugd en Gezin. De druk op deze voorziening neemt toe als gevolg van de decentralisaties en de verschuiving van de gespecialiseerde tweedelijns- naar eerstelijnszorg. In 2017 is de nieuwe Brede Welzijnsinstelling Sint-Michielsgestel integraal verantwoordelijk voor het Maatschappelijk Werk.

Wat willen we bereiken?

Zelfredzaamheid in de samenleving.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- In stand houden van een laagdrempelige integrale voorziening voor diverse vormen van Maatschappelijk Werk.
- Versterking van sociale verbanden zoals het gezin, de buurt en andere sociale netwerken door een benadering gericht op versterking van deze cliëntsysteem.
- Integrale benadering van problematiek en verdere ontwikkeling van de samenwerking binnen het Sociaal Team en het Basisteam Jeugd en Gezin.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Minderheden

Verantwoordelijke bestuurders: Koos Loose en Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de huisvesting van vergunninghouders. Ieder halfjaar krijgen we vanuit het Rijk een taakstelling opgelegd over het aantal te huisvesten vergunninghouders. In 2015 voldeden wij niet aan de taakstelling. Over het eerste halfjaar van 2016 hebben we ook niet aan de taakstelling voldaan, waardoor de taakstelling over het tweede halfjaar van 2016 fors overschreden moet worden om de totale taakstelling aan het einde van het jaar gerealiseerd te hebben, inclusief de achterstand van 2015.

Wat willen we bereiken?

Voldoen aan de wettelijke verplichting om vergunninghouders te huisvesten. Via goede begeleiding/integratie van de vergunninghouders kunnen zij snel en soepel integreren in Sint-Michielsgestel.

Indicator	Taakstelling 2015	Realisatie 2015	Taakstelling 2016	Taakstelling 2017 (01-01-tot 01-07)*
Wettelijke taakstelling	49	31	73	36

* verwachte taakstelling 1^e helft 2017

Toelichting op de indicatoren.

Voor de prognose van de taakstelling voor het jaar 2017 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aangegeven dat deze naar de huidige inzichten minimaal gelijk blijft aan die van de periode van 2016. Deze bedraagt 73 personen.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Prestatieafspraken met Vluchtelingenwerk, de nieuwe brede welzijnsinstelling, de WSD en het KW1college om een integrale, breed gedragen aanpak van de ondersteuning van nieuwkomers te realiseren bij hun vestiging in onze gemeente.
- Maatschappelijke begeleiding inburgering, taalles en re-integratie op elkaar afstemmen, zodat integratie en participatie sneller mogelijk zijn.
- Voldoende middelen beschikbaar stellen om verantwoord ondersteuning te kunnen bieden aan de nieuwkomers.
- Alleenstaande statushouders in het kader van gezinshereniging, samen met de woningbouwcoöperaties, huisvesten.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

In de kadernota 2016 is eenmalig een budget beschikbaar gesteld voor de opvang van vergunninghouders en vluchtelingen. Hiervoor wordt een bedrag van € 250.000 onttrokken uit de reserve Wmo/jeugd.

Beleidsproduct Jeugdzorg

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

Het inkoopkader specialistische jeugdhulp 2017 en verder is vastgesteld. De nieuwe inkoop vanaf 2017 is gericht op het transformeren van het stelsel door de inkoop zó in te richten dat er lokaal maatwerk gerealiseerd kan worden, met behoud van samenwerking op regionaal niveau. Een ontwikkelopgave is de verbinding met andere domeinen zoals het Passend Onderwijs, de Wmo en Participatie. Zonder een goede verbinding met deze domeinen is effectieve jeugdhulp niet mogelijk.

Partis Brede Welzijnsinstelling (BWI), Stichting Welzijn Ouderen (SWO) en Stichting Steunpunt Mantelzorg zijn sinds mei dit jaar gefuseerd tot een nieuwe brede welzijnsinstelling. Samen zorgen zij voor beter, sterker en meer verbonden welzijnswerk voor jong en oud. Bij Bint kunnen inwoners terecht voor: mantelzorgondersteuning, jongerenwerk, buurtsport, vrijwilligerswerk, seniorenondersteuning, lotgenotencontact, opbouwwerk, sociaal team, ontmoeting, cursussen en activiteiten. Het is de bedoeling dat jongerenwerkers in de toekomst breder inzetbaar gaan zijn door de fusie.

Wat willen we bereiken?

Kinderen groeien op tot zelfredzame burgers; ouders/verzorgers zijn in staat hun kinderen een veilige en gezonde omgeving te bieden.

Jongeren in Sint-Michielsgestel worden gestimuleerd tot persoonlijke ontwikkeling om probleemgedrag te voorkomen.

Problemen worden vroegtijdig gesignaleerd.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Het bewerkstelligen van de transformatie in overleg met jeugdzorg aanbieders:
 - In 2017 starten met het realiseren van meer lokaal maatwerk.
 - Samenwerken met lokale zorg als er specialistische zorg wordt ingezet.
 - Specialisme naar voren brengen / zorg dichterbij huis organiseren (via het Basisteam Jeugd en Gezin).
 - Door ontwikkelen Basisteam Jeugd & Gezin (o.a. ICT, inzet eigen kracht / vrijwilligersprojecten etc.).
 - Samenwerking BJG en Sociaal team beter vormgeven o.a. door gezamenlijke huisvesting te zoeken.
 - Verbinding leggen met de arbeidsmarkt.
- Bieden van ondersteuning en zorg aan kinderen en hun ouders bij problemen bij het opgroeien en opvoeden. We stimuleren eigen kracht en zelfredzaamheid van de burgers:
 - Versterken van de toegang van het Basisteam Jeugd en Gezin.
 - Integreren werkwijze BJG Boxtel en Sint-Michielsgestel met behoud van lokale accenten.
 - Incidenteel en project/thema-gebonden in overleg treden met ouders/verzorgers en jongeren (cliënttevredenheid en cliëntenparticipatie).
 - Initiatieven ontwikkelen om eerder te signaleren.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Inkomensvoorziening

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

Tot 1 januari 2017 vindt de uitvoering van dit beleidsproduct nog plaats door de Gemeenschappelijke Regeling OptimIsd. Vanaf 1-1-2017 zal dit uitgevoerd worden door de Gemeenschappelijke Regeling MijnGemeenteDichtbij, Team Participatie.

Wat willen we bereiken?

Rechtmatig verstrekte uitkeringen en duidelijke verplichtingen voor de klanten.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Voor de uitvoering van de Participatiewet zal het Uitvoeringsplan Hoogwaardige Handhaving geactualiseerd worden aan de Participatiewet (nu nog gebaseerd op de WWB) en tevens wordt dit plan uitgebreid met handhaving op het gebied van de Wmo en de Jeugdwet.
- De informatieverstrekking aan klanten op dezelfde wijze laten plaatsvinden als in Boxtel (o.a. invoering informatiemap).
- Liquidatie OptimIsd.
- Aandacht voor Social Return.
- Aandacht voor het naar werk toeleiden van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Participatie

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen en Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

Tot 1 januari 2017 vindt de uitvoering van dit beleidsproduct nog plaats door de Gemeenschappelijke Regeling Optimisd. Vanaf 1-1-2017 zal dit uitgevoerd worden door de Gemeenschappelijke Regeling MijnGemeenteDichtbij, Team Participatie.

Wat willen we bereiken?

Economische zelfstandigheid van onze burgers.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Gemiddeld aantal werkloze jongeren	70	73	66	60	54	48

Toelichting op de indicatoren:

Gemiddeld aantal werkloze jongeren: zijn alle jongeren tot 27 jaar, bij UWV geregistreerd als werkloos werkzoekend gemeten over ieder kalenderjaar. In de participatiewet wordt de leeftijdsgrens van 27 jaar aangehouden.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- De rol van WSD in de uitvoering van de Participatiewet zal eind 2016 / begin 2017 bepaald worden. De raad zal keuzeopties voorgelegd worden. Bij de keuzeopties hoort ook in hoeverre we re-integratietrajecten inkopen en opdrachten verstrekken aan WSD om werkgelegenheid te waarborgen voor de doelgroep.
- Het beleid t.a.v. vluchtelingen (statushouders) zal beter op elkaar afgestemd worden waardoor statushouders sneller kunnen participeren. WSD heeft al een voorzet gemaakt voor nieuwe re-integratieproducten, specifiek voor deze doelgroep. De WSD zien we hierbij als first supplier.
- Vanuit het arbeidsmarktbeleid van AgriFood Capital worden acties voor de hele regio uitgezet, vaak ten behoeve van de onderkant van de arbeidsmarkt. Het programma voor de komende jaren is al door de raad vastgesteld. Nieuw daarin is, is dat VSV (vroegtijdig schoolverlaten) en kwetsbare jongeren nadrukkelijk meer aandacht zullen krijgen en daarom één van de 4 pijlers vormt in het regionale beleid. Gestreefd wordt naar een lager (gemiddeld) aantal werkloze werkzoekende (kwetsbare) jongeren.
- Het beleid van Optimisd op het gebied van Participatie zal vergeleken worden met het beleid van Boxtel en er zal afstemming plaatsvinden. Dit kan leiden tot aanpassingen van de bestaande verordeningen.
- Het wijkbedrijf is een netwerkorganisatie en we richten een WOP (werkomgevingsploeg) op en organiseren via een 'Bosproject' dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of vanuit de tegenprestaties actief participeren in een arbeidsproces.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Wmo

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

Het jaar 2015 stond de decentralisatie van zorg centraal in de Wmo. Dit heeft veel veranderingen met zich meegebracht. Vervolgens is 2016 gebruikt om de voortgevloeide onduidelijkheden glad te strijken. Vanaf 2017 zal de focus liggen op het brengen van rust in het land van zorg, zowel in de nieuwe als de oude taken.

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Sint-Michielsgestel kunnen op eigen kracht participeren in de samenleving. Mensen die dit niet zelf of met behulp van het sociaal netwerk kunnen, kunnen rekenen op ondersteuning. Niet 'de beperking' van iemand is het uitgangspunt voor deze ondersteuning, maar 'wat iemand nog zelf kan' eventueel met behulp van haar/zijn sociale netwerk. Door de persoonlijke situatie als uitgangspunt te nemen bij het bieden van de ondersteuning is per definitie sprake van maatwerk.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- De eigen kracht van mensen wordt versterkt en staat centraal bij de beoordeling voor een maatwerkvoorziening. De gemeente heeft hierbij vooral een ondersteunende en faciliterende rol. De nieuwe Brede Welzijnsinstelling (BWI) zal hierbij meer worden betrokken.
- Inwoners vinden hulp en ondersteuning dichtbij in de buurt. Het Sociaal Team en de Wijkmakelaars spelen hierin een verbindende rol.
- Er zal een doorontwikkeling zijn in de samenwerking met het Sociaal Team, Basisteam Jeugd en Gezin en op het gebied van werk en inkomen.
- Ontwikkeling en uitvoering van een programma Wonen, welzijn, zorg en buitenruimte.
- Er zal aandacht besteed worden aan beschermd wonen en de positie van 'verwarde, eenzame en psychisch gestoorde' personen.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Volksgezondheid

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

-

Wat willen we bereiken?

Het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van gezondheidsproblemen onder de bevolking.

Bescherming en bevordering van het lichamelijk, geestelijk en sociaal welbevinden van de bevolking.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Op basis van de Wet Publieke Gezondheid worden met het oog op de collectieve preventie van gezondheidsproblemen de volgende taken uitgevoerd:
 - Medische milieukunde
 - Technische hygiënezorg
 - Infectieziektebestrijding
 - Epidemiologie
 - Gezondheidsbevordering
 - Bevolkingsonderzoeken
 - Monitoren en jaarlijkse verslaglegging m.b.t. de resultaten van het regionale gezondheidsbeleid.
- Binnen het gezondheidsbeleid is er speciale aandacht voor jeugd van 0 tot 19 jaar. In het kader van de Jeugdgezondheidszorg voeren we activiteiten uit op de terreinen: monitoring en signalering, gezondheidsvoorlichting, vaccinatie, screening en onderkenning van gezondheidsbedreigende factoren in sociale en fysieke omgeving.
- Binnen de beleidsterreinen milieu en vergunningverlening zal er in 2017 extra aandacht zijn voor de gevolgen van volksgezondheid in relatie tot Intensieve Veehouderij.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Programma Leefomgeving

Wat valt er onder het programma Leefomgeving

Onder het programma Leefomgeving vallen alle activiteiten, die bijdragen aan een goed gevoel bij inwoners, bedrijven/ondernemers en organisaties om te wonen, leven, werken en recreëren in de gemeente.

Hieronder vallen de beleidsproducten:

- Onderwijs
- Economische aangelegenheden
- Beheer onroerend goed
- Grondexploitaties
- Groenbeheer
- Plattelandsvernieuwing
- Begraafplaatsen
- Beheer openbare ruimte
- Verkeersmaatregelen
- Afval
- Riolering
- Milieu
- Volkshuisvesting
- Ruimtelijke Ontwikkeling.

De gemeenschappelijkheid in leefomgeving

Een prima woonomgeving die schoon, heel en veilig is en voldoende voorzieningen biedt voor verzorging, ontmoeting, ontspanning, ontplooiing en beleving, levert uitstekende waarden voor een gelukkig en tevreden gevoel bij bewoners, bedrijven/ondernemers en organisaties. We zoeken daarin naar innovatie en verbinding en bieden ruimte voor samenwerking met burgers, organisaties en ondernemers. We staan open voor particuliere initiatieven. Zelfredzaamheid wordt versterkt en initiatieven worden zoveel mogelijk gefaciliteerd. De gemeente nodigt een ieder uit om samen te werken aan vitale dorpen, een sociale en duurzame samenleving en een economisch krachtige regio.

Missie

Onze missie is door het bieden van een goed verzorgde openbare ruimte en voorzieningen bij te dragen aan goed leven, werken en recreëren in de gemeente. Sint-Michielsgestel staat voor een kleinschalige samenleving, waar mensen oog hebben voor elkaar. De gemeente schept ruimte voor initiatief en staat dicht bij mensen.

Visie

Het bestuursakkoord 2014-2018: 'Samen Maken Wij Sint-Michielsgestel' kent de nodige beleidsafspraken, zeker ook op het gebied van het programma Leefomgeving. Daarnaast biedt de strategische visie 'Zieners 2025: Partnerschap als basis voor de toekomst (2015)' ook veel aanknopingspunten voor dit programma.

De gemeente Sint-Michielsgestel stelt zich ten doel dat haar dorpen vitaal blijven, elk met zijn eigen identiteit. Daarbij geven wij ons rekenschap van onze ligging in de grotere Meierij. De Gestelse dorpen blijven plekken vol leven, waar een grote diversiteit van mensen prettig woont en zich thuis voelt. Voorzieningen zijn voor iedereen bereikbaar, waarbij delen belangrijker is dan hebben. De gemeente voelt zich hiervoor verantwoordelijk, maar biedt tegelijkertijd bewoners en organisaties de ruimte om zélf hun omgeving te maken.

Wat betekent deze visie:

We werken aan behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit, aan duurzaamheid, aan versterking van het fundament onder alle infrastructurele maatregelen, aan behoud van kwaliteit van de leefomgeving in de Gestelse dorpen, aan kwaliteit van de dienstverlening en een degelijke financiële basis. We doen dit graag samen met bewoners, ondernemers en organisaties.

Voor het programma Leefomgeving zijn daarom de volgende beleidsafspraken van het beleidsprogramma 2014-2018 van betekenis:

- Open en uitnodigend.
 - We voeren een open en uitnodigende politiek, dicht bij mensen en gaan actief de dialoog aan in de dorpen ;
 - We stimuleren en faciliteren burgerinitiatieven, investeren daar op en jagen deze aan.
- Groene en duurzame gemeente.
 - We continueren en zo mogelijk intensiveren het duurzaamheidsbeleid, sturen daarbij op doelen en leggen linken met andere thema's zoals mobiliteit, bouwen en economie;
 - We faciliteren groene en duurzame initiatieven, vergroenen waar mogelijk tarieven en leges, onderzoeken mogelijkheden voor duurzaamheidsleningen en laten opbrengsten van duurzame energiebronnen mede ten goede komen aan de gemeenschap;
 - We gaan na hoe we de ontwikkeling en onderhoud van het buitengebied de komende jaren kunnen betalen, zoals bijvoorbeeld voor de Meerse Plas en Engelenstede;
 - We verankeren de provinciale Verordening Ruimte en de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV) in lokale regels, en bekijken ook mogelijkheden voor het opnemen van het aanvullende toetsingsinstrument veehouderij en gezondheid.
- Openbare ruimte.
 - Burgers en buurtverenigingen beheren desgewenst groen- en speelvoorzieningen;
 - De gemeente nodigt burgers uit tot samenwerking.
- Afvalbeleid.
 - We continueren en intensiveren waar mogelijk gescheiden inzameling van afval;
 - We verruimen de gratis routes met andere categorieën afval, differentiëren eventueel de tarieven verder en bezien of ruimere openstelling van milieustations mogelijk is.
- Handhaving.
 - Door samenwerking met andere gemeenten willen we bereiken dat de inzet van mensen en middelen op het gebied van de zelfstandig uitgevoerde handhavingstaken gelijk kan blijven ondanks de strenger wordende kwaliteitseisen.
- Visie op Dorpskernen.
 - Levendigheid in en om de centra versterken door sturen op gevarieerd aanbod winkels, horeca, bedrijvigheid en maatschappelijke functies; afgestemd op de lokale behoeften;
 - Realisatie centrumplan Sint-Michielsgestel starten, en met bewoners en ondernemers visies ontwikkelen op het Mercuriusplein in Berlicum en het centrum van Den Dungen.
- Bouwen voor de behoefte per dorp.
 - Bouwen voor de behoefte per dorp, e.e.a. volgens de woonvisie, waarbij effecten van rijksbeleid op woningbehoefte en –capaciteit worden bewaakt;
 - De lokale en regionale woningmarktontwikkeling is leidend voor verdere bouwplannen en we hebben aandacht voor herontwikkelingslocaties;
 - Woningbouw draagt bij aan het realiseren van maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld door instellen van een accommodatiefonds;
 - Duurzaam bouwen wordt bevorderd.
- Integrale veiligheid.
 - We faciliteren onze inwoners met het oog op sociale veiligheid;
 - Bij verkeer staat veiligheid voorop, zoals in de dorpscentra en bij scholen;
 - Het hoofdfietsroutenetwerk wordt komende jaren stapsgewijs gerealiseerd en waar mogelijk willen we de OV-verbinding tussen de dorpen verbeteren.
- Economie & werk.
 - De gemeente vervult een stimulerende rol om met economisch beleid en samenwerking met ondernemers onze gemeenschap te versterken;
 - Extra aandacht voor werkgelegenheid en werk bevorderende maatregelen;
 - Verbetering kwaliteit bedrijventerreinen is speerpunt van het economisch actieplan.

- Jeugd en Onderwijs.
 - Aanbod van onderwijsvoorzieningen in onze gemeente is belangrijk, we willen het Elde college behouden en investeren in de vernieuwbouw;
 - Educatieve clusters zijn door te ontwikkelen tot integrale kindcentra waarbij onderling sterker wordt samengewerkt, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven gaan samen een voorschoolse voorziening vormen.

Uitgangspunten voor deze werkwijze:

We sturen op kernwaarden als:

- Verbindend
- Vertrouwen
- Ondernemend
- Omgevingssensitief
- Respectvol
- Resultaatbewust
- Transparant

Wat kost het, welke directe baten worden gegenereerd en wat financieren wij door middel van inzet eigen middelen (resultaatbestemming)?

Exploitatie voor resultaatbestemming:

Lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
11. Onderwijs	3.952	4.435	4.106
31. Economische aangelegenheden	214	226	225
33. Beheer onroerend goed	971	1.033	1.182
35. Grondexploitaties	2.804	3.693	11.469
40. Groenbeheer	3.151	2.204	1.968
44. Begraafplaatsen	7	8	8
51. Beheer openbare ruimte	2.551	2.133	1.826
53. Verkeersmaatregelen	459	524	510
61. Afval	2.588	2.303	2.096
63. Riolering	1.865	1.824	1.781
65. Milieu	796	572	549
70. Volkshuisvesting	251	302	279
72. Ruimtelijke ontwikkelingen	1.997	2.012	1.907
	21.606	21.268	27.905

Baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
11. Onderwijs	663	566	581
31. Economische aangelegenheden	45	52	53
33. Beheer onroerend goed	122	1.034	1.185
35. Grondexploitaties	3.929	3.247	12.724
40. Groenbeheer	905	75	75
44. Begraafplaatsen	4	3	3
51. Beheer openbare ruimte	716	57	10
53. Verkeersmaatregelen	34	28	28
61. Afval	2.588	2.303	2.096
63. Riolering	1.865	1.824	1.781
65. Milieu	199	2	2
70. Volkshuisvesting	175	162	156
72. Ruimtelijke ontwikkelingen	1.435	490	450
	12.680	9.842	19.143

Resultaatbestemming:

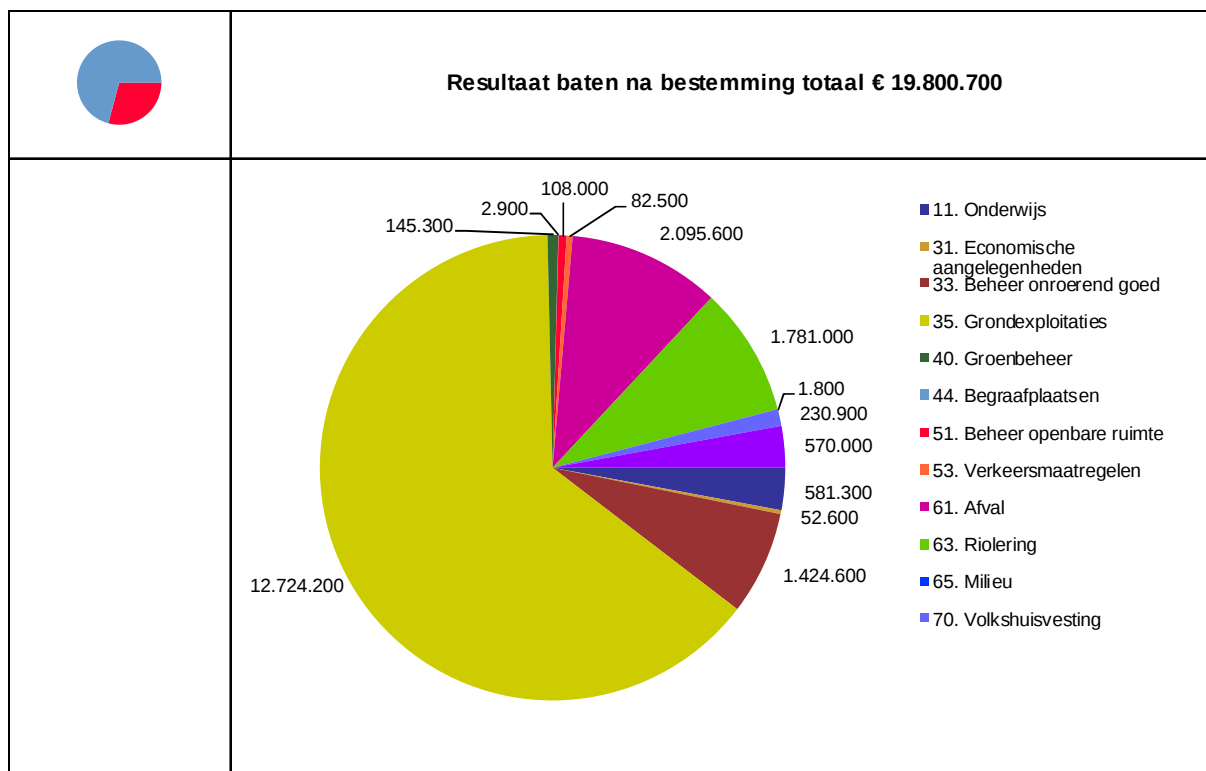
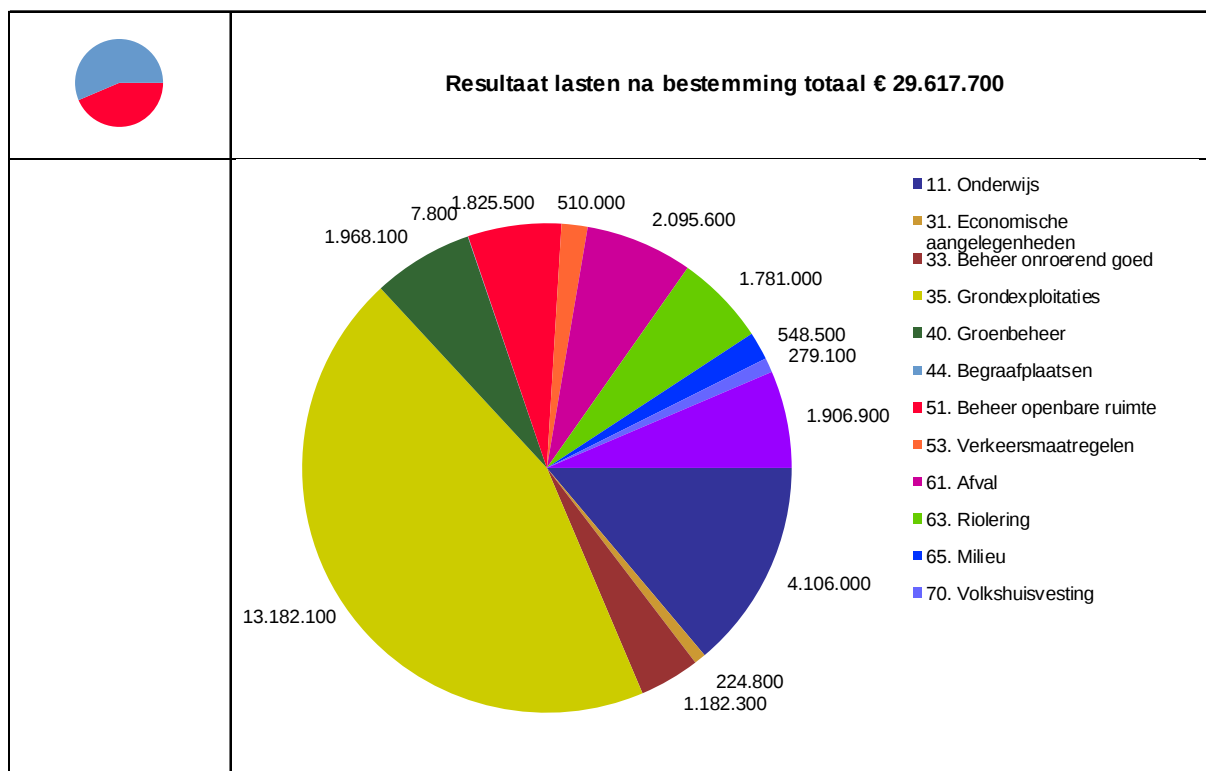
Storting in reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
35. Grondexploitatie	1.516	0	1.713
51. Beheer openbare ruimte	39	0	0
72. Ruimtelijke ontwikkelingen	497	0	0
	2.052	0	1.713

Onttrekking aan reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
11. Onderwijs	181	504	0
33. Beheer onroerend goed	240	240	240
35. Grondexploitatie	380	0	0
40. Groenbeheer	203	268	70
51. Beheer openbare ruimte	117	332	98
53. Verkeersmaatregelen	51	53	55
70. Volkshuisvesting	75	75	75
72. Ruimtelijke ontwikkelingen	14	200	120
	1.261	1.672	658

Resultaat na bestemming: (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
11. Onderwijs	3.108	3.365	3.525
31. Economische aangelegenheden	169	174	172
33. Beheer onroerend goed	609	-241	-242
35. Grondexploitatie	11	446	458
40. Groenbeheer	2.043	1.861	1.823
44. Begraafplaatsen	3	5	5
51. Beheer openbare ruimte	1.757	1.745	1.718
53. Verkeersmaatregelen	374	443	428
61. Afval	0	0	0
63. Riolering	0	0	0
65. Milieu	597	570	547
70. Volkshuisvesting	0	64	48
72. Ruimtelijke ontwikkelingen	1.045	1.322	1.337
	9.717	9.754	9.817

Tabelweergave lasten & baten na resultaatbestemming:

Het kleine diagram geeft een indicatie van het relatieve aandeel van dit programma in het totaal van de begroting weer. Het grote diagram geeft de omvang van de beleidsproducten in het totaal van dit programma weer.

Financiële analyse

Analyse begroting vs begroting op hoofdlijnen

Onderwijs:

In 2016 is een extra bedrag van € 150.000 begroot voor vervangen van de vloer van de Roald Dahl, dat wordt gedekt uit de reserve lokaal onderwijsbeleid.

Hogere kapitaallasten (€ 104.800) in 2017 vanwege de oplevering van de renovatie van het Elde College in juli 2016. In 2016 zijn de oude kapitaallasten (€ 349.300) voor het Elde College en de noodunits ingetrokken, dit wordt eenmalig gedekt uit de reserve afschrijvingskosten.

In de meicirculaire 2016 is vanaf 2016 een oplopend bedrag beschikbaar gesteld voor voorschoolse voorzieningen voor peuters, hierdoor zijn de lasten in 2017 (€ 14.800) hoger dan in 2016. Daarnaast is er vanaf 2017 een bezuinigingstaakstelling opgenomen van € 15.000 voor de harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.

Beheer onroerend goed:

Groot onderhoud aan het gemeentehuis en de –werven via een storting in de voorziening onderhoud gebouwen is in 2017 apart begroot en meegenomen in de verhuuropbrengsten aan de Gemeenschappelijke Regeling (budgettair neutraal).

Grondexploitaties:

In 2017 zijn nog vier grondexploitaties actief: Grinsel-Triestpad fase 3 DD, de Zeelder BLC, Centrumplan SMG en Jacobskamp DD. De verwachting is dat eind 2017 de eerste twee exploitaties afgesloten worden en eind 2020 de laatste twee.

Groenbeheer:

De meeste projecten binnen het programma Gestel Groene Gemeente zijn in 2016 begroot en niet in 2017. Voor deze post geldt programmafinanciering, waardoor de restantbudgetten overgeheveld worden naar het volgend jaar. Dekking hiervan komt grotendeels uit de reserve groenfonds. In 2017 loopt het incidenteel beheersbudget om prijsindexeringen binnen het groenonderhoud op te vangen af (€ 27.000,-).

Beheer openbare ruimte:

In 2016 zijn nog enkele incidentele budgetten die gedekt worden uit een reserve of waar inkomsten tegenover staan, zoals aanleg Dommelbrug (€ 165.000,-), cosmetische aanpassingen wegen (€ 50.000,-) en aanpassingen aan niet geprioriteerde bushaltes (€ 20.000,-) uit een reserve en € 46.500,- aan extra onderhoud aan wegen waar degeneratievergoedingen tegenover staan. In 2017 loopt het incidenteel beheersbudget om prijsindexeringen binnen het wegonderhoud op te vangen af (€ 30.000,-).

Afval:

In het algemeen zijn de lasten en baten stabiel. De daling van de lasten betreffen de lagere storttarieven voor restafval vanaf 2017. De totale baten zijn gedaald door een lagere onttrekking uit de voorziening voor toekomstige verplichtingen en daling van de heffingen conform tarievenbeleid. Per saldo zijn de lasten en baten € 0,- (100% kostendekkendheid).

Riolering:

Ook de lasten en baten voor riolering zijn per saldo vrij stabiel. In 2017 is een extra budget begroot voor de vervanging van het aangetast riool van € 100.000,- en daar staat een daling van de storting in de egalisatievoorziening riolering tegenover. In 2016 is de dekking van het extra budget voor het vervangen van het aangetast riool € 50.000,- als onttrekking uit de voorziening gehaald, dus als baat opgenomen. Per saldo zijn de lasten en baten € 0,- (100% kostendekkendheid).

Milieu:

Het budget voor de omgevingsdienst is met de kadernota 2016 structureel verhoogd met voor 2016 nog extra budget voor de infrastructurele projecten die in uitvoering zijn (€ 17.000,-).

Ruimtelijke ontwikkelingen:

In 2016 is nog extra budget beschikbaar voor actualisatie van de komplannen (€ 95.000) door overheveling van voorgaande jaren, dat gedekt wordt uit de reserve. In 2016 en 2017 zijn hiervoor ook nog incidentele budgetten van € 75.000,- beschikbaar gesteld.

De opbrengsten voor de omgevingsvergunning bouwen zijn lager begroot in 2017 (€ 40.000,-).

Beleidsproduct Onderwijs

Verantwoordelijke bestuurders: Alexander van den Dungen en Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

In het kader van passend onderwijs wordt met partners samengewerkt en binnen samenwerkingsverband de Meierij (met acht gemeenten) aan de thema's: jeugdhulp, leerplicht, leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting, onderwijsachterstandenbeleid en aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt.

In Sint-Michielsgestel wordt de aansluiting en samenwerking tussen voorschoolse voorzieningen en basisonderwijs verder versterkt in het belang van het kind. Dit betekent een verdere integratie van jeugd- en onderwijsbeleid en uitbouw van de zorgstructuur in en om de school.

Wat willen we bereiken?

- Het versterken van integrale kindcentra, met name voorschoolse- en cultuurvoorzieningen.
- Harmonisatie van voorschoolse voorzieningen met 100% bereik van de peuters. We zetten in op toegankelijke voorschoolse voorzieningen met 100% bereik van alle peuters. We zetten in op kwalitatief goede kinderopvang die voldoet aan de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen en waarbij voor- en vroegschoolse educatie (VVE) wordt geboden op alle locaties.
- Continuering van het Ambtelijk Overleg Jeugd & Onderwijs en het Bestuurlijk Overleg Jeugd en Onderwijs (BOJO). Dit zijn nieuwe termen in plaats van de regiegroep Jeugd en het OOGO.
- Op basis van gestelde criteria bekostigen van het vervoer van leerlingen naar scholen die aansluiten bij de specifieke situatie van de leerling.
- Terugdringen aantal Voortijdig Schoolverlaters (VSV) conform Convenant VSV en Kwetsbare Jongeren 2016-2020. In dit convenant is een nadrukkelijke koppeling met de Participatiewet opgenomen waardoor er meer mogelijkheden zijn om het aantal uitvallers zoveel mogelijk te beperken.
- De krimp en leerlingendaling in Sint-Michielsgestel maken het noodzakelijk om samen met de schoolbesturen en ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid toekomstbestendige oplossingen te gaan creëren met als uitgangspunt een adequate spreiding en een duurzame inzet van geld en ruimtes.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Goed afgestemde zorg voor kinderen/jongeren.	12	12	12	12	12	12
% kinderdagverblijven en peuterspeelzalen dat zorgt voor warme overdracht naar de basisschool	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% inspectierapporten van de GGD die niet verontrustend zijn	87,5%	85%	85%	85%	85%	85%
Aantal leerlingen met vervoersbeschikking	109	106	103	100	97	94
Absoluut verzuim	28	28	28	28	28	28
Relatief verzuim	94	94	94	94	94	94

Toelichting op de indicatoren:

- Goed afgestemde zorg voor kinderen (alle educatieve clusters hebben een geïntegreerd zorgteam).
- Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers): % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs. Bron-DUO
- Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen. Bron-DUO
- Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen. Bron-DUO

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- De samenwerking en de mate van afstemming op beleidsterreinen jeugd en onderwijs versterken, waarbij de relaties tussen gemeenten en betrokken partijen directer, intensiever, maar ook veelzijdiger worden en afgestemd op ontwikkelingen jeugdzorg en passend onderwijs.
- Zorgarrangementen op maat, waarbij BJG samen met (passend) onderwijs de 'zorg arrangeert'.
- Bekostigen van vervoer voor leerlingen naar scholen die aansluiten bij hun situatie.
- Leerplicht: wettelijke taken uitvoeren en aandacht voor preventie, integraliteit binnen sociaal domein en focus op aanpak VSV.
- RMC/Kwetsbare jongeren: bredere aanpak in samenwerking met scholen en koppeling met andere wetgeving (Participatiewet, SUWI).
- Krimp: In het kader van het regionale proces leerlingdaling PO wordt door de schoolbesturen en gemeenten Sint-Michielsgestel en Boxtel een meerjarig voorzieningenplan onderwijs voor een toekomstbestendig onderwijsaanbod voorbereid. Op basis van dit plan zal een nieuw Integraal Huisvestingsplan worden voorbereid. Op dit moment is nog niet bekend of uit dit voorzieningenplan investeringsplannen voortvloeien, die leiden tot financieringsverzoeken van de gemeente.
- Onderwijshuisvesting: In juli 2016 is de renovatie van het Elde College opgeleverd. Na realisering van deze renovatie kan het gebouw de komende tien jaar weer mee. In de komende periode dienen in overleg met het schoolbestuur de plannen voor de lange termijn te worden onderzocht.
- Vernieuwbouw Roald Dahl

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Economische aangelegenheden

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

Arbeidsdeelname:

Het aantal Niet Werkenden Werkzoekenden is 1010. Het percentage werkelozen is 5,2% (Noord-Brabant 6,6%)

Vestigingen:

Er zijn in 2015 2.290 economische vestigingen in de gemeente Sint-Michielsgestel. Sinds 2001 is het aantal vestigingen in de gemeente Sint-Michielsgestel toegenomen met 28,7%.

Banen:

Ultimo 2015 waren er 7.840 banen in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Sinds 2001 is het aantal banen in de gemeente Sint-Michielsgestel afgenomen met 4,0%.

Er zijn 28,7 banen per 1000 inwoners in de sector recreatie en toerisme. Dit is weer iets gestegen t.o.v. 27,1 in 2014.

Dienstverlening:

De digitale beschikbaarheid van producten voor ondernemers, uitgedrukt in percentages, is 71 % (Noord-Brabant 52,8%).

Uit het onderzoek MKB vriendelijkste gemeente hebben ondernemers de gemeente een rapportcijfer van 6,3 gegeven.

Duurzaamheidskapitalenscore:

Het ecologisch, sociaal-cultureel- en economisch kapitaal vormen samen de duurzaamheidsdriehoek.

De totale duurzaamheidskapitalenscore van Sint-Michielsgestel komt uit op 52, waarmee het uitkomt op positie 97 van de 393 gemeenten.

Markten en standplaatsen

Er zijn 5 weekmarkten in de dorpen met in totaal 55 vaste marktstandplaatsen.

Wat willen we bereiken?

Een duurzame lokale en regionale economie met een goed ondernemersklimaat wat een belangrijke bijdrage levert aan de lokale werkgelegenheid en de leefbaarheid van de dorpen.

Gemeente Sint-Michielsgestel is een gemeente waar:

- Ondernemerschap wordt gekoesterd.
- Het vestigingsklimaat prestaties verbetert.
- Samen met partners zoveel mogelijk talent aan het werk wordt geholpen.
- Bezoekers voor omrijden.
- De gemeentelijke organisatie ondernemersvriendelijk en flexibel is (Ja, mits...).

De weekmarkten geven een belangrijke impuls aan de gezelligheid en levendigheid van de dorpskernen.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Een proactief team van accountmanagers EZ	1	1	1	1	1	1
Aantal vestigingen	2290	2300	2310	2320	2330	2340
Aantal keer overleg bedrijventerreinen	1	1	2	2	2	2
Aantal Niet Werkenden Werkzoekenden	1010	1000	990	980	970	960
Werkloosheidspercentage	5,2%	5%	4,8	4,6	4,5	4,5
Aantal banen	7840	7952	8064	8176	8288	8400
Banen recreatie en toerisme	28,7	29	29,5	29,5	29,5	29,5
Waardering ondernemers	6,3	6,3	6,6	6,6	6,9	6,9
Aantal keer overleg in de regio t.b.v. regionale samenwerking	8	8	8	8	8	8
Vaste marktstandplaatsen	55	55	55	55	55	55

Toelichting op de indicatoren.

- Aantal vestigingen: De locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door minimaal 1 werkzaam persoon.
- Werkloosheidspercentage: het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking (Bron: CBS).
- Banen recreatie en toerisme: Het aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijd 15 tot 64 jaar.
- Waardering ondernemers (schaal 1-10). Iedere twee jaar een tevredenheidsonderzoek.
- Regionale samenwerking: Tenminste 4-maal per jaar overleg met AgriFood Capital en tenminste 4-maal per jaar overleg met EZ van andere gemeenten.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Er wordt uitvoering gegeven aan het economisch actieplan 2013-2018 met als speerpunten
 - Stimuleren en faciliteren van startende ondernemers bijvoorbeeld door de inzet van starterscoaches, voorlichtingsavonden voor starters en er wordt bijvoorbeeld verkend of er enkele voorzieningen zoals werkruimten gecreëerd kunnen worden voor starters.
 - Veiligheid bedrijventerreinen. Met aanspreekpunten per bedrijventerrein wordt gekeken hoe de organisatiegraad van de bedrijventerreinen verbeterd kan worden t.b.v. kwaliteitsbehoud en verbetering van de bedrijvenlocaties. Een thema dat 'leeft' is veiligheid en wordt als eerste opgepakt.
 - Aansluiting onderwijs – arbeid. Structurelere samenwerking tussen het onderwijs, bedrijfsleven en uitvoeringsorganisaties arbeidsmarkt in de gemeente/ regio wordt gestimuleerd om een optimale match tussen vraag en aanbod te creëren.
- Instandhouden van de markten en zorgdragen voor voldoende bezetting en een evenwichtige branchering.
- De mogelijkheden bestuderen om minimaal te komen tot 100% kostendekkendheid van de markten.
- Toerisme is een economisch speerpunt binnen de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg. We gaan aantonen dat Sint-Michielsgestel interessant is voor bezoekers aan Den Bosch en in die zin een goede aanvulling is voor het toeristisch aanbod van die stad.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Beheer onroerend goed

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

Voor alle panden zijn actuele MeerjarenOnderhoudsPlannen (MOP) aanwezig en vormen de basis voor de begrote middelen voor het beheer en onderhoud. Deze plannen worden op basis van jaarlijkse inspecties zo nodig aangepast. Er is een geringe, niet-verontrustende, hoeveelheid achterstallig onderhoud bij enkele eigendommen. Over het algemeen is de algehele onderhoudstoestand voldoende.

Er is een goed en actueel overzicht van de stand van zaken met betrekking tot alle onroerend goed eigendommen, de kosten ervan en de opbrengsten.

De notitie 'Gemeentelijk vastgoed voor maatschappelijke doeleinden' bevat de uitgangspunten en routebeschrijving voor functioneel, toekomstbestendig en duurzaam maatschappelijk vastgoed, dat de leefbaarheid en vitaliteit van de dorpen ondersteunt.

Wat willen we bereiken?

Verminderen van het aantal eigendommen onroerend goed. Behoudens gemeentehuis en -werven, gemeenschapshuizen, scholen en sportaccommodaties is het overige vastgoed op termijn af gestoten. Door functies in gebouwen te combineren worden accommodaties ingedikt. Het gebouwenbeheer is verbeterd door bijvoorbeeld energiescans en het bereiken van een kostprijsdekkende huur. Het onroerend goed in ons eigendom wordt op een sobere, maar adequate manier beheerd en onderhouden, waarbij uitgegaan wordt van een conditiescore 3 of beter (er is sprake van achterstallig onderhoud vanaf score 4).

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Panden met achterstallig onderhoud (score > 4)	3	3	2	1	0	0

Toelichting op de indicatoren:

Panden met achterstallig onderhoud = panden waar een gedeelte een conditiescore 4 of hoger bezit. Daarmee is dat deel van het pand onderhevig aan achterstallig onderhoud.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Definitieve besluitvorming over de (her)huisvesting van De Huif en uitwerking daarvan in (ver)bouwplan.
- Uitwerken van toekomstbestendig scenario Maatschappelijk vastgoed
- Werken aan optimalisatie van het onroerend goed beheer via:
 - het uitvoeren van energielabelscans voor het gemeentelijk onroerend goed;
 - het toewerken naar kostprijsdekkende huren.
- Inspecteren onderhoudsstaat, aanpassen en uitvoeren MOP.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Grondexploitaties

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

De laatste jaren heeft de grondexploitatie het moeilijk gehad vanwege aanhoudende slechte economische omstandigheden. In 2014 – 2015 heeft een kentering plaatsgevonden op de woningmarkt en sinds deze tijd heeft de woningmarkt zich positief ontwikkeld. Wanneer de economie zich positief blijft ontwikkelen zal in de komende jaren de vraag naar woningen toenemen.

Om de financiële risico's in het grondbedrijf te beperken is het van het grootste belang dat er voortgang geboekt wordt in de projecten. In eerste instantie dienen de projecten de juiste bestemming te krijgen om vervolgens verkocht te kunnen worden aan particulieren, bedrijven, woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars. Bij grondverkoop door het grondbedrijf neemt de omvang van de financiële risico's af. De focus van het grondbedrijf zit dus op bestemmen en verkopen.

Wat willen we bereiken?

Door ruimtelijke ontwikkelingen en grondexploitaties realiseren van gemeentelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting (woningdifferentiatie en voldoende betaalbare woningen), economie (groei werkgelegenheid), recreatieve voorzieningen. Natuurgebieden zijn veilig gesteld. Winstgevende projecten worden verevend met onrendabele projecten in bestaand stedelijk gebied. Daarmee stelt de gemeente zich op als initiator en katalysator bij ontwikkelingen die vanuit de markt niet of nauwelijks tot stand komen, bijvoorbeeld bij een forse herontwikkelingsopgave of de aanleg van sportvoorzieningen.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Onze grondpolitiek conform de Nota Grondbeleid uitvoeren.
- Verhalen van alle exploitatiekosten (kostenverhaal).
- Initiatiefnemer een financiële bijdrage laten betalen voor ruimtelijke ontwikkelingen.
- Evalueren en actualiseren van het prijzenbeleid.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Groenbeheer

Verantwoordelijke bestuurders: Ed Mathijssen en Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

De gemeente Sint-Michielsgestel zet zich samen met haar inwoners, bedrijven en organisaties in om een groen en duurzame gemeente te zijn waar het prettig wonen en recreëren is.

Het groenbeleid is vastgelegd in het Groenbeleidsplan Sint-Michielsgestel (1999 – 2015). Voor een deel van de wijken is aanvullend een Groenbeheerplan opgesteld. Het Groenbeheer is gericht op de instandhouding van bestaande groenstructuren en groenvoorzieningen in de bebouwde kom en in het buitengebied.

Het Groenbeheer is onderverdeeld in de volgende beheergroepen:

- openbaar groen, in de dorpen;
- natuur en landschap, in het buitengebied;
- projecten – groen;
- waterbeheer.

Wat willen we bereiken?

We zien mogelijkheden om op een termijn van enkele jaren door de afstemming van het beheer zelf en de uitvoeringsprocessen van Sint-Michielsgestel en Boxtel dit beheer kostenefficiënter uit te voeren.

Openbaar groen

Het openbaar groen wordt duurzaam in stand gehouden doordat inwoners betrokken zijn en zich betrokken voelen bij hun woonomgeving. Hiermee komen we boven de basiskwaliteit 'sober en doelmatig' uit.

Biodiversiteit is een belangrijk thema bij de aanleg van nieuw openbaar groen en bij de omvorming van bestaand groen. Het openbaar groen wordt bij uitstek gebruikt voor het inpassen van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie, onder andere regenwaterberging, maatregelen tegen hittestress in een stenige/stedelijke omgeving en ontstening.

Natuur en landschap

Vooraf in het buitengebied is het beheer van ons groen gericht op het duurzaam in stand houden van de elementen en het bevorderen van de natuurwaarden daarbinnen. Op deze manier zorgen we ook voor een landschap dat recht doet aan de geschiedenis van het gebied en aantrekkelijk is om te recreëren. Inzet van burgers daarbij is vanzelfsprekend.

Projecten – groen

Met kleinere projecten, vooral afkomstig uit lokale initiatieven, zijn burgers betrokken bij hun groene woonomgeving. Het programma Gestel Groene Gemeente is ondergebracht bij het beleidsproduct Plattelandsvernieuwing.

Waterbeheer

Het waterbeheer is gericht op het voorkomen van wateroverlast voor zover dit binnen de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. Het gaat om het beheer van wadi's, vijvers, poelen, sloten binnen de bebouwde kom en bermsloten in het buitengebied.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
areaaluitbreiding						
• bomen	97 st	56 st				
• plantsoen	2.374 m ²	1.069 m ²				
• gras en vegetatie	4.045 m ²	22.203 m ²				
• natuurgroen	-	-				
• wadi	7.368 m ²	-				
aantal bomen vervangen (ivm boomziekten)						
• paardenkastanje			3 st (208)	6 st (205)	10 st (199)	10 st (189)
• gewone es		32 st (1668)	100 st (1636)	100 st (1536)	100 st (1436)	100 st (1336)

Toelichting op de indicatoren.

- De uitbreiding van het te beheren (groen)areaal is een automatisch resultaat als afgeleide van verschillende in gang gezette ontwikkelingen, zoals de aanleg nieuwe woonwijken en de uitvoering van groene projecten of andere projecten die toch invloed hebben op de hoeveelheid te beheren groen. Zonder financiële compensatie leidt dit feitelijk tot een bezuiniging op Groenbeheer.
- Kastanjabloedingsziekte en essentaksterfte vormen een groot risico voor alle paardenkastanjes en gewone essen in onze gemeente.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

Openbaar groen

- Waar zich kansen voordoen, het beheer zelf en uitvoeringsprocessen van Sint-Michielsgestel en Bortel synchroniseren.
- Door tussenkomst van de wijkmakelaars de drempel voor bewoners om te participeren in projecten in het openbaar groen verlagen.
- In groenbeheerplannen voor een specifieke wijk het groenbeleid vertalen naar beheerdoelstellingen.
- Wanneer een houtopstand getroffen wordt door kastanjabloedingsziekte of essentaksterfte een vervangingsplan opstellen.

Natuur en landschap

- Burgers hun betrokkenheid steeds meer laten omzetten in daden.
- Afspraken maken met de Stichting Landschapsbeheer Aadal voor het beheer van Landgoed Seldensate.
- Afspraken maken met de Agrarische NatuurVereniging (io) voor het beheer van de EVZ Keerdijk.
- Wanneer een houtopstand getroffen wordt door kastanjabloedingsziekte of essentaksterfte, een nieuwe boombeplanting realiseren.

Projecten – groen

- Nationale Boomfeestdag faciliteren (woensdag 15 maart 2017).
- Inrichten perceel Gemondsedijk (aan Beeksche Waterloop) voor waterspitsmuis en afspraken maken over beheer door Natuurgroep Gestel.

Waterbeheer

- Binnen het waterbeheer zijn er geen specifieke aandachtspunten. De ontwikkelingen zijn beschreven onder de beleidsproducten Plattelandsvernieuwing en Riolerings.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

Beleidsproduct Plattelandsvernieuwing

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft met het programma Gestel Groene Gemeente de achterliggende jaren op verschillende manieren een bijdrage geleverd aan plattelandsvernieuwing.

- Voor het Bestemmingsplan Buitengebied is een tweede actualisatieronde, waarin allerlei nieuwe particuliere initiatieven mogelijk zijn gemaakt als ontwerp ter visie gelegd.
- De EVZ Keerdijk is na een periode van onderhandeling over grondtransacties en voorbereiding gerealiseerd (gepland najaar 2016).
- Met de herinrichting van het terrein rond het gemeentehuis, in samenwerking met waterschap De Dommel en Kentalis, is invulling gegeven aan een volgend deel van de EVZ Dommel door Sint-Michielsgestel.
- De Stichting Oude Aadal gaat het Oude Aadal herinrichten (gepland najaar 2016). De plannen hiervoor zijn in nauw overleg tussen de stichting, de gemeente en de agrariër die de agrarische gronden in eigendom krijgt, tot stand gekomen.
- Voor het Stimuleringskader Groene en blauwe diensten (Stika) zijn we een nieuwe planperiode ingegaan.
- Waterschap Aa en Maas heeft de realisatie van het Dynamisch beekdal Aa in uitvoering. De gemeente is nauw betrokken bij dit project, door landgoedontwikkelingen in het beekdal, de ligging van Landgoed Seldensate langs de rivier, de vergunningverlening en raakvlakken op het gebied van infrastructuur en riolering.

Wat willen we bereiken?

Met Plattelandsvernieuwing realiseren we een duurzaam en duurzaam leefbaar platteland. Bij leefbaarheid denken we aan het versterken van de economische drager in het buitengebied: de landbouw en het versterken van toeristische en recreatieve mogelijkheden van het buitengebied. Bij duurzaamheid van het platteland gaat het vooral om het inpassen van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie en het versterken van de waarde van het buitengebied voor natuur.

Voor alle ontwikkelingen in het kader van Plattelandsvernieuwing wordt samengewerkt met particulieren (bewoners, agrarische bedrijven, gebruikers, belangengroepen, organisaties). Het gaat niet alleen om het zichtbare resultaat buiten maar ook om het proces zelf.

Indicatoren

Plattelandsvernieuwing is een zeer breed begrip. Er zijn geen indicatoren beschikbaar die én de effectiviteit van het beleid meten én relatief eenvoudig te bepalen zijn.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

We zetten in op drie sporen:

- Uitvoering geven en meewerken aan lokale programma's en projecten.
 - Gestel Groene Gemeente.
 - Onderhoud EVZ Keerdijk via een Agrarische NatuurVereniging (io). Bij wederzijdse tevredenheid kan de rol van agrariërs bij het onderhoud van natuur in de toekomst uitgebreid worden.
 - Watertuinen – kwalitatief hoogwaardig in te richten gebieden aan de randen van de Berlicum, Den Dungen en Sint-Michielsgestel, waar waterberging, natuurontwikkeling, recreatief uitlooptgebied elkaar versterken.
 - Afronding project Dynamisch beekdal Aa.
 - Soortenmitigatie Máximakanaal – de gemeente heeft de taakstelling tot soortenmitigatie overgenomen van Rijkswaterstaat; in samenwerking met waterschap Aa en Maas en de streek geven we invulling aan de taakstelling
- Faciliteren van particuliere initiatieven.
 - Tweede actualisatie Bestemmingsplan Buitengebied voorbereiden. Hierin zullen we ongeveer 40 particuliere initiatieven die niet in het huidige bestemmingsplan passen, planologisch mogelijk maken.

- Participeren in regionale samenwerkingsverbanden.
 - Het Groene Woud
 - Mozaïek Brabant : Dommelvallei
 - AgriFood Capital
 - Stika : regionaal project om particuliere initiatieven in het kader van natuur en landschap te stimuleren en faciliteren.
 - Dungense Polder (kartrekker is gemeente 's-Hertogenbosch) : gebiedsontwikkeling voor het gebied tussen A2, Zuid-Willemsvaart / N279, dorp Den Dungen en N617; aandachtspunten voor het gebied zijn: agrarische functie, natuurontwikkeling, landschap, cultuurhistorie.
 - Natuurcompensatie N279 : project van provincie Noord-Brabant om in het de directe omgeving van de N279 het verlies aan natuurwaarden te compenseren; uitvoering is voorzien in 2017.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Begraafplaatsen

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

In Sint-Michielsgestel zijn 2 gemeentelijke begraafplaatsen met samen ca 160 graven. Daarnaast zijn er, verspreid over de hele gemeente, 7 bijzondere begraafplaatsen, in beheer bij verschillende kerkbesturen. Op bijzondere begraafplaatsen zijn in totaal 11 graven aanwezig die vallen onder de verantwoordelijkheid van de Oorlogsgravenstichting.

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners van de gemeente die dat wensen, kunnen binnen de eigen gemeente begraven worden. De tarieven voor de diensten, die samenhangen met de Wet op de lijkbezorging lopen in de pas met die van andere (gemeentelijke) aanbieders.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Uitgifte nieuwe graven	0	2	2	2	2	2
Verlengen grafrechten	5	2	1	0	0	0
Graven zonder grafrechten			1			
Restcapaciteit (Pelikaanstraat)	voorlopig ruim voldoende, <20% in gebruik					

Toelichting op de indicatoren.

De gezamenlijke indicatoren geven een beeld van de exploitatie van de begraafplaats en de noodzaak/wenselijkheid om een grotere ruiming voor te gaan bereiden.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- We continueren het bestaand beheer en de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen.
- Evalueren van de legestarieven ten aanzien van herbegraven en asverstrooiing.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

Beleidsproduct Beheer openbare ruimte

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

- Totaal areaal verhardingen: 1.792.700 m2 waarvan
 - o 736.900 m2 asfaltverharding
 - o 1.054.100 m2 elementenverharding
 - o 1.700 m2 betonverharding.
- Totale lengte hoofdrijbaan: 292 km1
- Totale lengte fietspaden: 38 km1
- Totale lengte halfverharding: 107.300 m2
- Aantal verkeersborden: 2.660 stuks
- Aantal verkeersregelininstallaties: 3 stuks
- Aantal lichtpunten: 6.145 stuks
- Aantal kunstwerken: 31 stuks
- Aantal buslijn verbindingen: 3 (plus buurtbus)

Wat willen we bereiken?

Voorzieningen in en aan het openbaar gebied worden zorgvuldig, sober maar doelmatig beheerd en in stand gehouden. Het aansprakelijkheidsrisico voor de gemeente is minimaal. Risico op vervolgschade is klein.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Klachten/ meldingen verhardingen	205	250	240	230	220	200
Klachten/ meldingen OV	460	440	430	420	410	400
Onderhoudskwalificatie wegen volgens CROW inventarisatie.	Asfalt: Matig Elementen: goed	Asfalt: Voldoende Elementen: goed	Asfalt: Voldoende Elementen: goed	Asfalt: Voldoende Elementen: goed	Asfalt: Voldoende Elementen: goed	Asfalt: Voldoende Elementen: goed

Toelichting op de indicatoren:

Binnen de registratie klachten/ meldingen zijn zaken begrepen die qua ingrijpnoodzaak onderling een ander urgentieniveau hebben. Alle inkomende klachten en meldingen worden daarop gefilterd en binnen de vastgestelde servicenormen afgewerkt. Urgente zaken die leiden tot gevaarlijke situaties dan wel zorgen voor groot ongemak worden direct opgelost.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Wegenbeheer
 - Het jaarlijks wegenonderhoud uitvoeren volgens een prioriteitsstelling die in hoofdzaak wordt bepaald door de mogelijkheden om de wegbeheerder aansprakelijk te stellen voor ontstane schade als gevolg van onvoldoende onderhoud.
- Openbare verlichting
 - Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma Openbare verlichting 2017, waarbij we middels het jaarlijkse herverlichtingsbudget de oriëntatie verlichting in het buitengebied verder ombouwen naar LED (gereed in 2018).
 - Starten met het opstellen van een nieuw beleidsplan Openbare verlichting voor de jaren 2018-2023.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

In de kadernota 2016 is voor de wijkmakelaars een budget gesteld van jaarlijks € 75.000 vanaf 2016 tot en met 2018. En daarnaast een werkbudget voor de wijkmakelaar structureel van € 10.000.

Beleidsproduct verkeersmaatregelen

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van den Dungen

Waar staat onze gemeente:

Het GVVP 2012-2020 is mede een basis voor het opstellen van bestemmingsplannen. De aanpassingen als gevolg van de Ombouw N279 heeft gevolgen voor de gemeentelijke verkeersstructuur.

Wat willen we bereiken?

- Nieuwe beleidsvisie
 - De trends en ontwikkelingen in de samenleving zijn kaderstellend voor hoe nieuwe manieren van bewegen en hoe ruimtelijke ontwikkelingen duurzaam zijn te faciliteren. Daarbij wordt aansluiting gezocht met interne ontwikkelingen en andere gemeente overstijgende programma's als het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), Hoogfrequent Openbaar Vervoer, en ontwikkeling Regio Noordoost-Brabant.
- Aanpassingen (grootschalige) infrastructuur en herinrichting wegen
 - Uitvoering van het maatregelpakket N279 vergt de komende jaren veel aandacht, en leidt tot een vernieuwde hoofdstructuur die de leefbaarheid, doorstroming, bereikbaarheid moet bedienen, waarbij ongewenst (vracht)verkeer geweerd is uit woongebieden. Van het laatste gaan met name Berlicum en Middelrode profiteren.
 - Bij geplande (her)inrichting van wegen proberen we zo veel mogelijk doelen gelijktijdig te realiseren door integraal ontwerpen. Soms gaan haalbaarheidsstudies aan dit ontwerpen vooraf, waarin nut en noodzaak zijn af te wegen.
 - De ontwikkeling en verkeersaanpassingen in het centrum van Sint Michielsgestel komen in een volgend stadium.
- Versterking fietsverkeer
 - Sint-Michielsgestel wil een groene duurzame gemeente zijn. Het fietsgebruik moet verder gestimuleerd worden door vooral een zichtbaar routenetwerk.
 - Daarnaast moet er ingespeeld worden op nieuwe trends in de veranderende modaliteit fiets.
- Bevorderen duurzaamheid in het verkeer
 - Qua duurzaamheid is het beter om verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid te bevorderen door de weggebruiker te stimuleren zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen in gewenst en afgesproken gebruik van het openbaar gebied, dan verkeersmaatregelen te moeten realiseren.
Als wegbeheerder blijft het treffen van maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid, het verbeteren van de doorstroming van verkeer, en het weren van doorgaand verkeer in woonwijken natuurlijk wel aandacht vragen.
 - Gebruik van elektrisch vervoer is verder te stimuleren.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Ombouw N279
 - Blijven begeleiden van de contacten met de uitvoerende partijen ten aanzien van het belang van de gemeente Sint-Michielsgestel. Mede uitvoering geven aan het overdrachtscontract naar de gemeente door de areaalveranderingen.
- Herinrichting Wegen
 - Wamberg-Loofaert-Hooghei-Kaathoven
 - Voorbereiding herinrichting wegen/gebieden
- Fietsnetwerk.
 - Voorbereiding Kwaliteitsverbetering fietsenstallingsplannen.
 - Pilotproject gedragsbeïnvloeding fietspad De Bleeke.
- Duurzaamheid
 - Ter verbetering van de verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid meer accent leggen op eigen verantwoordelijkheid van de weggebruiker door verkeerseducatie en gedragsverandering.
 - Wij streven naar uitbreiding van mogelijkheden om meer te maken van elektrisch vervoer.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

Beleidsproduct Afval

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft al lange tijd diftar (geDIFferentieerde TARieven). Daarbij is gekozen voor de volume-frequentie, wat betekent dat bijgehouden wordt hoe vaak de container wordt geleegd. De vervuiler betaalt dus. Tweewekelijks wordt het plastic verpakkingsafval, gft- en restafval gelijktijdig middels een driecompartimentenvoertuig huis-aan-huis ingezameld. Vierwekelijks wordt het oud papier huis-aan-huis ingezameld. In januari wordt er een gratis kerstbomeninzameling gehouden. Daarnaast hebben we halfjaarlijkse inzamelingen voor koelkasten en diepvriezers (op afroep), snoeihout (op afroep) en klein chemisch afval via de chemokar (brengvoorziening). Ook kunnen burgers hun grof huishoudelijk afval op afroep aan huis laten ophalen.

Verpakkingsglas en textiel kunnen burgers deponeren in de ondergrondse containers die verspreid door de gehele gemeente staan. Ook kunnen vele afvalstromen gratis worden weggebracht naar de eigen milieustations in Berlicum en Sint-Michielsgestel. Voor het aanbieden van betaalde afvalstromen, kunnen de burgers middels een milieupas gebruik maken van het milieustation Schijndel, waar betaling per pin geschiedt.

Middels een Afvalwijzer welke huis-aan-huis wordt verspreid, wordt de burger belangrijke informatie medegedeeld. Deze en aanvullende informatie staan eveneens vermeld op de afvalapp. Daarnaast worden burgers geïnformeerd via de gemeentelijke communicatiekanalen.

Wat willen we bereiken?

- Huishoudelijk afval doelmatig en duurzaam inzamelen en verwerken tegen zo laag mogelijke kosten en volgens het principe 'de vervuiler betaalt' met een 100% kostendekkendheid van de exploitatie.
- Efficiënte samenwerking tussen gemeenten om schaalvergroting te bereiken. Bij voorkeur wordt er samengewerkt met de Vijf van de Meijerij (inclusief voormalig stadsgewest gemeente Heusden).
- Concretiseren van het manifest 'Energiek met afval', waarbij deelnemende gemeenten streven naar het verlagen van de hoeveelheid restafval per inwoner, betere service voor onze inwoners tegen lage(re) kosten en invulling geven aan onze maatschappelijke verantwoordelijkheid door werkgelegenheid te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werkgelegenheid.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Aangaan van nieuwe contracten voor het verwerken van restafval en gft-afval, alsmede het inzamelen en verwerken van verpakkingsglas. Bij de aanbesteding van nieuwe contracten wordt bekeken of er kan worden ingespeeld op duurzame ontwikkelingen op het gebied van afvalinzameling en –verwerking. En tevens is de medewerking van burgers bij het op de juiste wijze aanbieden van afvalstromen essentieel, waarbij inzet van goede communicatie van belang is.
- Voor het uitzetten van nieuwe opdrachten in de markt en opzetten van nieuwe projecten wordt de samenwerking met omliggende gemeenten opgezocht. Bij voorkeur wordt er eerst samenwerking gezocht met de gemeenten Boxtel, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden en Vught.
- Samen met de gemeenten Boxtel, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden en Vught is deze opdracht Europees aanbesteden. Per 1 februari 2017 gaat AVR Afvalverwerking B.V. deze taak overnemen van Attero, waarbij geen aanleververplichting is opgenomen. Het tarief voor het aangeboden te verwerken restafval daalt per ingang van de nieuwe contractdatum.
- Samen met de gemeenten Boxtel, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden en Vught wordt deze opdracht Europees aanbesteden in de tweede helft van 2016. Per 1 februari 2017 wordt deze opdracht uitgevoerd door de winnende partij.

- Samen met de gemeente Boxtel deze opdracht Europees aanbesteden. Het streven is om per 1 januari 2017 een nieuw contract te hebben.
- Samen met de gemeenten Boxtel, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden en Vught plannen maken om de doelen die in het Manifest zijn weergegeven te behalen. Dit zal onder andere vorm krijgen door de pilots die individuele gemeente houden, waarbij resultaten worden uitgewisseld. Verder onderzoek en beleidsvormen zullen besproken worden, waarin keuzes bepalend zullen zijn voor het behalen van de doelen.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

Beleidsproduct Riolering

Verantwoordelijke bestuurder: Alexander van Den Dungen

Waar staat onze gemeente:

De gemeente Sint-Michielsgestel beschikt over een in 2015 vastgesteld Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de periode 2015- 2019 waarin zowel het functioneren als de (financiële) planning en vervangingsstrategie van de grootschalige rioolvervangingen op wijkniveau zijn opgenomen. Het rioolstelsel is goed op orde. Overzicht van kentallen:

- Aantal aansluitingen	10.300
- Totale lengte vrijvervalriolering	140 km
- Aantal randvoorzieningen	11 stuks
- Totaal volume randvoorzieningen	2366 m3
- Aantal rioolgemalen	19
- Aantal drukrioolunits	675
- Aantal IBA's	16
- Structurele knelpunten	geen

Wat willen we bereiken?

Binnen de filosofie van Doelmatig Waterbeheer zullen de uitvoeringsplannen van het Gemeentelijk Rioleringsplan daar waar kan lokaal worden gecombineerd met afkoppelactiviteiten. In lijn daarvan is het project Watertuinen opgestart om extra ruimte te claimen voor de opvang en berging van overtollig hemelwater in bebouwd gebied. Mede om het effect van afkoppelen te versterken komen de bewoners van de aangewezen afkoppelgebieden tijdens de uitvoering van de grootschalige rioolvervangingen onder geformuleerde voorwaarden in aanmerking voor een eenmalige financiële bijdrage voor afkoppelactiviteiten op het eigen terrein.

Door het geformuleerde beleid en de daarbij behorende vervangingsstrategie kunnen wij het rioleringssysteem verder optimaliseren en de mate van toekomstige wateroverlast als gevolg van de klimaatverandering tot acceptabele normen reduceren. De in het vGRP vastgestelde vervangingsstrategie geeft voor de komende jaren een afkoppelambitie aan van 50% van het aantal huishoudens in de kernen. Door uitvoering te geven aan dit beleid conformeren we ons aan de in nationaal en regionaal verband gemaakte inspanningsverplichting aangaande afkoppelen. Tevens is het van belang door voorlichting een grotere mate van bewustzijn te creëren bij de burger daar waar het gaat over afkoppelen en hoe omgegaan dient te worden met (afval)water.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal klachten/ meldingen van storingen drukriool en rioolverstoppingen.	250 stuks	250	240	230	220	200
Aantal afgekoppelde panden.	9%	9%	9%	9%	9%	10%
Controle functioneren drukriool door opsporen illegale hemelwateraansluitingen	21 stuks	21	15	15	15	15

Toelichting op de indicatoren:

- Het aantal geregistreerde klachten en meldingen uiteen gesplitst volgens de vastgestelde servicenormen naar urgentie. Deze gegevens geven ons input in het functioneren en het lozingsgedrag waarmee we in staat zijn technisch in te grijpen of juist de voorlichting richting bewoners te intensiveren. Als belangrijkste regel geldt echter de activiteiten zodanig in te richten dat de burger zo min mogelijk overlast dan wel schade ondervindt. De burger heeft echter wel eigen verantwoordelijkheden, een en ander verwoord in de notitie 'hoe om te gaan met verstoppingen'.
- Op het moment dat de grootschalige rioolvervangingen op wijkniveau aanvangen (2020) is het van belang te monitoren hoeveel % van het bestaande areaal wordt afgekoppeld.
- Het disfunctioneren van een gemeentelijk drukrioolstelsel wordt in grote mate bepaald door het aantal (illegale) hemelwateraansluitingen. Bij verdachte drukrioolgebieden vindt een intensieve controle plaats waarbij de veroorzaker direct wordt betrokken.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Monitoren bestaand rioleringsstelsel.
- Opstarten technische voorbereiding (ontwerp) tweede jaarschijf grootschalige rioolvervangingen per 2020.
- Uitvoeren geplande verbeteringsmaatregelen persleidingen en elektromechanische vervangingen pompinstallaties en randvoorzieningen (planning vGRP).
- Participeren in de werkgroep De Meierij met betrekking tot de verplichting en invulling mogelijkheden Doelmatig waterbeheer.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

In 2017 is een extra budget begroot voor de vervanging van aangetast riool voortkomend uit het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP).

Beleidsproduct Milieu

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

Milieu

Op het gebied van milieuvergunning en –handhaving worden de zogenaamde thuistaken door de gemeente zelf uitgevoerd. De verplicht overgedragen basistaken worden door de OmgevingsDienst Brabant Noord (ODBN) uitgevoerd, evenals aanvullende verzoektaken wanneer een specialisme is vereist dat we zelf niet in huis hebben of wanneer er binnen het team Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) daarvoor onvoldoende capaciteit beschikbaar is.

Duurzaamheid

Duurzaamheidsbalans: score 52 (Nederland gemiddeld 50, bron: Telos), ranking 97;

Score energie ambities: 2 (Nederland gemiddeld 3, Energie Enquête VNG);

Zonne-energie installaties per 1.000 inw: 13,1 (Nederland gemiddeld 7,0)

Zonne-energie in kWp per 1.000 inw: 70 kWp (Nederland 38 kWp);

Duurzaamheid beperkt zich niet alleen tot milieu gerelateerde beleidsvelden, maar komt in alle beleidsvelden aan bod. Hierbij valt te denken aan duurzame meerjaren onderhoudsplannen voor het gemeentelijk vastgoed, het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties, energiebesparing voor openbare verlichting en bevordering van duurzaam vervoer door het verbeteren van fietsinfrastructuur en de aanleg van laadpalen. Een mooi voorbeeld is ook het project watertuinen (zie beleidsproduct 2-42 Plattelandsvernieuwing) waarbij meerdere ruimtelijke en duurzaamheidsdoelen behaald worden. Ook als gemeentelijke organisatie handelen we duurzaam door duurzaam in te kopen.

Wat willen we bereiken?

In 2017 moet er voor de deelnemers aan de Omgevingsdienst Brabant Noord en de dienst zelf een ander verrekenmodel liggen. Het toekomstige verrekenmodel moet bijdragen aan het ontzorgen van de deelnemers, een efficiëntere werkwijze en moet de focus op de kwaliteit van onze producten ondersteunen. Randvoorwaarde hierbij is een adequate informatievoorziening van de deelnemers omtrent stand van zaken en prognose einde jaar van de afgesproken prestaties versus het beschikbare budget. Op het gebied van toezicht en handhaving willen we naar een meer risicogericht model.

De gemeente Sint-Michielsgestel zet zich samen met haar inwoners, bedrijven en organisaties in om een groene en duurzame gemeente te zijn, waar het prettig wonen en recreëren is. Het is een gemeente waar mensen een veilige en gezonde woon- en leefomgeving in stand houden, waarbij veiligheid en behoud van een goede milieukwaliteit – in algemene zin – duurzaamheid als leidend principe gehanteerd wordt. Daartoe wordt ingezet op een adequate uitvoering van de milieuwetgeving en wordt samen met Boxtel ingezet op een adequate uitvoering van taken die voortvloeien uit het te actualiseren projectenboek Duurzaamheidsbeleid (periode 2014-2018) en de regionale nota bodembeleid.

De recente publicatie van diverse onderzoeken op het gebied van gezondheid en veehouderij (juli 2016) heeft er toe geleid dat wordt bevestigd dat er een verband is tussen gezondheid en omwonenden van een veehouderij. Het is nog niet duidelijk welke consequenties de onderzoeksresultaten hebben op de gemeentelijke praktijk.

Vanuit een integrale benadering worden de oplossingsrichtingen verder onderzocht met zowel landelijke als regionale partners.

Duurzaamheid is een uitgangspunt in alles wat we doen en daarmee een terugkerend thema in deze begroting. De komende jaren vervolgen we doelgericht het ingezette duurzaamheidsbeleid en intensiveren dit waar mogelijk. We leggen nadrukkelijk de verbinding tussen het duurzaamheidsbeleid en andere thema's zoals participatie, bouwen, leefbaarheid, toerisme en economie. Dit doen we samen met de regio via de Toekomst- en uitvoeringsagenda Vijf van de Meierij.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Duurzame ontwikkeling – Klimaatbeleid via percentage duurzaam opgewekte energie in de gemeente *	2,5 % elektriciteit en 5,9% warmte	6% duurzame energie	8% duurzame energie	10% duurzame energie	12% duurzame energie	14% duurzame energie
Geluid**	21	106***	57***	230***	0	0
Bedrijfsvoering bij inrichtingen in overeenstemming met Wet milieubeheer en Wabo ***	6 vergunningen en 47 meldingen	6 vergunningen en 40 meldingen	6 vergunningen en 40 meldingen	6 vergunningen en 40 meldingen	6 vergunningen en 40 meldingen	6 vergunningen en 40 meldingen
Positief gevoel en rechtszekerheid van een goed en veilig milieu met het naleefgedrag als indicator. ****	Conform Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving 2015	Conform Programma 2016	Conform Programma 2017	Conform Programma 2018	Conform Programma 2019	Conform Programma 2020
Bodembeheer: meldingen besluit bodemkwaliteit en uitgevoerde bodemsaneringen *****	32 meldingen en 3 bodemsaneringen	40 en 1	20 en 1	20 en 1	20 en 1	20 en 1

Toelichting op de indicatoren:

- * : percentage duurzame energie volgens CBS Klimaatmonitor.
- ** : aantal te saneren woningen met een geluidbelasting boven de maximale geluidswaarde voor wegverkeer.
- *** : verleende vergunningen en ingediende meldingen.
- **** : aantal handhavingsbeschikkingen.
- ***** : aantal uitgevoerde bodemsaneringen van ernstige gevallen.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Milieu
 - Uitvoeren milieutaken wat betreft vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van inrichtingen en Omgevingsvergunningen milieu (zie ook beleidsproduct 2-72 Ruimtelijke ontwikkeling).
 - Jaarlijks wordt in overleg met de ODBN een handhavingsprogramma opgesteld, waarin bepaald wordt welk toezicht wordt uitgevoerd op basis van de in de begroting bepaalde capaciteit.
 - Het uitvoeren van het sectorale milieubeleid op het gebied van lucht (inclusief geur), water, bodem en externe veiligheid. Waar nodig wordt het landelijke milieubeleid gevolgd.
- Milieuvergunningverlening.
 - Implementatie van nieuwe financieringsstructuur.
 - Een voorstel opstellen om meer risicogericht toezicht te houden.
- Duurzaamheid
 - Samen met de Vijf van de Meierij opties in de regio onderzoeken voor het opwekken van grootschalige duurzame energie op het gebied van zon, wind, water en biomassa.
 - Starten pilot project Biomassaplein, waar snoeihout wordt verzameld en verwerkt tot biomassa ten behoeve van onder andere energieopwekking.
 - Actualiseren projectenboek Duurzaamheidsbeleid 2014-2018.
 - Brabant Woont Slim en Stroomversnelling Nul op de Meter (NOM)
 - Per eind 2016 is hierover een online informatietool voor burgers. In 2017 verder uit te bouwen met een eigen gemeentelijke pagina. Ook extra inzet voor nieuwe allianties van bedrijven.

- Continuering van vergroening van leges, waarbij de leges voor het in behandeling nemen van de Omgevingsvergunning bouwen geheel of gedeeltelijk worden kwijtgescholden wanneer er bij nieuwbouw of renovatie significante duurzame energiemaatregelen worden getroffen.
- Green Deal: stimuleren van inwoners, bedrijven en instellingen om zelf met duurzame initiatieven aan de slag te gaan. De gemeente ondersteunt initiatieven niet met geld maar wel door belemmeringen weg te nemen, kaders te scheppen, initiatieven te verbinden en door een podium en publiciteit te geven.
- Energie besparen bij bedrijven: het uitvoeren van de Europese Energy Efficiency Directive (EED). Deze wettelijke regeling verplicht grote ondernemingen energieaudits uit te voeren en maatregelen te nemen. In het reguliere toezicht en handhaving voor de Wet milieubeheer kan de EED eenvoudig worden meegenomen. Dit betekent wel een uitbreiding van werkzaamheden.
- Samen met Duurzame Energie Coöperatie Dommelstroom (en andere partijen) zoeken naar mogelijkheden om grootschalig duurzame energie op te wekken (zon en wind). Bijvoorbeeld zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen en braakliggende 'zonneweiden';
- Lokale duurzame energievoorzieningen: faciliteren van burgerinitiatieven voor energiebesparing en -opwekking zoals Vereniging Met elkaar voor Mekaar en coöperatie Dommelstroom.
- Jaarlijkse bijdrage aan milieu-educatieproject van Natuurgroep Gestel om circa 2.000 basisschoolleerlingen een dagdeel les te geven over en in de natuur in Sint-Michielsgestel en Berlicum.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

In de kadernota 2016 zijn de effecten van de kadernota 2014 van de Omgevingsdienst Brabant Noord vertaald wat een budgetverhoging heeft gegeven van € 53.000 in 2016 en een bedrag van € 36.000 in 2017.

Beleidsproduct Volkshuisvesting

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

In de gemeente Sint-Michielsgestel staan ca. 11.220 woningen verdeeld over 4 kernen. Ongeveer 76% bestaat uit koopwoningen, veel vrijstaand en 2-onder-1-kap. 16% bestaat uit sociale huurwoningen, verhuurd door 3 woningcorporaties en 8% bestaat uit particuliere huurwoningen. Het aandeel koopwoningen is fors hoger dan het Nederlands gemiddelde van 60%¹ en het aandeel sociale huurwoningen is fors lager dan het Nederlands gemiddelde van 30%. In de bouwplannen, die er nu liggen, worden de meeste woningen gebouwd in het dure koopsegment. In de komende jaren wordt juist in dit segment een overschot verwacht, in de sociale huursector wordt een tekort verwacht, mede vanwege de toename van het aantal statushouders. Ook in het aandeel woningen gekoppeld aan zorg wordt een tekort verwacht.

Wat willen we bereiken?

Realisering van de in de Woonvisie 2016-2021 opgenomen thema's : betaalbaarheid en beschikbaarheid, vergrijzing en wonen met zorg en de kwaliteit van woningen en omgeving. Van groot belang is dat er een inhaalslag komt in het sociale huursegment.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
% Gerealiseerde woningen van de totale woningbouwopgave				40%		60%
% Sociale huurwoningen van gerealiseerde woningen				11%		11%

Toelichting op de indicatoren:

- Aantal gerealiseerde woningen: in de woonvisie is als doel omschreven om in de periode 2015-2024 per saldo 1125 woningen in totaal toe te voegen. Het streven is om 40% van dit aantal woningen te realiseren in 2016, 2017 en 2018. In 2020 zal 60% van het aantal toe te voegen woningen zijn gerealiseerd.
- Monitoren % sociale huurwoningen van gerealiseerde woningen: in de woonvisie is gesteld dat de behoefte aan woningen in de sociale huur flink zal toenemen. Omdat er al veel vastligt in harde plancapaciteit, is afgesproken om bij de overige nieuwbouwplannen uit te gaan van een verhouding van 70% sociale huur en sociale koop en 30% middeldure huur en koop. Ook zullen bestaande nieuwbouwplannen tegen het licht worden gehouden om de mogelijkheden voor sociale huur te bekijken. Dit betekent dat van de totale nieuwbouwopgave er ca. 11% in het sociale huursegment gebouwd gaat worden.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Op basis van de woonvisie een uitvoeringsagenda opstellen. Hierin is omschreven welke acties uitgevoerd moeten worden om de doelen en ontwikkelingsrichtingen uit de woonvisie te kunnen bereiken. Voor realisatie van de doelen is de gemeente in bijna alle gevallen afhankelijk van derden. We zullen dus met name moeten inzetten op stimuleren en faciliteren.
- Waarborgen van redelijke bijdrage van woonstichtingen aan het volkshuisvestingsbeleid door concrete prestatieafspraken over de lokale woonopgaven te maken.
- Nieuwe woningbouw ontwikkelingen worden opgepakt conform de uitgangspunten uit de woonvisie (70% sociale woningbouw en 30% vrije sector).

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

¹ Bron: WoOn onderzoek Nederland 2015, Ministerie BZK, april 2016.

Beleidsproduct Ruimtelijke ontwikkeling

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

De actualisatie van bestemmingsplannen is opgepakt. Thans is 84% van de ruimtelijke plannen actueel (jonger dan 10 jaar). Streven is om de actualisatie in 2018 afgerond te hebben (100% actueel). Uitgangspunt daarbij is in beginsel één plan per kom, voor zover het plan een zuiver beheersmatig karakter heeft. Als er nieuwe ontwikkelingen zijn voorzien, wordt een ontwikkelingsgericht plan in procedure gebracht, zoals voor het centrum van Berlicum. De actualisatie van het komplan voor Den Dungen/Maaskantje is afgerond. De actualisatie van de komplannen voor Gemonde loopt en de actualisatie voor de komplannen voor Berlicum/Middelrode is in voorbereiding. De actualisatie van de komplannen voor Sint-Michielsgestel is in 2017 gepland.

Voor woningbouw zijn er diverse projecten in uitvoering: Jacobskamp in Den Dungen, Beekveld in Berlicum. Daarnaast voorziet het centrumplan Sint-Michielsgestel eveneens in een belangrijke inbreiding voor woningbouw.

Ter uitvoering van de Woonvisie 2016 wordt onderzocht welke woningbouwlocaties in ontwikkeling kunnen worden genomen, zodat invulling kan worden gegeven aan de inhaalslag voor sociale woningbouw.

Wat willen we bereiken?

- Versterkte vitaliteit van de dorpen met woonruimte voor hun inwoners en kinderen.
- Nieuwe bouwlocaties, waarbij tevens aandacht is voor herontwikkelingslocaties, om onze Woonvisie te kunnen realiseren.
- Actuele bestemmingsplannen voor bestaande stedelijke gebieden met een zo groot mogelijk plangebied met een logische en stedenbouwkundige samenhang en een zo ruime mogelijke flexibiliteit.
- Alle nieuwe bestemmingsplannen zijn digitaal uitwisselbaar en openbaar raadpleegbaar.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Percentage van het stedelijk grondgebied waar actuele ruimtelijke plannen gelden	77 %	84 %	96 %	100%	100%	100%

Toelichting op de indicatoren:

Uitgangspunt is bestemmingsplannen die jonger zijn dan 10 jaar. De nieuw vastgestelde plannen zijn allen digitaal raadpleegbaar op www.ruimtelijkeplannen.nl. Het streven is dat in 2018 alle ruimtelijke plannen hieraan voldoen (100%). Het bestemmingsplan Buitengebied voldoet al volledig hieraan. Dit bestemmingsplan maakt onderdeel uit van beleidsproduct 42 Plattelandsvernieuwing.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Actualisatie en vaststelling ruimtelijke plannen voor centrum Berlicum en Berlicum Noord, Zuid en Middelrode.
- Vaststelling bestemmingsplan voor terrein Kentalis en gemeentehuis.
- Realisatie 1^e en 2^e fase centrumplan Sint-Michielsgestel.
- Realisatie 1^e fase woongebied Beekveld, Berlicum.
- Vaststelling bestemmingsplannen voor herontwikkelingslocaties Veldstraat Den Dungen, Irenestraat, Sint-Michielsgestel en De Blauwe Scholk Den Dungen.
- Actualisatie en vaststelling bestemmingsplan Kom Sint-Sint-Michielsgestel (m.u.v. centrumplan).

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

Voor 2017 is net als in 2016 nog een extra budget van € 75.000,- voor de actualisatie van de komplannen. Vanaf 2018 vervalt dit.

Programma Cultuur, sport en recreatie

Wat valt er onder het programma Cultuur, sport en recreatie

Onder dit programma vallen die beleidsproducten die bijdragen aan sport, cultuur en recreatie, waaraan elke inwoner in elke fase van zijn of haar leven naar eigen voorkeur aan kan deelnemen, dan wel hierbij betrokken zijn.

Hieronder vallen de beleidsproducten:

- Maatschappelijke voorzieningen
- Sport
- Recreatie
- Kunst
- Monumentenzorg en oudheidkunde

De gemeenschappelijkheid in cultuur, sport en recreatie, is dat het bijdraagt aan een beter leven en welzijn.

Missie

Voorzieningen zijn voor iedereen bereikbaar, ongeacht leeftijd en voorkeuren.

Visie

Inwoners blijven vitaal, grote diversiteit aan activiteiten.

Het is prettig wonen en iedereen voelt zich thuis.

Wat betekent deze visie:

Er voor zorgen, dat de organisaties en de besturen van die organisaties, worden gestimuleerd en gefaciliteerd door maatschappelijk te ondernemen en zo een bijdrage te leveren aan een breed aanbod van activiteiten.

Uitgangspunten voor deze werkwijze:

Speerpunten zijn:

- Bibliotheekvoorziening nieuwe vorm
- Behoud cultuurhistorische waardevolle waarden
- Divers aanbod van sportvoorzieningen
- Jeugdsport stimuleren
- Realiseren van sporttoestellen, verspreid over de gemeente
- Aanbod van recreatie en toerisme aanvullend op regionaal aanbod
- Sterke cultuureducatie met kwaliteit van onderwijs
- Verbetering muziekonderwijs

Wat kost het, welke directe baten worden gegenereerd en wat financieren wij door middel van inzet eigen middelen (resultaatbestemming)?

Exploitatie voor resultaatbestemming:

Lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1. Maatschappelijke voorzieningen	1.462	1.493	1.213
20. Sport	1.816	1.918	1.821
22. Recreatie	329	330	329
24. Kunst	364	286	223
26. Monumentenzorg en oudheidkunde	178	253	245
	4.148	4.280	3.830

Baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1. Maatschappelijke voorzieningen	45	47	48
20. Sport	140	128	129
22. Recreatie	54	67	61
24. Kunst	0	0	0
26. Monumentenzorg en oudheidkunde	30	0	0
	269	242	239

Resultaatbestemming:

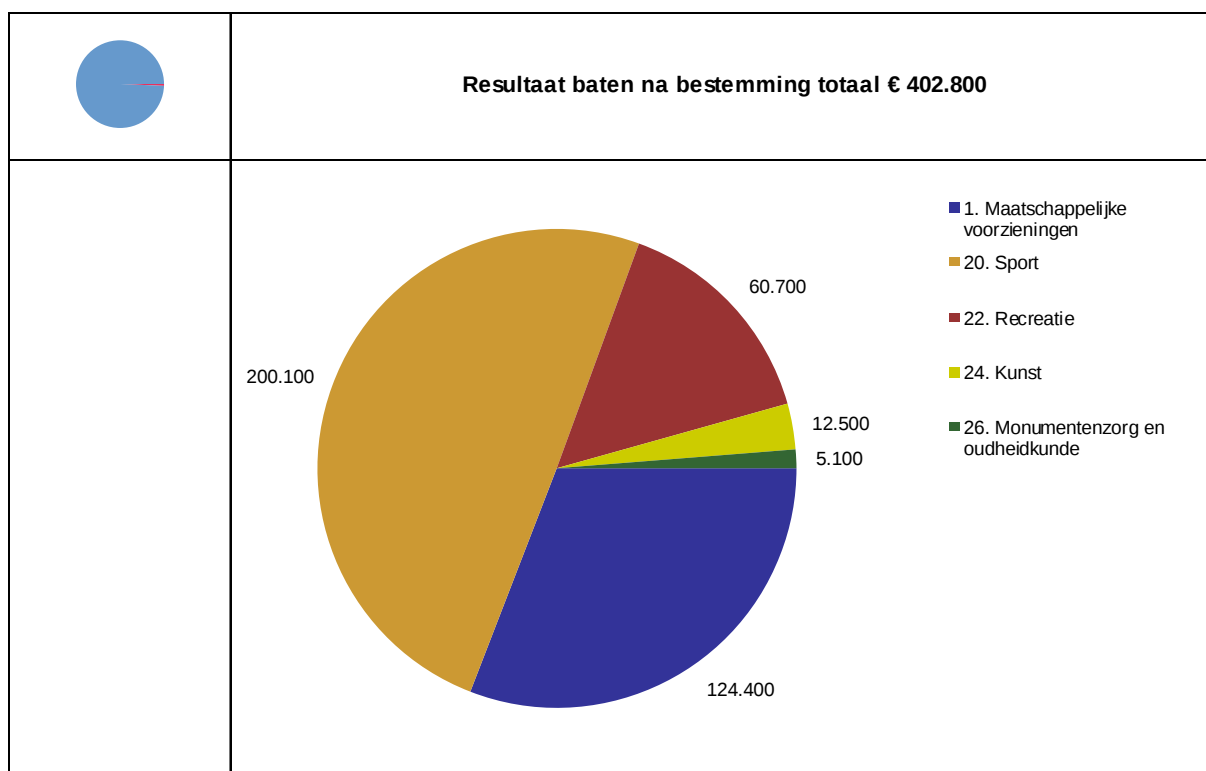
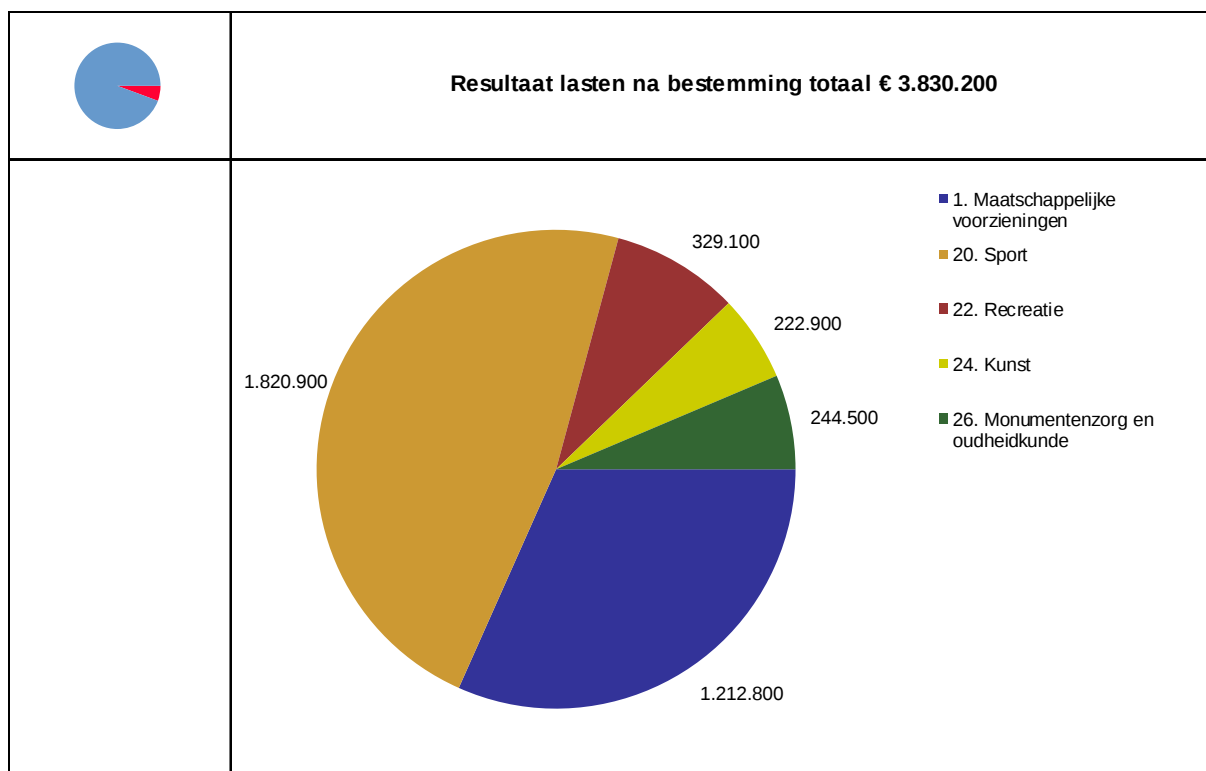
Storting in reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1. Maatschappelijke voorzieningen	3	5	0
	3	5	0

Ottrekking aan reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1. Maatschappelijke voorzieningen	193	208	76
20. Sport	71	71	71
24. Kunst	9	76	13
26. Monumentenzorg en oudheidkunde	31	5	5
	303	359	164

Resultaat na bestemming: (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1. Maatschappelijke voorzieningen	1.227	1.243	1.088
20. Sport	1.605	1.719	1.621
22. Recreatie	275	263	268
24. Kunst	355	211	210
26. Monumentenzorg en oudheidkunde	117	248	239
	3.578	3.684	3.427

Tabelweergave lasten & baten na resultaatbestemming:

Het kleine diagram geeft een indicatie van het relatieve aandeel van dit programma in het totaal van de begroting weer. Het grote diagram geeft de omvang van de beleidsproducten in het totaal van dit programma weer.

Financiële analyse:

Analyse begroting vs begroting op hoofdlijnen

Maatschappelijke voorzieningen:

In 2016 is er een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld voor verplaatsing van de bibliotheek in Sint-Michielsgestel, dit wordt gedekt uit de reserve gemeenschapshuizen. Vanwege het onderzoek naar een andere vorm van bibliotheekwerk is de subsidie aan de bibliotheek in 2017 verlaagd. In 2016 is er nog eenmaal een bijdrage verstrekt voor de bibliotheek en de wereldwinkel in de Durpsherd, dit wordt gedeeltelijk gedekt uit de reserve gemeenschapshuizen. Daarnaast is er in 2016 eenmalig een exploitatiebijdrage van € 92.000 toegekend aan De Litserborg.

Sport:

Voor herinrichting van sportpark de Brand is in 2016 eenmalig een budget van € 40.000 beschikbaar gesteld.

Kapitaallasten voor buitensportaccommodaties zijn in 2017 afgenomen (met € 59.800).

Recreatie:

Geen relevante afwijkingen tussen de begrotingsjaren. Voor toerisme zie beleidsproduct economische aangelegenheden.

Kunst:

In 2016 is er een budget beschikbaar gesteld voor het realiseren van een kunstwerk aan de Keerdijk, dit wordt gedekt uit de reserve cultuurzaken.

Monumentenzorg en oudheidkunde:

Geen relevante afwijkingen tussen de begrotingsjaren.

Beleidsproduct Maatschappelijke voorzieningen

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

Onze gemeente staat op het punt de bibliotheekvoorziening opnieuw vorm te geven en in te richten. Het gaat hierbij om een nieuw partnerschap met de bibliotheekorganisatie, de fysieke locatie (door het verdwijnen van de Brenthof) en ook om de inhoudelijkheid van de bibliotheekvoorziening. We gaan de nadruk leggen op de ontwikkeling van een maatschappelijke bibliotheek.

In 2016 is de Nota Maatschappelijk Vastgoed vastgesteld. De Nota geeft uitgangspunten en een routebeschrijving voor functioneel, toekomstbestendig en duurzaam maatschappelijk vastgoed, dat de leefbaarheid en vitaliteit van de dorpen ondersteunt.

Wat willen we bereiken?

- Een krachtige bibliotheekvoorziening voor de burgers:
 - o Gehuisvest in de gemeenschapshuizen D'n Durpsheerd, de Huif en De Litserborg;
 - o In samenwerking met een professionele partner, die invulling geeft aan de eisen van de nieuwe Bibliotheekwet;
 - o Programmatisch aansluit bij het inhoudelijk aanbod van maatschappelijke organisaties;
 - o Speciale aandacht geeft aan de bibliotheekvoorziening voor de jeugd, in afstemming met de Integrale KindCentra.
- Realiseren van de taakstelling voortvloeiend uit de Kentakendiscussie.
- Krachtige gemeenschapshuizen, met veel draagvlak binnen de kernen.
- Ondernemende besturen met oog voor maatschappelijke ontwikkelingen.
- Kostendekkende exploitatie.
- Effectieve en efficiënte samenwerking teneinde de maatschappelijke doelen te bereiken.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal bezoekers van de openbare bibliotheek	220.386	220.000	220.000	*	*	*
Aantal gemeenschapshuizen	5	5	5	5	5	5

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Versterken en intensiveren van de samenwerking met en tussen de besturen van de gemeenschapshuizen, de maatschappelijke organisaties en burgers.
- Samen met de besturen de exploitatiescan inzetten om maatschappelijk ondernemen te stimuleren en te ondersteunen op basis van goede analyses van beheer en exploitatie.
- Samenwerking bibliotheekorganisatie en maatschappelijke organisaties versterken en faciliteren.
- Verdere uitwerking geven aan het realiseren van een nieuw huis van de gemeenschap in het dorp Sint-Michielsgestel door samenvoegen van de Huif met gemeentehuis.
- Nadere besluitvorming over hoe om te gaan met de financiële tekorten van De Litserborg.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Sport

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

Op het gebied van sport kan iedere inwoner in welke fase van zijn of haar leven naar eigen voorkeur aan sport en bewegingsactiviteiten deelnemen, dan wel hierbij betrokken zijn.

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijke en private accommodaties bieden mogelijkheid tot gezonde sport en ontspanning. Er is voldoende aanbod aan binnen- en buitensportvoorzieningen, die kwalitatief van goed niveau zijn. De bezettingsgraad is goed.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Via een aanbod van sportaccommodaties en -activiteiten voor jong en oud de mogelijkheid bieden om georganiseerd of ongeorganiseerd aan sport te doen.
- Verenigingen stimuleren om jeugdsport te organiseren.
- Op basis van bezettingsgraden en normen van sportbonden samen met verenigingen en beherende partijen bepalen of vraag en aanbod in evenwicht zijn.
- Bewaken van de afspraken, die gemaakt zijn met de beheerder/exploitant van openluchtbad Zegenwerp.
- Onderzoeken van mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties en het versterken daarvan.
- Sportverenigingen stimuleren via o.a. het innovatiebudget om samenwerking te bevorderen.

Extra beschikbare middelen begrotingswijzigingen:

-

Beleidsproduct Recreatie

Verantwoordelijke bestuurders: Koos Loose en Alexander van den Dungen

Onder recreatie verstaan we alle vormen van vrijetijdsbesteding, alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen als werken, huishouden en zorg voor anderen. Sportactiviteiten worden hierbuiten gelaten (zie beleidsproduct 20). De scheidslijn tussen toerisme en recreatie is niet altijd helder. Daar waar het een meerdaags verblijf betreft en er dus sprake is van een overnachting, valt het onder het beleidsproduct toerisme/ economische aangelegenheden.

Waar staat onze gemeente:

Kermissen

In alle dorpen kennen we een jaarlijkse kermis met in totaal 83 vaste kermisstandplaatsen op basis van 3-jarige contracten.

Speelvoorzieningen

In de gemeente hebben we op verschillende locaties speelvoorzieningen met totaal ca 300 speeltoestellen. Natuurspeeltuin De Bokkensprong is de eerste particuliere speeltuin in onze gemeente. Het Speel- en beweegpark De Wegwijzer is een andere aanwinst.

Wat willen we bereiken:

Recreatie:

Recreatie en toerisme zijn economische speerpunten binnen de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg. Wat interessant is voor toeristen, is vaak recreatief aantrekkelijk voor inwoners. Zie ook beleidsproduct economische aangelegenheden. De routenetwerken die we goed willen onderhouden (wandelen, fietsen, MTB) vormen de recreatieve structuur en verbinden ons met andere gemeenten. Daarnaast blijft het faciliteren van evenementen van belang.

Kermissen en volksfeesten

Het bieden van een gezellige, aantrekkelijke en veilige kermis.

Speelvoorzieningen

Een gevarieerd aanbod, in doelgroepleeftijd, speelwaarden en omvang terrein, van veilige speelvoorzieningen op aanvaardbare afstand van de woning met ruimte voor particuliere initiatieven.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Banen recreatie en toerisme	28.7	29	29.5	29.5	29.5	29.5
Bezoeken website www.vvvsint-michielsgestel.nl	6.938	7.000	10.000	15.000	20.000	25.000
Pagina weergave www.vvvsint-michielsgestel.nl	18.137	20.000	35.000	40.000	50.000	60.000
Vaste kermisstandplaatsen	83	83	83	83	83	83
Verloop tijdelijke speelterreinen	-1 +1	-1 +1				
Aantal speelterreinen totaal	74 stuks	75 stuks	76 stuks			

Toelichting op de indicatoren:

- Banen recreatie en toerisme: het aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijd 15 tot 64 jaar.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

Recreatie

- Opstellen visie 'Hertogdorpen'.

Kermissen en volksfeesten

- De kermissen organiseren, waarbij we proberen aansluiting te zoeken bij lokale evenementen.

Speelvoorzieningen

- Jaarlijkse hoofdinspectie houden om te beoordelen of het aanbod nog voldoet aan de veiligheidseisen en gewenste uitstraling.
- Met de resultaten van de inspectie het jaarwerkplan opstellen voor renovatie en vervangingen.
- Wanneer de kwaliteit van de toestellen op een tijdelijke locatie niet meer voldoende is, het terrein ontmantelen.
- Particuliere initiatieven mee mogelijk maken.

Extra beschikbare middelen begrotingswijzigingen:

-

Beleidsproduct Kunst

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

We staan aan het einde van het driejarige subsidieprogramma Cultuur met Kwaliteit.

Nog halverwege 2016 is versterkt ingezet op kunstzinnige vorming door verruiming van de Marktplaats faciliteit. We werken hierbij nauw samen met de bovenschoolse organisaties STROOM en SKIPOS.

MEDEZ is in 2016 een succesvol initiatief gebleken.

Wat willen we bereiken?

- sterke cultuureducatie met kwaliteit in het onderwijs;
- versterking van het muziekonderwijs;
- toegankelijke kunst in de openbare ruimte.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal openbaar toegankelijke activiteiten	2	2	2	2	2	2
Aantal te realiseren kunstwerken	0	0	1	0	0	0

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Cultuureducatie met Kwaliteit
 - Handhaven van de voorziening marktplaats cultuureducatie Plaza Cultura.
 - Van start gaan met nieuwe 3 jarige periode van het programma Cultuur met Kwaliteit voor de leerlingen van de basisscholen en ze in een vroeg stadium in contact brengen met meerdere vormen van cultuur.
 - Versterken van cultuureducatie door het leggen van een verband met de schoolbibliotheek.
- Muziekonderwijs
 - Het muziekonderwijs via MEDEZ ondersteunen, passend bij de groei van het leerlingenaantal.
 - MEDEZ bij het basisonderwijs verder onder de aandacht brengen.
 - De relatie met MEDEZ verder uitbouwen.
- Kunst in de openbare ruimte
 - De Kunstcommissie ontwikkelt enkele instrumenten om kunst in de openbare ruimte dichterbij de burgers te brengen.
 - Realiseren van een nieuw kunstwerk aan de Keerdijk.
 - Samen met andere gemeenten verder ontwikkelen van de Linie van 1629.

Extra beschikbare middelen begrotingswijzigingen:

-

Beleidsproduct Monumentenzorg en oudheid

Verantwoordelijke bestuurder: Koos Loose

Waar staat onze gemeente:

-

Wat willen we bereiken?

Behoud van cultuurhistorische waardevolle waarden in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Goed inzicht in archeologische waarden door archeologiebeleid en archeologische waardenkaart.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal gemeentelijke monumenten	131	131	131	131	131	131
Aantal rijksmonumenten	81	81	81	81	81	81
Aantal restauraties / verbouwingen	16	16	16	16	16	16
Aantal archeologische onderzoeken	15	15	15	15	15	15

Toelichting op de indicatoren:

Aantal restauraties / verbouwingen: is gemeten a.d.h.v. van het aantal omgevingsvergunningen voor monumenten

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Toepassen erfgoedverordening via omgevingsvergunningen en advisering door deskundige monumentencommissie.
- Archeologische waarden beschermen via dubbelbestemmingen in bestemmingsplannen en voorschriften bij omgevingsvergunningen.

Extra beschikbare middelen begrotingswijzigingen:

-

Programma Modern bestuur

Wat valt er onder het programma Modern bestuur

Om vorm en inhoud te kunnen geven aan de doelstellingen opgenomen in de programma's Zorg en Ondersteuning, Leefomgeving en Cultuur, Sport en Ontspanning is een gemeentebestuur, een ambtelijke organisatie en geld nodig.

Hieronder vallen de beleidsproducten:

- Bestuur
- Basisregistraties
- Openbare orde en veiligheid
- Algemene dekkingsmiddelen
- Algemeen budgettair.

De gemeenschappelijkheid in modern bestuur

Burgers willen invloed op hun eigen leefomgeving en nemen daarin ook initiatieven. Een modern bestuur staat daar voor open en stimuleert dat. Tegelijkertijd wil de burger een goede dienstverlening van de gemeente: snel, goed en niet te duur. Daarvoor moet de basis op orde zijn (basisregistraties, privacy geborgd, systemen etc.). Bovendien moeten de nodige voorzieningen in de gemeenschap aanwezig zijn. Veiligheid heeft hoge prioriteit.

De transities leggen veel verantwoordelijkheid neer bij de gemeenten. Regionale samenwerking en aanpak daarbij nemen toe, ook op andere beleidsterreinen. Dit heeft gevolgen voor het lokale bestuur.

Missie : ruimte voor initiatief, dichtbij mensen, zorg voor wie nodig

Sint-Michielsgestel staat voor een kleinschalige samenleving, waar het leven en werken goed is. Mensen hebben oog voor elkaar. De gemeente schept ruimte voor initiatief, staat dicht bij mensen en zorgt voor hen die het nodig hebben.

Visie: vitale dorpen en bewoners

De gemeente Sint-Michielsgestel stelt zich tot doel dat haar dorpen vitaal blijven, elk met zijn eigen identiteit. Daarbij geven we ons rekenschap van onze ligging in de grotere Meierij en Noord-Oost Brabant. In een tijd waarin decentralisatie, schaalvergroting binnen de overheid en vele samenwerkingsverbanden belangrijk zijn, blijven de Gestelse dorpen plekken vol leven, waar een grote diversiteit van mensen prettig woont en zich thuis voelt. Voorzieningen zijn voor iedereen bereikbaar, waarbij delen belangrijker is dan hebben.

De gemeente voelt zich hiervoor verantwoordelijk, maar biedt tegelijkertijd bewoners en organisaties de ruimte om zélf hun omgeving te maken. De gemeente stelt zich hierbij op als een samenwerkingspartner. Bovendien heeft zij speciale aandacht voor veiligheid en zorg voor hen die dat nodig hebben.

Wat betekent deze visie:

Vanuit deze visie richten we ons op:

1. Zorg voor die groepen inwoners die in een kwetsbare positie verkeren: iedereen doet mee;
2. Vitale dorpen door een goede, passende voorzieningenstructuur (veiligheid, wegen, groen) en voorzieningenniveau (onderwijs, wonen, accommodaties) ten gunste van de leefbaarheid en vitaliteit in onze dorpen;
3. Werk, inkomen, werkgelegenheid en ondernemen (stimulering van duurzame lokale en regionale economie en een goed ondernemersklimaat).

Uitgangspunten voor deze werkwijze:

- Het is onze ambitie de dienstverlening slim en dicht bij inwoners en ondernemers te organiseren. Wij investeren daarbij in kennis, kunde en techniek waardoor de kwaliteit van de dienstverlening zal toenemen.
- Wij geven onze dienstverlening op vraaggerichte wijze vorm, waarbij we openstaan voor initiatieven en we verbinding zoeken met de inwoners en ondernemers. Wij willen meer gebruik

maken van de organiserende kracht in de samenleving zelf. Burgerparticipatie blijft belangrijk uitgangspunt maar waar het kan willen we doorontwikkelen naar 'Overheidsparticipatie'.

- Wij willen 'verbindend' besturen waarbij wij zoveel mogelijk durven loslaten en burgers, ondernemers en organisaties vertrouwen willen geven. Samen proberen we zo een solide en veilig leefklimaat te bereiken en te handhaven. Bij dit alles houden wij oog voor samenwerking in de regio en stellen ons daarin actief op.

Wat kost het, welke directe baten worden gegenereerd en wat financieren wij door middel van inzet eigen middelen (resultaatbestemming)?

Exploitatie voor resultaatbestemming:

Lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
80. Bestuur	4.967	5.556	3.944
82. Basisregistraties	1.175	1.324	1.308
84. Openbare orde en veiligheid	2.066	2.187	2.240
90. Algemene dekkingsmiddelen	449	1.226	-73
92. Algemeen budgettair	5	101	365
	8.662	10.394	7.785

Baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
80. Bestuur	30	730	152
82. Basisregistraties	466	477	565
84. Openbare orde en veiligheid	127	20	18
90. Algemene dekkingsmiddelen	6.584	7.902	6.831
92. Algemeen budgettair	33.258	34.346	34.475
	40.466	43.476	42.040

Resultaatbestemming:

Storting in reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
80. Bestuur	415	330	495
92. Algemeen budgettair	-1.489	322	537
	-1.074	652	1.032

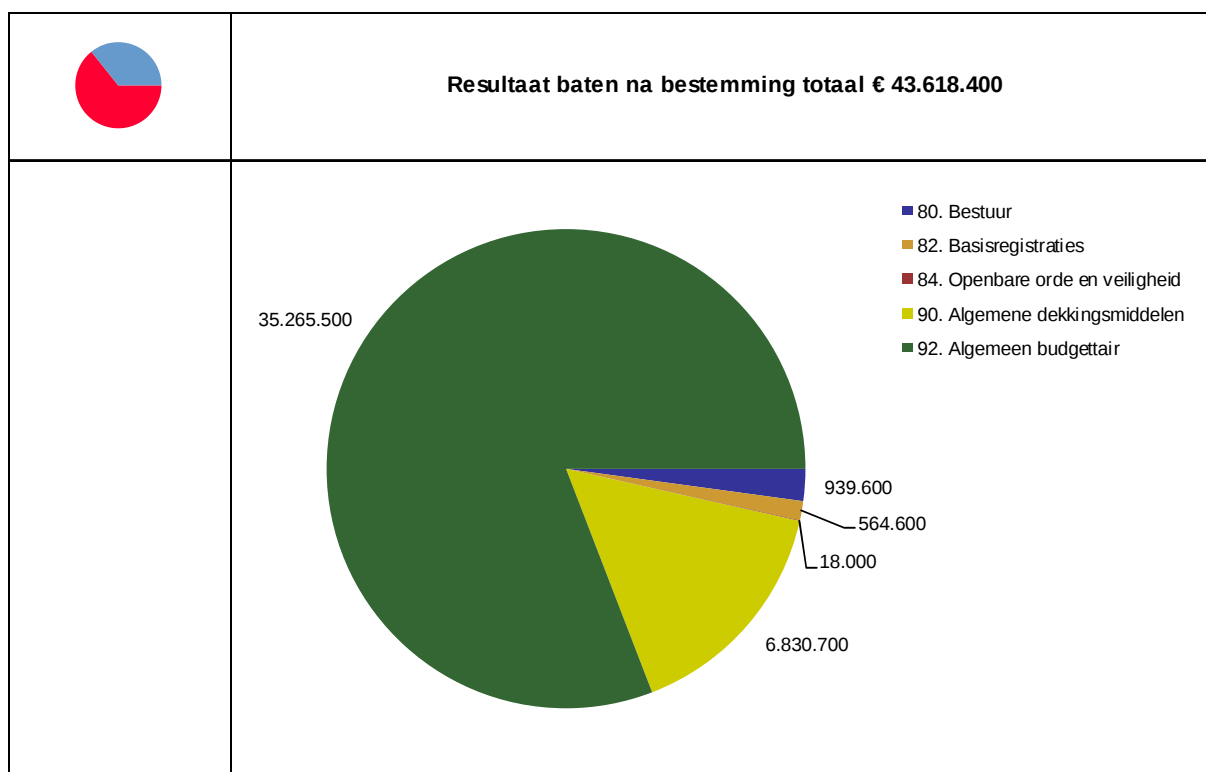
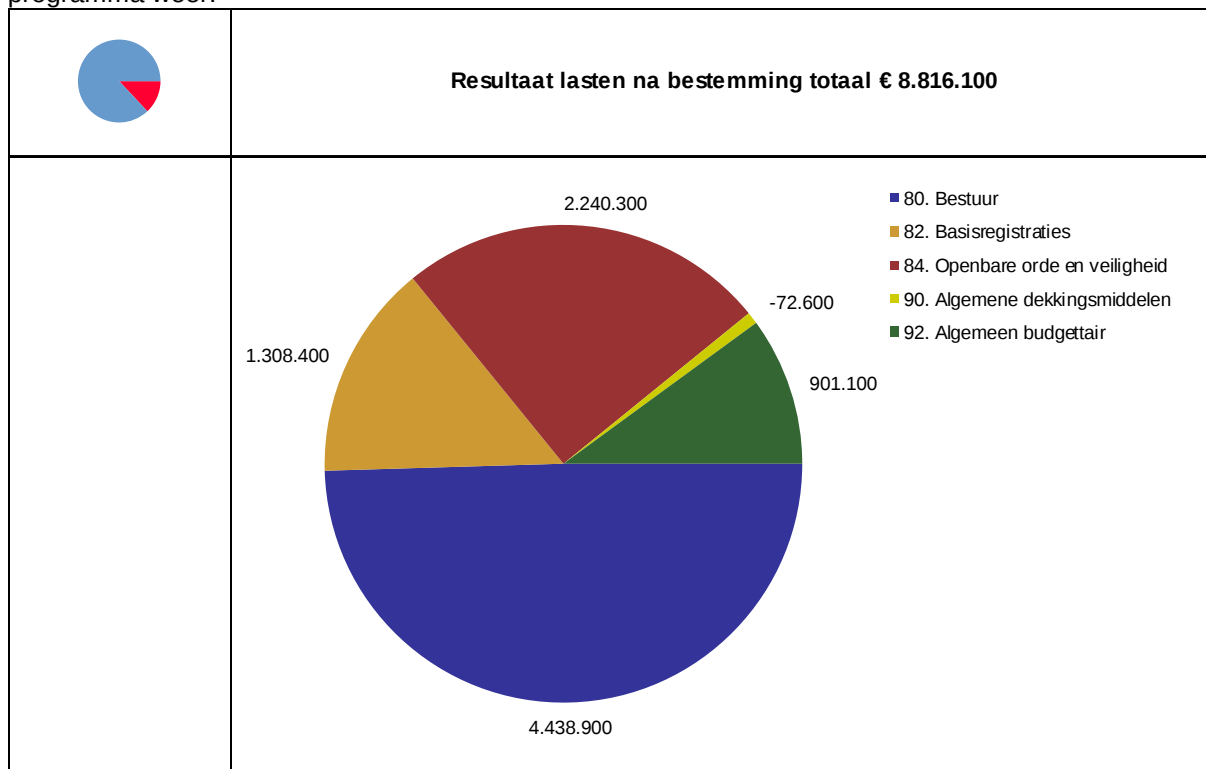
Onttrekking aan reserves (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
80. Bestuur	1.177	1.858	788
92. Algemeen budgettair	166	179	791
	1.343	2.037	1.578

Resultaat na bestemming: (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
80. Bestuur	4.175	3.298	3.499
82. Basisregistraties	709	847	744
84. Openbare orde en veiligheid	1.939	2.167	2.222
90. Algemene dekkingsmiddelen	-6.135	-6.676	-6.903
92. Algemeen budgettair	-34.909	-34.103	-34.364
	-34.221	-34.467	-34.802

De hierboven opgenomen cijfers zijn gepresenteerd na verwerking van het jaarrekeningresultaat 2015 (€ 1.589.000 negatief) en verwerking van het tekort / resultaat van begroting 2016 (€ 76.000 tekort) en begroting 2017 (€ 612.000 tekort). Verwerking van de resultaten opgenomen in deze cijfers heeft plaatsgevonden ten laste van de vrije investeringsreserve.

Tabelweergave lasten & baten na resultaatbestemming:

Het kleine diagram geeft een indicatie van het relatieve aandeel van dit programma in het totaal van de begroting weer. Het grote diagram geeft de omvang van de beleidsproducten in het totaal van dit programma weer.

Financiële analyse:

Analyse begroting vs. begroting op hoofdlijnen

Bestuur

Voor de Collegeleden en de zgn. slapers (voormalige wethouders die nog niet gepensioneerd zijn) is er een pensioenreserve opgebouwd. Recente actuariële berekening maakt het noodzakelijk om de reserve te verhogen met € 165.000 ten laste van de algemene reserve.

Medio 2016 is de Gemeenschappelijke Regeling MijnGemeenteDichtbij van start gegaan. Het verschil in de lasten tussen 2016 en 2017 bestaat uit: € 905.000 lagere kosten samenwerking door afloop fusiebudget, € 598.000 lagere kapitaallasten voor I&A en tractiemiddelen (deze kosten worden vanaf 2017 verdeeld over de producten) en € 100.000 voor ontvlechtingskosten met de gemeente Haaren. De kosten voor de samenwerking/fusiekosten GR wordt gedekt door de inzet van reserves van € 1,1 miljoen.

De kosten voor de samenwerking/fusiekosten GR wordt gedekt door de inzet van reserves van € 1,1 miljoen.

Lagere bijdrage van € 578.000 van de GR MijnGemeenteDichtbij in de kapitaallasten van I&A en tractie.

Basisregistraties

De opbrengsten van de leges burgerzaken stijgen met € 88.000 doordat er in 2017 een stijging wordt verwacht in het aantal aan te vragen rijbewijzen en paspoorten t.o.v. 2016 (o.a. vanwege een hoger aantal verlopen rijbewijzen in 2017).

Openbare orde en Veiligheid

Door wijziging van de verdeelsleutel, inflatie en nieuwe ontwikkelingen is de bijdrage aan de Veiligheidsregio in 2017 € 42.000 hoger dan in 2016.

Algemene dekkingsmiddelen

Op basis van de kadernota 2016 zijn de tarieven voor OZB voor 2016 vastgesteld en voor 2017 taakstellend gemaakt. In 2018 worden deze tarieven weer opnieuw beoordeeld. Door de wijziging stijgen de opbrengsten met € 347.000.

De verwachting is dat de financieringskosten voor 2017 licht stijgen met € 121.000.

Vanaf 2017 worden de financieringskosten (zowel lasten als baten) op een andere manier vastgelegd, wegens een wetswijziging. De wijziging heeft geen effect op het vermogen en resultaat.

Algemeen budgettair

De uitkeringen uit het gemeentefonds worden bepaald door uitgaven door het Rijk, ontwikkelingen in bestaand beleid en nieuw beleid opgelegd door het Rijk. De algemene uitkering zal de komende jaren een opwaartse trend hebben. De ontwikkelingen zijn afkomstig van de meicirculaire 2016.

Budgetten voor beleidswijzigingen worden hier in eerste instantie verantwoord. Het betreft o.a. areaaluitbreiding, aanpassingen dorpskern Berlicum, wegaanpassingen i.v.m. riolering etc. Ten opzichte van 2016 betreft het een stijging van € 260.000.

De onttrekking uit de reserves is bedoeld voor het sluitend maken van de exploitatie 2017 t.b.v. € 611.500.

Hogere storting van € 215.000 in de reserves in verband met beheer van de inflatie- en budgetcompensatie.

Beleidsproduct Bestuur

Verantwoordelijke bestuurder: Jan Pommer

Waar staat onze gemeente:

In onze dienstverlening streven we naar hoge kwaliteit. We zijn een faciliterende organisatie en stellen onze inwoners, bedrijven en instellingen centraal. We denken van 'buiten naar binnen'.

Dienstverlening krijgt het karakter van het 'samen met de inwoners werken aan oplossingen' met als uitgangspunt het vertrouwen in de ander.

We werken digitaal waar dat kan en hebben persoonlijke aandacht en ondersteuning voor o.a. de niet digitaal vaardigen in de gemeente.

Het lokaal bestuur is in beweging. Gemeenten krijgen steeds meer op hun bordje. Taken en verantwoordelijkheden nemen toe. Regionalisering, Doedemocratie, Right to challenge, wijkgericht werken, overheidsparticipatie, transities en transformaties, Veerkrachtig bestuur zijn thema's, die onze aandacht vragen.

Wat willen we bereiken?

Faciliterende dienstverlening en doorontwikkeling digitale dienstverlening.

Goed bereikbare en ondersteunende dienstverlening. Uitbreiding van digitale dienstverlening zodat burgers en bedrijven digitaal en op eenvoudige wijze zaken kunnen doen met de gemeente, onafhankelijk van tijd en plaats.

Verkiezingen

Een hoge opkomst bij de Tweede Kamer Verkiezingen op 15 maart 2017, waarbij we streven naar ten minste het opkomstpercentage van 2012 (75,2%).

Digitale veiligheid en identiteit.

Een digitale veilige werkomgeving en het voorkomen van identiteitsfraude.

Regionale samenwerking.

Een sterkere programmatische samenwerking tussen regio & provincie over de volle breedte van de agenda's en hogere betrokkenheid van bestuur en organisatie op de samenwerking.

Veerkrachtig bestuur.

Het bestuur en de organisatie groeien mee met de ontwikkelingen en vernieuwingen, die op ons af komen vanuit het oogpunt en belang van vitale dorpen en zelfredzame inwoners.

Gemeenteraad

Doorontwikkeling van de ingeslagen weg van Doe-democratie: meer initiatieven vanuit en verantwoordelijkheden bij de inwoners, waarbij de gemeente een nieuwe rol en positie inneemt. Het vormgeven van deze nieuwe rol en positie heeft in 2017 prioriteit.

Indicatoren

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

Faciliterende dienstverlening en doorontwikkeling digitale dienstverlening.

- Digitale loket verder inrichten:
 - eenvoudig en op klantvraag gebaseerd;
 - met vooringevulde aanvraagafhandeling (geen opgave van reeds bekende/geleverde gegevens);
 - met toegang via één integraal overheidsportaal;
 - met informatie uitwisseling en productaanbod via de landelijke Berichtenbox MijnOverheid;
 - door vlekkeloze aansluiting op eenvoudige achterliggende afhandelingsprocessen en snelle afhandeling.

- Verdere doorontwikkeling Klantcontactcentrum door verbreding van de producten en diensten die via het klantcontactcentrum worden afgewikkeld en door een monitoring van de dienstverlening in te voeren.
- Verder digitaliseren Burgerlijke Stand waardoor het mogelijk wordt digitaal aangifte te doen van geboorte en overlijden en het digitaal kenbaar maken van een voorgenomen huwelijk of geregistreerd partnerschap.

Verkiezingen

- Nemen van maatregelen die de opkomst bevorderen, met name in de sfeer van communicatie. Hierbij sluiten we zo veel mogelijk aan bij landelijke acties.

Digitale veiligheid en identiteit.

- Bevorderen van eigen regie van de burger op zijn digitale gegevens door middel van implementeren van innovatieve regie-instrumenten daarvoor (zoals Oiy).
- Intensivering van vaststelling van de identiteit bij de eerste inschrijving vanuit het buitenland en bij geboorte omdat dit essentiële momenten zijn in de identiteitsketen.

Regionale samenwerking.

- Voor Regio Noord Oost Brabant / AgriFood Capital een gezamenlijke regiodeal afsluiten, waarin de ambities van de provincie worden afgestemd met de vier programmalijnen van de regio.
- De regiodeal met provincie vertalen naar een afsprakenkader en een gezamenlijk investeringskader.
- De Toekomstagenda Vijf van de Meierij verder vorm en inhoud geven.
- De betrokkenheid van bestuur en ambtelijke organisatie op samenwerking stimuleren en beter laten zien wat samenwerking oplevert.

Veerkrachtig bestuur.

- Wijkgericht denken en –werken verder uitbouwen waarbij de wijkmakelaars centraal staan.
- Experimenteren met nieuwe werkvormen, waarmee de burger een grotere invloed krijgt in besluitvormingsprocessen (bijvoorbeeld doedemocratie, burgerbegroting).

Gemeenteraad

- Nieuwe werkvormen bedenken (gemengde tafels b.v.) om de band tussen de inwoners en de gemeenteraad aan te halen.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

- In de kadernota 2016 zijn structureel bedragen beschikbaar gesteld voor verlenging van de convenant met AgriFood Capital. Deze regionale samenwerking is vooral gericht op Economie, Duurzame leefomgeving, Bereikbaarheid en Mobiliteit, Arbeidsmarkt en de triple helix samenwerking AgriFood Capital. Onze bijdrage hiervoor is € 3,00 per inwoner per jaar.
- Tevens is bij de kadernota een bijdrage van € 1,00 per inwoner beschikbaar gesteld voor het Regionaal Werkbedrijf, een wettelijke taak van de arbeidsmarktregio en onderdeel van de strategische agenda AgriFood Capital Werkt 2016-2020.

Beleidsproduct Basisregistraties

Verantwoordelijke bestuurder: Jan Pommer

Waar staat onze gemeente:

De basisregistraties in onze gemeente zijn over het algemeen goed op orde.

Wat willen we bereiken?

Een hoge kwaliteit van de basisregistraties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Indicatoren:

Er zijn op dit moment nog geen indicatoren benoemd of beschikbaar. Een onderzoek hiernaar wordt opgestart.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Aansluiten op de centrale voorziening BRP. De BRP bevat persoonsgegevens van zowel alle ingezetenen van Nederland als van de niet-ingezetenen. De BRP is een volledige digitale voorziening die onder andere plaats-onafhankelijke dienstverlening mogelijk maakt, zeven dagen per week, vierentwintig uur per dag. Het bijhouden en verstrekken van gegevens wordt sneller, eenvoudiger en goedkoper. Daarnaast neemt de kwaliteit van de data en de beschikbaarheid toe.
- Het beheer en onderhouden van de registraties monitoren en waar nodig de werkprocessen aanpassen.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsproduct Openbare Orde en veiligheid

Verantwoordelijke bestuurder: Jan Pommer

Waar staat onze gemeente:

Onze gemeente is een veilige gemeente. Bewoners zijn over het algemeen tevreden over de veiligheid in hun leefomgeving. Er zijn diverse initiatieven in de dorpen en wijken om de veiligheid te bevorderen. Wel constateren we dat het aantal personen en groepen dat de aandacht vraagt van zowel zorgverleners als openbare orde en veiligheid, groeit.

Wat willen we bereiken?

Een veilige en prettige leefomgeving voor onze inwoners. De wettelijke taken die belegd zijn in de portefeuille van de burgemeester worden optimaal uitgevoerd.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Iedere ex-gedetineerde wordt tijdens en na detentie begeleid om terugval te voorkomen.			100%	100%	100%	100%
Bewoners zijn positief over de veiligheid in hun leefomgeving.			>7,2	--	>7,8	--
Vragen burgers via meldpunt veiligheid@mijngemeente.dichtbij.nl worden binnen twee werkdagen beantwoord.			95%	98%	100%	100%
Casus op Maat (COM)			100%	100%	100%	100%

Toelichting op de indicatoren.

- Door zorgvuldige begeleiding van ex-gedetineerden, wordt voorkomen dat zij terugvallen in crimineel gedrag.
- De tevredenheid van bewoners over de veiligheid in hun leefomgeving wordt 2-jarlijks meetbaar gemaakt via de veiligheidsmonitor.
- Via een algemeen mailadres is team openbare orde en veiligheid voor iedereen bereikbaar.
- We constateren dat het aantal personen en groepen dat de aandacht vraagt van zowel zorgverleners als openbare orde en veiligheid, groeit. Om mensen zo goed en snel mogelijk te ondersteunen moeten professionele partners gezamenlijk afspraken maken met de betreffende persoon én elkaar om zo een aanpak op maat te realiseren.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- Inrichten meldpunt signalering ondermijning, radicalisering en jihadisme. Signalen van ongewenst gedrag moeten op één punt binnen de organisatie ingebracht én opgepakt worden.
- Implementatie van het AVE model (escalatie model, wanneer op- en afschalen, wie is verantwoordelijk in de casus).
- Volgens een beproefde systematiek een werkwijze uitrollen om de integrale samenwerking bij crises, met name in het sociaal domein, op te pakken.
- Actief en structureel inzetten van bestuursrechtelijke instrumenten zoals de Opiumwet 13b, in de aanpak van ondermijnende criminaliteit en daarvoor structurele capaciteit inzetten.
- Door middel van het tweejaarlijkse Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid invulling geven aan de vierjaarlijkse Kadernota Integrale Veiligheid.
- Dagelijkse aansturing van de politie en het inzetten van bestuursrechtelijke instrumenten om de openbare orde en veiligheid te bewaken.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:-

In de kadernota 2016 zijn structureel bedragen beschikbaar gesteld voor buurtpreventie (€ 11.000), RIEC (€ 17.000) en projectenbudget Integrale Veiligheid (€ 15.000). Deze posten komen in de plaats van het incidentele projectenbudget Integrale Veiligheid van € 25.000.

Beleidsproduct Algemene dekkingsmiddelen

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

Geen specifieke item in dit kader te benoemen.

Wat willen we bereiken?

Een evenwichtige begroting in relatie tot alle gemeentelijke beleidsvelden en taken. Hierbij hoort een passende belastingdruk en een efficiënt en verantwoord leningenbeheer. Via een financieel dashboard is snel inzicht te krijgen in de staat van onze financiën.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Structurele exploitatieruimte	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
Gemiddelde belastingdruk	93,48%	97,21%	94,47%	< 100%	< 100%	< 100%
Schuldquote	22,16%	19,59%	10,25%	< 60%	< 60%	< 60%

Toelichting op de indicatoren.

In eerdere jaren is een financieel dashboard ontwikkeld. Hierin zijn verschillende uitgangspunten geformuleerd om snel en compact inzicht te geven in de stabiliteit, flexibiliteit en weerbaarheid van onze financiën. Hiervoor is een normenkader ontwikkeld en uitgewerkt. Dit leidt uiteindelijk tot een samenvattend beeld. Dit normenkader is als bijlage in de Financiële begroting opgenomen. Hiernaast wordt een gemiddelde belastingdruk nagestreefd. Deze wordt vergeleken met die van het landelijk gemiddelde.

Structurele exploitatieruimte

Hierin wordt een relatie gelegd met het structureel en materieel sluitend zijn van de begroting gekoppeld aan de omvang van de incidentele lasten en baten, de implementatie van de ombuigingen, de belastingdruk en belastingcapaciteit en de risicofunctie van de exploitatie. Dit wordt uitgebreider toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Gemiddelde belastingdruk

Weergegeven wordt de gemiddelde belastingdruk op basis van de feitelijke gegevens in vergelijking met de landelijke gegevens. Dit wordt uitgebreid toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

De **nettoschuld** weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de begrotingsomvang.

Op basis van de liquiditeitsprognose komt een leningenportefeuille tot stand. Getracht wordt de geldleningenportefeuille onder de norm van 60% te laten. Dit is vooral van belang in het kader van het rentebeslag op de exploitatie.

Hier zal de komende jaren aan voldaan worden.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

- De indicatoren verfijnen en de verplichte indicatoren (vanuit de BBV regelgeving) hierin onderbrengen.
- Starten met het formuleren van een (nieuw/gewijzigd) beleidskader.
- Een onderzoek starten naar de mogelijkheden om de verhogingen van de OZB-tarieven te beperken.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

In de kadernota 2016 zijn structureel bedragen beschikbaar gesteld voor buurtpreventie (€ 11.000), RIEC (€ 17.000) en projectenbudget Integrale Veiligheid (€ 15.000). Deze posten komen in de plaats van het incidentele projectenbudget Integrale Veiligheid van € 25.000.

Beleidsproduct Algemeen budgettair

Verantwoordelijke bestuurder: Ed Mathijssen

Waar staat onze gemeente:

Geen specifieke onderwerpen te benoemen.

Wat willen we bereiken?

Een structurele en materieel evenwichtige begroting. Hierbij hoort een passende belastingdruk en een efficiënt en verantwoord leningenbeheer. Via een financieel dashboard is snel inzicht te krijgen in de staat van onze financiën.

Indicator	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Structurele exploitatie ruimte	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja

Toelichting op de indicatoren.

Structurele exploitatie ruimte

Hierin wordt een relatie gelegd met het structureel en materieel sluitend zijn van de begroting gekoppeld aan de omvang van de incidentele lasten en baten, de implementatie van de ombuigingen, de belastingdruk en belastingcapaciteit en de risicofunctie van de exploitatie. Dit wordt uitgebreider toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Toelichting op de indicatoren.

In eerdere jaren is een financieel dashboard ontwikkeld. Hierin zijn verschillende uitgangspunten geformuleerd om snel en compact inzicht te geven in de stabiliteit, flexibiliteit en weerbaarheid van onze financiën. Hiervoor is een normenkader ontwikkeld en uitgewerkt. Dit leidt uiteindelijk tot een samenvattend beeld. Dit normenkader is als bijlage in de financiële begroting opgenomen.

Wat gaan we daar in het begrotingsjaar voor doen?

Door middel van een uitgekiend proces planning en control wordt de status van de exploitatie gemonitord.

Extra beschikbare middelen begrotingsjaar:

-

Beleidsindicatoren

In het BBV 2004 werden gemeenten voor het eerst verplicht om niet-financiële informatie in de begroting en jaarstukken op te nemen. Naast de financiële gegevens werden de 3 'w-vragen' (wat mag het kosten, wat willen we bereiken en wat gaat we daarvoor doen) opgenomen. Dit heeft er toe geleid dat de begrotingen beleidsmatiger werden. Het wordt steeds belangrijker voor gemeenten om te kunnen sturen op basis van meetbare prestaties.

Naast de uniforme taakvelden, wordt daarom in het herziene BBV voorgeschreven dat gemeenten vanaf 2017 een basisset van 39 beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en verantwoordingsstukken. Desgewenst kunnen daar eigen indicatoren, toegesneden op de lokale situatie, aan worden toegevoegd. De indicatoren maken deel uit van de beleidsbegroting bij de programma's.

Zo kunnen raadsleden en anderen een helder beeld vormen over de beleidsresultaten van de gemeente en gemeenten onderling vergelijken.

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn nagenoeg alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar. De beleidsindicatoren in het taakveld 'bestuur en ondersteuning' zijn niet op deze website opgenomen maar worden via de gemeenten zelf ingevuld. In verband met de ambtelijke fusie zijn juist deze gegevens voor onze gemeente niet beschikbaar aangezien de budgetten voor bedrijfsvoering, overhead e.d. overgezet zijn naar GR MijnGemeenteDichtbij.

In navolgend overzicht worden de indicatoren voor onze gemeente gepresenteerd. Ter informatie en vergelijk zijn tevens opgenomen de indicatoren van onze partnergemeente Boxtel en de landelijke gemiddelde cijfers.

Op dit moment is er nog niet voor gekozen om de indicatoren te koppelen aan een beleidsproduct of programma. Een aantal indicatoren is immers een niet, of nagenoeg niet te beïnvloeden kengetal. In de komende periode wordt onderzocht welke indicatoren wel door gemeentelijk beleid beïnvloedbaar zijn. Indien dat zo is, dan wordt een dergelijke indicator gekoppeld aan het betreffende beleidsproduct of programma.

Nr.	Indicator	Taakveld	Eenheid	Periode	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Nederland	Bron	Beschrijving
1	Formatie	0. Bestuur en ondersteuning	Fte per 1.000 inwoners	2017	*)	*)		Eigen gegevens	Formatie in fte per 1.000 inwoners.
2	Bezetting	0. Bestuur en ondersteuning	Fte per 1.000 inwoners	2017	*)	*)		Eigen gegevens	Bezetting in fte per 1.000 inwoners.
3	Apparaatskosten	0. Bestuur en ondersteuning	Kosten per inwoner	2017	*)	*)		Eigen gegevens	Apparaatskosten per inwoner.
4	Externe inhuur	0. Bestuur en ondersteuning	Kosten als %	2017	*)	*)		Eigen gegevens	Kosten inhuur derden als % van totale loonsom + kosten inhuur derden.
5	Overhead	0. Bestuur en ondersteuning	% van totale lasten	2017	*)	*)		Eigen gegevens	Omvang overhead als % van de totale lasten.
6	Verwijzingen Halt	1. Veiligheid	per 10.000 inwoners	2014	128,7	242,6	139,7	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
7	Harde kern jongeren	1. Veiligheid	per 10.000 inwoners	2014	0,9	1,1	1,3	Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
8	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	aantal per 1.000 inwoners	2015	0,4	0,5	2,4	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
9	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	aantal per 1.000 inwoners	2015	2,7	4,6	5,4	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
10	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	1. Veiligheid	aantal per 1.000 inwoners	2015	3,6	3,3	3,9	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
11	Vernieling en	1. Veiligheid	aantal per 1.000	2015	3,4	4,9	6,1	CBS - Geregistreerde	Het aantal vernielingen en

Nr.	Indicator	Taakveld	Eenheid	Periode	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Nederland	Bron	Beschrijving
	beschadiging per 1.000 inwoners		inwoners					criminaliteit & Diefstallen	beschadigingen, per 1.000 inwoners.
12	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	2. Verkeer en vervoer	%	2014	9,00	10,00	7,00	VeiligheidNL	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
13	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	2. Verkeer en vervoer	%	2014	13,00	8,00	10,00	VeiligheidNL	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
14	Funcziemenging	3. Economie	%	2015	40,10	52,10	51,30	LISA	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
15	Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	3. Economie	index	2013	84	108	100	Atlas voor Gemeenten	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt gemeten/verwacht.
16	Vestigingen	3. Economie	per 1.000 inwoners 15-64jr	2015	128,9	105,1	122,4	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
17	Absoluut verzuim	4. Onderwijs	per 1.000 leerlingen	2014	8	2	5	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000

Nr.	Indicator	Taakveld	Eenheid	Periode	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Nederland	Bron	Beschrijving
									leerlingen.
18	Relatief verzuim	4. Onderwijs	per 1.000 leerlingen	2014	22	92	60	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	4. Onderwijs	%	2012	1,90	3,00	3,20	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
20	Niet-sporters	5. Sport, cultuur en recreatie	%	2014	47,00	46,40	49,90	RIVM - Zorgatlas	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
21	Banen	6. Sociaal domein	per 1.000 inwoners 15-64jr	2015	440,7	748,6	721,7	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
22	Jongeren met delict voor rechter	6. Sociaal domein	%	2012	1,06	2,58	2,57	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
23	% kinderen in uitkeringsgezin	6. Sociaal domein	%	2012	1,44	3,70	5,66	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
24	Netto arbeidsparticipatie	6. Sociaal domein	%	2015	67,50	65,90	65,40	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
25	% achterstandsleerlingen	6. Sociaal domein	%	2012	7,02	8,20	11,61	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair

Nr.	Indicator	Taakveld	Eenheid	Periode	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Nederland	Bron	Beschrijving
									onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
26	% werkloze jongeren	6. Sociaal domein	%	2012	0,45	1,17	1,21	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
27	Bijstandsuitkeringen	6. Sociaal domein	per 10.000 inwoners 18jr eo	2015	143,3	232,6	405,1	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
28	Lopende re-integratievoorzieningen	6. Sociaal domein	per 10.000 inwoners 15-65jr	2015	118,2	161,3	311,9	CBS - Participatie Wet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
29	Jongeren met jeugdhulp	6. Sociaal domein	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	8,80	10,30	10,00	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
30	Jongeren met jeugdbescherming	6. Sociaal domein	%	2015	0,90	1,50	1,20	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
31	Jongeren met jeugdreclassering	6. Sociaal domein	%	2015	0,20	0,50	0,50	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	6. Sociaal domein	per 10.000 inwoners	2015	515	?	569	CBS - Monitor Sociaal Domein Wmo	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.

Nr.	Indicator	Taakveld	Eenheid	Periode	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Nederland	Bron	Beschrijving
33	Huishoudelijk restafval	7. Volksgezondheid en Milieu	kg	2014	128	140	205	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
34	Hernieuwbare elektriciteit	7. Volksgezondheid en Milieu	%	2014	2,50	1,80	8,70	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
35	WOZ-waarde woningen	8. Vhrosv	duizend euro	2015	284	236	206	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
36	Nieuwbouw woningen	8. Vhrosv	aantal per 1.000 woningen	2013	7,8	6,5	6,6	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
37	Demografische druk	8. Vhrosv	%	2016	59,90	58,40	53,00	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
38	Woonlasten éénpersoonshuishouden	8. Vhrosv	euro	2016	643	628	643	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
39	Woonlasten meerpersoons-huishouden	8. Vhrosv	euro	2016	738	713	716	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

*) vanwege ambtelijke fusie per 1 januari 2016 zijn deze gegevens niet beschikbaar

Paragrafen

A. Lokale heffingen

Inleiding

De gemeente voelt een maatschappelijke verantwoordelijkheid om te voorkomen dat de lokale belastingdruk en/of de jaarlijkse stijging de aanvaardbare normen overschrijden. De normen worden bepaald door het tijdsbeeld: momenteel wordt in het bijzonder de ontwikkeling van de 'landelijk gemiddelde belastingdruk' gevolgd.

Het beleid algemeen

De gemeenteraad heeft in het kader van de kerntakendiscussie 2015 besloten voor de OZB, hondenbelasting en toeristenbelasting te streven naar een tarief dat beweegt rond het landelijk gemiddelde. Hierbij geldt dat de geraamde opbrengst als taakstellend aangemerkt wordt. Ten aanzien van de tarieven OZB niet-woningen wordt voor de jaren 2017 en 2018 nog een extra verhoging voorzien om te komen tot de landelijk gemiddelde tarieven. Voor het jaar 2017 (t/m 2018) worden de tarieven OZB op basis van eerdere dekkingsplannen verhoogd met 3,5%. Vanaf 2019 wordt rekening gehouden met de inflatiecorrectie.

Hierna volgt een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Het beleid per belastingsoort

Onroerende zaakbelasting

De Onroerende zaakbelasting (OZB) is een gemeentelijke belasting die geheven wordt over de vastgestelde waarde van elke onroerende zaak en wordt aangemerkt als een algemene heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk. De hoogte van de tarieven beweegt rond het landelijk gemiddelde. De geraamde opbrengst wordt als taakstellend aangemerkt.

De tarieven 2017 worden gebaseerd op de WOZ-waarde per peildatum 1 januari 2016. Op basis van landelijke cijfers is rekening gehouden met een waarde-mutatie van +3% voor woningen en -1% voor niet-woningen. De voorlopige tarieven voor 2017 zijn hierop gebaseerd. In december 2016 worden de tarieven voor 2017 definitief vastgesteld en deze zullen dan worden gebaseerd op de nieuwe WOZ-waarden per 1 januari 2016.

Een onderzoek wordt opgestart naar de mogelijkheden om de verhoging van de OZB tarieven vanaf 2018 te beperken.

Hondenbelasting

De hondenbelasting wordt aangemerkt als een algemene heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk. De hoogte van de tarieven beweegt rond het landelijk gemiddelde.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt aangemerkt als een algemene heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk. De hoogte van de tarieven beweegt rond het landelijk gemiddelde.

Rioolheffing

Het tarief wordt gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). De hoogte van het tarief wordt bepaald op het meerjarig vGRP waarbij rekening gehouden wordt met de verwachte meerjarige onderhouds- en exploitatiekosten. De dekking bedraagt in het meerjarig perspectief maximaal 100%.

Op basis van het laatst vastgestelde vGRP worden de tarieven bevroren op het niveau van 2015.

Alle lasten en baten worden gebaseerd op de doorrekening van alle onderhoudskosten en investeringsplannen voor een periode van 60 jaren. Hierdoor wordt berekend dat op basis van het, te indexeren, tarief in een periode van 30 jaren de voorziening afgebouwd wordt tot nihil.

Onderbouwing tarieven (bedragen x € 1.000)	Riolering
Energiekosten	72
Reserveringen voorziening	400
Kapitaallasten	372
Overige goederen en diensten	432
Kwijtscheldingen	10
Bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij	338
Kosten aanslagoplegging	47
Compensabele BTW	110
Totaal lasten	1.781
Leges en andere rechten:	
Overige bijdragen	23
Belastingopbrengsten	1758
Totaal baten	1.781
Dekkingsresultaat	0
Dekkingspercentage	100%

Afvalstoffenheffing

Het tarief wordt gebaseerd op een meerjarig-tarievenbeleid. De geraamde lasten en baten en de mutaties voorziening vormen hiervoor de basis. In meerjarig perspectief wordt een 100% kostendeckking nagestreefd.

Onderbouwing van de tarieven (bedragen x € 1.000)	
Algemene beheerskosten	209
Bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij	156
Kapitaallasten	11
Kosten haalsysteem na aftrek van bijdragen/verkopten aan derden	351
Kosten brengsysteem na aftrek van bijdragen/verkopten aan derden	441
Kwijtscheldingen	16
Compensabele BTW	320
Totaal lasten	1.504
Belastingopbrengsten	1.474
Totaal baten	1.474
Dekkingsresultaat	Tekort: 30
Dekkingspercentage	98%

Het tekort wordt onttrokken uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Leges omgevingsvergunning

De leges omgevingsvergunning worden gebaseerd op de laatst bekende inzet van menskracht per af te geven vergunning. In combinatie met de omvang van het tarief en het aantal af te geven vergunningen verwachten wij een 100% kostendeckking te kunnen realiseren. Voorstel voor 2017 is om de tarieven maximaal trendmatig te verhogen.

Onderbouwing tarieven (bedragen x € 1.000)	Bouwen
Overige goederen en diensten	15
Bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij	698
Correctie i.v.m. overige ureninzet toezicht en handhaving	-286
Kosten aanslagoplegging	23
Compensabele BTW	-
Totaal lasten	450
Leges en andere rechten	450
Totaal baten	450
Dekkingsresultaat	0
Dekkingspercentage	100%

Eventueel afwijkingen van de opbrengsten ten opzichte van de raming worden gemuteerd in de (egalisatie)reserve Leges omgevingsvergunning.

Leges dienstverlening/burgerzaken

De leges burgerzaken worden voor een deel bepaald door de van Rijksweg vastgestelde (maximum) bedragen. Voor zover deze Rijkstarieven niet van toepassing zijn, kan de gemeente het zelf bepalen en worden de tarieven in 2017 verhoogd met de inflatiecorrectie. Van elke dienstverlening is een geschatte inzet van menskracht de basis voor het bepalen van die tarieven. Er wordt een 100% kostendekking nagestreefd.

Onderbouwing tarieven (bedragen x € 1.000)	Burgerzaken
Loonkosten BABS	6
Overige goederen en diensten	17
Huur onroerend goed	6
Afdracht rijksleges	240
Bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij	454
Totaal lasten	723
Leges en andere rechten	565
Totaal baten	564
Dekkingsresultaat	Tekort: 159
Dekkingspercentage	78,0%

Onder dekking wordt mede veroorzaakt door maximering van tarieven.

Marktgelden

Voor de begroting 2017 wordt voorgesteld de tarieven voor marktgelden maximaal trendmatig te verhogen. De omzet voor 2017 is onder andere hierop gebaseerd. Er wordt een kostendekking van 100% nagestreefd.

Onderbouwing tarieven (bedragen x € 1.000)	Markt
Overige goederen en diensten	3
Bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij	53
Energiekosten	2
Totaal lasten	58
Leges en andere rechten	50
Overige bijdragen	3
Totaal baten	53
Dekkingsresultaat	Tekort: 5
Dekkingspercentage	91,4%

De tarieven en de verwachte opbrengsten

Belasting/heffing	Besluit tarieven 2016	Tarief 2016	Voorstel tarieven 2017
OZB woningen eigenaren	Februari 2016	0,1410% van de WOZ-waarde	0,1417% van de WOZ-waarde *)
OZB niet-woningen eigenaren	Februari 2016	0,1650% van de WOZ-waarde	0,2009% van de WOZ-waarde **)
OZB niet-woningen gebruiker	Februari 2016	0,1210% van de WOZ-waarde	0,1475% van de WOZ-waarde **)
Hondenbelasting	Oktober 2015	€ 68 voor 1 hond; € 100 voor de 2 ^e en de volgende per hond; € 337 voor geregistreerde kynologische kennels.	€ 69 voor 1 hond; € 101 voor de 2 ^e en de volgende per hond; € 342 voor geregistreerde kynologische kennels.
Toeristenbelasting	Oktober 2015	€ 1,47 per overnachting; € 0,24 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 12-18 jaar; € 0,15 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 0-12 jaar.	€ 1,50 per overnachting; € 0,25 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 12-18 jaar; € 0,15 per overnachting bij groepen > 10 in de leeftijd van 0-12 jaar.
Rioolheffing	Oktober 2015	€ 117,84 Vastrecht per aansluiting; € 0,34 per m3 verbruikt/afgevoerd water.	€ 117,84 Vastrecht per aansluiting; € 0,34 per m3 verbruikt/afgevoerd water.
Afvalstoffenheffing	Oktober 2015	€ 75,72 vastrecht per aansluiting; Per containerlediging: € 1,71 restafval 60 liter € 3,98 restafval 140 liter € 6,84 restafval 240 liter € 0,87 groenafval 60 liter € 2,04 groenafval 140 liter € 96,24 appartementencomplex	€ 60,48 vastrecht per aansluiting; Per containerlediging: € 1,74 restafval 60 liter € 4,06 restafval 140 liter € 6,96 restafval 240 liter € 0,89 groenafval 60 liter € 2,08 groenafval 140 liter € 81,36 appartementencomplex
Leges omgevingsvergunning	Laatste wijziging juli 2016	Diverse tarieven legesverordening	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist.
Leges Dienstverlening	Laatste wijziging juli 2016	Diverse tarieven legesverordening	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist.
Marktgeden	Laatste wijziging juli 2016	Diverse tarieven legesverordening	Indexering met 1,5% tenzij regelgeving anders vereist

*) gebaseerd op een taakstellende verhoging van 3,5% en een verlaging van 3% in verband met verwachte waardeontwikkeling (basis meicirculaire 2016).

**) gebaseerd op een taakstellende verhoging van ongeveer 17% (kerntakendiscussie) en 3,5% (uit eerdere dekkingsplannen) en een verhoging van 1% in verband met verwachte waardeontwikkeling (basis meicirculaire 2016).

Opbrengsten belastingen en heffingen

Belasting in € 1.000	Geraamde inkomsten 2016	Geraamde inkomsten 2017	Toelichting
Onroerende zaakbelastingen woningen	4.578	4.741	
Onroerende zaakbelastingen niet-woningen eigenaar	573	693	Extra verhoging uit kerntakendiscussie bedraagt: 60
Onroerende zaakbelastingen niet-woningen gebruiker	313	378	Extra verhoging uit kerntakendiscussie bedraagt: 60
Hondenbelasting	141	143	
Toeristenbelasting	69	70	
Rioolheffing	1.750	1.758	
Afvalstoffenheffing	1.545	1.474	
Leges omgevingsvergunning	490	450	
Leges Dienstverlening	477	546	
Marktgelden	52	53	
Totaal	9.988	10.306	

Aanduiding van de lokale lastendruk;

Bij de beoordeling van de gemiddelde belastingdruk worden de afvalstoffenheffing, de rioolheffing onderdeel woningen en de OZB woningen betrokken. Op grond van de vastgestelde kadernota wordt nu voortaan het landelijk beeld gevolgd.

Voor de vergelijking zijn de gegevens uit de Atlas van de lokale lasten 2016 gebruikt.

Overzicht tarieven 2017

Bron: Coelo Atlas van de lokale lasten 2016

Meerpersoons-woonlasten in 2016

Rangnummer 181 van de 390 gemeenten

Eenpersoons-woonlasten in 2016

Rangnummer 168 van de 390 gemeenten

*) De goedkoopste gemeente is nummer 1.

Informatie belastingheffingen

Informatiebron Coelo 2016 tarieven gemeenten

	Tarief SMG 2016	Landelijk 2016	Voorstel tarief 2017
Hondenbelasting	68	68,49	69,00
Aantal heffers		259 van 390	
Toeristenbelasting	1,47	1,47	1,50
Aantal heffers		305 van 390	
OZB woningen eigenaar	0,1410	0,1338	0,1417 1)
Gemiddelde WOZ-waarde woning in euro	283.000	215.000	
Aantal heffers		390 van 390	
Taakstellende opbrengst in euro	4.578.500		4.741.000
OZB niet-woningen eigenaar	0,1650	0,2269	0,2009 1)
Aantal heffers		390 van 390	
Taakstellende opbrengst	573.000		693.000
OZB niet-woningen gebruiker	0,1210	0,1727	0,1475 1)
Aantal heffers		390 van 390	
Taakstellende opbrengst	313.000		378.000
Verhouding tarief eigenaar/gebruiker	1,36	1,31	1,36

Om voor het onderdeel WOZ/OZB te voldoen voor toelating aan artikel 12 'redelijk peil 2016' wordt nog aangegeven dat de ozb-opbrengst nog een ruimte heeft van ongeveer € 2 miljoen.

- 1) Voorlopige tarieven. Definitieve tarieven zijn afhankelijk van de feitelijke waardeontwikkeling en de feitelijke areaal uitbreiding.

Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige (natuurlijke persoon) geen of weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag voor de gemeentelijke heffingen te kunnen voldoen, kan onder voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding worden verleend. De beoordeling wordt gebaseerd op het wettelijk vastgestelde toetsingsinkomen en –vermogen. Het kwijtscheldingspercentage wordt gebaseerd op de zogenaamde 100%-norm.

Kwijtschelding wordt verleend voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting. De overige heffingen zijn uitgezonderd van kwijtschelding.

Geraamde kwijtschelding voor het jaar 2017:

Afvalstoffenheffing	€	16.000
Rioolheffing	€	10.000
Hondenbelasting	€	700

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid

Op basis van de in december 2015 door de raad vastgestelde financiële verordening neemt het college in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de begroting tenminste de verplichte onderdelen op in de ontwerpbegroting. In artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is het volgende opgenomen:

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
 - a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
 - b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste:
 - a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
 - b. een inventarisatie van de risico's;
 - c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
 - d. een kengetal voor de:
 - i. **1a°**. netto schuldquote;
 - ii. **1b°**. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - iii. **2°**. solvabiliteitsratio;
 - iv. **3°**. grondexploitatie;
 - v. **4°**. structurele exploitatieruimte; en
 - vi. **5°**. belastingcapaciteit.
 - e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft in 2005 de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld waaraan tot en met heden invulling is gegeven. Het is de bedoeling het beleid en de uitvoering van het risicobeheer binnen het samenwerkingsverband voor zowel de gemeente Sint-Michielsgestel, de gemeente Boxtel en van de gemeenschappelijk regeling MijnGemeenteDichtbij op elkaar af te stemmen en waar mogelijk te uniformeren. Deze harmonisatie zal in 2017 ten uitvoer gebracht worden. Vooruitlopend daarop is getracht de onderhavige paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van Boxtel en Sint-Michielsgestel volgens eenzelfde stramien op te zetten.

De weerstandscapaciteit

Voor het in beeld brengen van de weerstandscapaciteit van de gemeente wordt beoordeeld of de gemeente bij een risicoscenario de schuldverplichtingen in de toekomst kan blijven nakomen zonder dat de uitgaven aan en de investeringen in noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. De weerstandscapaciteit bestaat uit de incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Bij de incidentele capaciteit gaat het om de mogelijkheid tot opvangen van calamiteiten en eenmalige tegenvallers zonder dat het invloed heeft op voortzetting van taken op het vastgestelde niveau. Met de structurele capaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van uitvoering van de bestaande taken.

De volgende middelen worden tot de weerstandscapaciteit gerekend:

- Incidenteel: post onvoorzien, algemene (risico) reserve en stille reserves
- Structureel: eventuele begrotingsruimte en onbenutte belastingcapaciteit.

Aanwezige weerstandscapaciteit

Incidenteel:

Een positief exploitatieresultaat is als post onvoorzien opgenomen in de meerjarenbegroting

Op basis van eerdere besluitvorming is de Algemene risicoreserve aangemerkt als primair weerstandsvermogen. Mocht deze onvoldoende zijn dan wordt de Vermogensreserve aangemerkt als secundair weerstandsvermogen. Het beleid is erop gericht de gewogen risico's af te kunnen dekken door het primaire weerstandsvermogen.

Stille reserves (vooral opgesloten in panden en gronden als de marktwaarde uitkomt boven de boekwaarde) worden niet meegerekend bij de bepaling van de weerstandscapaciteit en wel om de volgende redenen:

- de waardering van de stille reserves is vaak discutabel en op basis van schattingen;
- stille reserves zijn vaak niet op korte termijn in geld om te zetten.

Structureel:

Onder het programma Modern bestuur, is de begrotingsruimte behorend bij deze meerjarenbegroting 2017-2020 opgenomen. Tekorten zijn op basis van bestendige gedragslijn onttrokken aan de Vrije investeringsreserve. De begrotingsruimte bedraagt hiermee voor de jaren 2017-2020 respectievelijk € 0, € 159.500, € 240.600 en € 558.000.

Op basis van de eerder geformuleerde beleidskaders ten aanzien van de omvang van de belastingheffing wordt geconcludeerd dat de heffing geen ruimte biedt. Immers de omvang van de heffing beweegt rond het landelijk gemiddelde.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend rekening houdend met de eisen die worden gesteld aan de eigen heffingen om in aanmerking te komen voor een zogenaamde artikel 12-uitkering van het Rijk. Deze eisen zijn: 100% kostendekking voor riolering en reiniging en een redelijk peil van de OZB-inkomsten. Voor 2017 is het OZB-percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 door het Rijk vastgesteld op 0,1927. Het tarief 2016 bedraagt 0,1420%. Er is dan een ruimte van ongeveer 35% van de verwachte OZB-opbrengsten. Een bedrag van ongeveer € 2 miljoen.

De risico's

Wat is een risico?

In de literatuur en in de praktijk zijn er verschillende opvattingen over wat een risico is. Het is dan ook noodzakelijk om een eenduidige definitie te geven. Voor de risicoanalyse wordt er vanuit gegaan dat een risico bestaat uit 3 elementen:

- Gebeurtenis: activiteit of gegeven met (financiële) gevolgen;
- Kans: de inschatting of deze gebeurtenis zich zal voordoen;
- Effect: de consequentie(s) van het optreden van het risico

Een risico kan het best als volgt geformuleerd worden:

Het verschil tussen uitgangspunten en de afwijking op die uitgangspunten dat zich, gegeven een bepaald materieel reëel scenario, op termijn kan voordoen.

Risico's die afgedekt zijn door verzekeringen of waarvoor middelen beschikbaar zijn in de vorm van exploitatiebudgetten, voorzieningen of specifieke reserves worden wel benoemd maar niet gewogen. De risico's die niet zijn afgedekt via verzekeringen, voorzieningen of specifieke reserves zijn hieronder vermeld.

De gemeente heeft verschillende verzekeringen afgesloten. Wanneer de gemeente wordt geconfronteerd met een claim van een derde kan dit meestal worden verhaald op de verzekering. Zo ook bij schadegevallen. Het is wel zaak dat de gemeente in deze niets te verwijten valt. Er moet schadepreventief gewerkt worden, o.a. door voldoende onderhoud te plegen, het correct naleven van bestaande procedures en het goed gemotiveerd afhandelen van bezwaarschriften. Risico's van achterstallig onderhoud beheerst de gemeente door het opstellen van beheerplannen. In onze gemeente zijn beheerplannen met daarbij horende budgetten opgesteld voor wegen, groen, verlichting, riolering, kunstwerken, sportaccommodaties en speeltoestellen. De daarbij horende voorzieningen zijn op het vereiste niveau.

Voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen zijn onderhoudsplannen opgesteld, hiervoor is een voorziening beschikbaar. Deze wordt jaarlijks 2 maal doorgerekend op toereikendheid.

De kwantificering van een risico is vaak lastig, evenals de bepaling van de kans dat het risico daadwerkelijk zal gaan optreden. Daarom maken we voor de kans een onderscheid tussen hoog (75%), midden (50%) en laag (25%). Door de financiële indicatie van het risico te vermenigvuldigen met de kans ontstaat het financieel effect.

We maken voorlopig geen onderscheid tussen incidentele en structurele effecten. Aangenomen wordt dat structurele effecten met structurele maatregelen afgedekt worden binnen of direct na de planperiode. De afwijking binnen de planperiode merken we tot die tijd als incidenteel aan. De jaarlijkse risico's worden opgeteld.

Risico's met een financieel effect

Omschrijving in € 1.000	Geschat risico	Kans	Kans x effect
Grondexploitatie			2.027
Wachtgelden bestuurders	400	50%	200
Aanbestedingsprocedure	p.m.		
Risico's samenwerking	4.000	25%	1.000
Prijzontwikkelingen	p.m.		
Garantiestellingen	500	50%	250
Civiele procedures en aansprakelijkstellingen	150	75%	100
Vennootschapsbelasting overheidsbedrijven	100	75%	75
Uitkering uit het gemeentefonds	3.000	50%	1.500
Naar voren halen investeringskredieten	5.500	50%	300
Totaal			5.452

Toelichting

Grondexploitatie

In het meerjarenprogramma Grondbedrijfsfunctie (MPG) zijn de risico's geïnterpreteerd. De uitgevoerde risicoanalyse heeft geleid tot een totaal gewogen risicobeslag van € 2.027.000. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de risicoanalyse MPG van mei 2016.

Wachtgelden bestuurders

Minimaal eens in de 4 jaar bestaat het risico van wisseling van bestuurders. Voor aftredende collegeleden geldt dat zij gedurende een bepaalde periode van maximaal 3 jaar en 2 maanden recht kunnen hebben op wachtgeld. Uitgaande van het huidige college kan door 2 wethouders een beroep gedaan worden op een wachtgelduitkering. Hiervoor zijn in de begroting geen middelen beschikbaar.

Niet uitvoeren correcte procedures van aanbestedingen

Bij een aanbesteding zijn diverse juridische aspecten van toepassing, de aanbestedingsprocedure in praktische zin is nogal complex. Door de concurrentie in de markt is men alert op een eventuele omissie en juridische procedures worden steeds sneller aangespannen. Opgemerkt is dat het niet naleven van de regels de gemeente kwetsbaar maakt voor claims van concurrente leveranciers die menen door het handelen van de gemeente benadeeld te zijn.

Procedure rondom aanbesteding en de aanbestedingsregels worden getoetst en indien nodig aangescherpt en geharmoniseerd (Gemeente Boxtel, Gemeente Sint-Michielsgestel en het samenwerkingsverband MijnGemeenteDichtbij). Wij verwachten dit in 2017 geformaliseerd te hebben. Daarom ramen wij het risico pro memorie.

Risico's samenwerking

Samenwerken leidt tot risico's die moeilijker beïnvloedbaar zijn door de individuele gemeente. Hoewel de bewaking van de voortgang door middel van de planning & control cyclus steeds verder versterkt wordt, leiden deze toch tot risico's. De door de samenwerkingsverbanden gekwalificeerde risico's beslaan een omvang van ongeveer € 250.000. Onder de paragraaf verbonden partijen zijn die risico's verwoord.

In de begroting van het samenwerkingsverband MijnGemeenteDichtbij zijn risico's benoemd maar niet gekwantificeerd en gewogen. De nader in te vullen taakstelling bedraagt nog € 1,7 miljoen in 2020. Inmiddels is een start gemaakt met de strategische uitwerking van de totale taakstelling planperiode.

Voor de planperiode wordt het risico gebaseerd op € 6 miljoen met een aandeel van 43%. Het risicoprofiel wordt als laag aangemerkt.

Voor het risico afbouw Vlagheidefonds is in de begroting een bedrag opgenomen onder het beleidsproduct Afval.

Prijsontwikkelingen

Met het bevriezen van de budgetten tot en met 2017, een indexering van 1% vanaf 2018 en een loonkostenontwikkeling van 1,5% is ten opzichte van het gemiddelde van de afgelopen jaren 1,7% kostenstijging een risico aanwezig dat onvoldoende budgetten beschikbaar zijn om de normale taakuitvoering te borgen.

Echter mede door de lage inflatie van de afgelopen jaren en de lage rentestand ramen wij dit risico pro memorie.

Verstreckte garanties

De gemeente heeft zich in het verleden garant gesteld voor de betaling van rente en aflossing van afgesloten geldleningen door instellingen en verenigingen. Weliswaar wordt het risico geminimaliseerd door de jaarlijkse toetsing van de jaarstukken, maar deze toetsing is achteraf. De totale garantiestelling bedraagt ongeveer € 10 miljoen. Het risico wordt becijferd op 5% met een midden risicoprofiel.

Civiele procedures en aansprakelijkheidstellingen

Gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen moeten wij er vanuit gaan dat zowel privaatrechtelijk als bestuurlijk procedures tegen de gemeente opgestart worden en wij als eigenaar aansprakelijk gesteld kunnen worden. Hoewel dit fenomeen moeilijk te kwantificeren is ramen wij dit risico op € 150.000 met een hoog risicoprofiel.

Uitkering Gemeentefonds

Naast de aanpassing van het accres zijn de jaarlijkse aanpassingen in de uitkeringsbasis van belang (vooral mutaties in aantallen bijstandsontvangers, woonruimten en inwoners, maar ook leerlingenaantallen onderverdeeld naar diverse soorten onderwijs). Hierbij spelen landelijke ontwikkelingen een rol, maar ook lokale ontwikkelingen.

Binnen de Gemeentefondsuitkering is voor het BTW Compensatie Fonds (BCF) een plafond afgesproken. Indien dit landelijk overschreden wordt, vindt een korting op de Gemeentefondsuitkering plaats. Afgelopen jaar werd evenwel aan het Gemeentefonds toegevoegd omdat sprake was van een landelijke onderschrijding van het BCF-plafond.

Om er voor te zorgen dat de OZB jaarlijks niet te veel toeneemt heeft de rijksoverheid met de Vereniging Nederlandse Gemeenten een bovengrens afgesproken voor de stijging van het ozb-tarief. Deze macronorm is in 2015 en 2016 overschreden, waardoor het Rijk de macronorm voor 2017 verlaagd heeft naar 1,97 procent. De norm is niet in de wetgeving vastgelegd, maar het Rijk kan wel besluiten sancties op te leggen als gemeenten (macro gezien) zich niet aan de afspraken houden. Tot op heden zijn geen sancties opgelegd. In de begroting is voor 2017 een stijging van de OZB woningen voorzien van 3,5% en voor niet-woningen ongeveer 16%, derhalve meer dan toegestaan volgens de macronorm (1% minder OZB kost de gemeente zo'n € 60.000).

Door gewijzigde wetgeving, o.a. het afsluiten van de toegang tot de wet sociale werkvoorziening, stijgt het aantal bijstandsontvangers de komende jaren. Hiermee rekening houdend valt nog af te wachten in hoeverre de decentralisaties in het sociale domein budgettair neutraal kunnen worden uitgevoerd. Door de open eindregelingen zijn er op dit punt risico's voor de gemeente.

De door het kabinet Rutte II doorgevoerde bezuinigingen op apparaatslasten gemeenten i.v.m. opschaling gemeenten kennen een oplopend bedrag gedurende nog een groot aantal jaren. Hoewel de vorming van 100.000+ gemeenten van de baan is, heeft het kabinet besloten de daaraan gekoppelde bezuiniging te handhaven. Deze bezuiniging kan oplopen tot ongeveer € 1,5 miljoen. Tot en met 2020 is deze korting i.v.m. bezuinigingen op apparaatslasten gemeenten in onze begroting verwerkt, maar vanaf 2020 is nog ruim de helft te gaan.

Vennootschapsbelasting overheidsbedrijven

Gemeentelijke activiteiten die in concurrentie plaatsvinden in het economisch verkeer vallen met ingang van 2016 onder de vennootschapsbelasting. In dit verband valt onder andere te denken aan verhuur van gebouwen en grondexploitatie waarvan over de fiscale winst vennootschapsbelasting moet worden betaald.

Uit een uitgevoerd onderzoek is naar voren gekomen dat Sint-Michielsgestel niet onderworpen zal worden aan de vennootschapsbelasting dan wel dat er sprake is van objectieve vrijstellingen. De gemeente moet wel jaarlijks onderbouwen dat de Vpb-plicht voor haar niet van toepassing is.

Eerder realiseren investeringen

Alle investeringen zijn geplaatst in de laatste jaarschijf. Er is dus niet gekozen voor het ramen in de jaarschijf en vervolgens het ramen van onderuitputting. Het is mogelijk dat deze naar voren gehaald worden. Op basis van het aangegeven investeringsmoment wordt het risico becijferd. Uitgaande van eerder te betalen rente en eerder te verantwoorden afschrijvingslasten.

Conclusie

De omvang van de risico's is afgenomen en kan nagenoeg geheel gedekt worden uit het primaire weerstandsvermogen.

Gewogen risico's:	€ 5.452.000
Primair weerstandsvermogen ultimo 2017	€ 5.010.000
Ofwel een dekkingsgraad van:	92%

De overige 8% kan gedekt worden door het secundaire weerstandsvermogen.

Kengetallen

Zoals in het begin van deze paragraaf vermeld moet met ingang van de begroting 2016 een set van vijf financiële kengetallen te worden opgenomen. De invoering van deze set van vijf kengetallen is bedoeld om de financiële positie voor bestuurders en raadsleden inzichtelijker te maken. Per kengetal wordt een korte beoordeling gegeven.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de begrotingsomvang.

<u>Netto schuldquote per 31 december</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
	22,16%	19,59%	10,25%

Een netto schuldquote tussen 0% en 100% wordt door de VNG als normaal beoordeeld, bij een percentage >100% is voorzichtigheid geboden. Er zijn gemeenten zoals onze gemeente die weinig vreemd vermogen op hun balans hebben staan. De afname van de netto schuldquote van 2017 t.o.v. 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door de verkopen Grondexploitatie.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

<u>Netto schuldquote per 31 december</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
<u>gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen</u>			
	17,15%	19,59%	7,37%

De verstrekte leningen nemen in de loop van 2015-2017 iets af.

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de Algemene reserve (inclusief jaarresultaat 2015) en de bestemmingsreserves.

<u>Solvabiliteitsratio per 31 december</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
	46,26%	38,86%	49,32%

De VNG beoordeelt een solvabiliteitsratio tussen 30% en 80% als normaal. Voor onze gemeente is de verhouding als acceptabel aan te merken.

3. Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

<u>Kengetal grondexploitatie</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
	16,02%	10,92%	3,3%

Een lagere boekwaarde en daarmee een lager percentage is in dit geval gunstig.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om tekorten of extra lasten te kunnen opvangen. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarvan het omgekeerde geldt. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

<u>Structurele exploitatieruimte</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
	3,78%	-0,5%	-1,35%

Doelstelling zou moeten zijn minimaal 0% te realiseren. Dan worden de structurele lasten door structurele baten gedekt.

Geconcludeerd kan worden dat op dit punt de flexibiliteit van de begroting afneemt. In meerjarig perspectief ontstaat een positieve structurele exploitatieruimte.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van de gemeente wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t (voor 2017 begroot op € 736) te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (€ 716) en uit te drukken in een percentage. Hierbij moet worden aangetekend dat hier wordt uitgegaan van een meerpersoonshuishouden van 2 personen of meer in een huis met een gemiddelde WOZ-waarde, een rioolheffing gebaseerd op een verbruik van 60 m3 waterverbruik per persoon en een afvalstoffenheffing gebaseerd op een meerpersoonshuishouden verhoogd met 18 ledigingen 140 liter container diftar.

<u>Woonlasten meerpersoonshuishouden</u>	<u>rekening 2015</u>	<u>begroting 2016</u>	<u>begroting 2017</u>
	93,48%	97,21%	94,47%

De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van de tarieven afval in verband met de aanbestedingsvoordelen storkosten. De belastingdruk ligt onder het landelijk gemiddelde.

C. Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

1. De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:
 - a. wegen
 - b. riolering
 - c. water
 - d. groen
 - e. speeltoestellen
 - f. begraafplaatsen
 - g. gebouwen
2. Van de kapitaalgoederen, bedoeld onder 1, worden aangegeven:
 - a. het beleidskader
 - b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
 - c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Onze gemeente heeft een groot buitengebied. Verder zijn in het binnengebied veel gemeentelijke voorzieningen die van invloed zijn op hoe mensen wonen, werken en recreëren. De kwaliteit van de kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, openbare verlichting en groen, worden mede bepaald door de wijze waarop deze worden beheerd en onderhouden. Het beleid van onze gemeente op dit terrein is vastgelegd in diverse beleid- en beheerplannen.

Wegen

Het jaarlijks onderhoud van wegen is gekoppeld aan een periodieke controle van het wegenbestand. In 2014 is een wegeninspectie volgens de CROW methodiek gehouden. Hieruit is naar voren gekomen dat met name de asfaltwegen een onderhoudsachterstand hadden. Afgelopen jaren is deze achterstand al grotendeels weggewerkt en ook in 2017 zal nog prioriteit aan de asfaltwegen gegeven worden. De bedragen zoals die in de begroting zijn opgenomen zijn voldoende om de kwaliteit te handhaven. De lasten voor het beheer, uitvoering en regulier onderhoud voor wegbeheer bedragen afgerond € 853.300,- (exclusief kapitaallasten en apparaatskosten).

Openbare verlichting

Het beleid op het gebied van openbare verlichting is verwoord in het Openbare Verlichtingsplan 2011-2017. De doorgaande wegen binnen en buiten de kom zijn ondertussen herverlicht naar wit licht. Afgelopen jaren zijn we ook gestart met het vervangen van de openbare verlichting in het buitengebied door LED. Eind 2017 is de gehele herverlichtingsopgave voor de duur van het beleidsplan in onze gemeente afgerond. Eind 2017 wordt gestart met het formuleren van het beleidsplan openbare verlichting voor de periode 2018 – 2024.

Het reguliere onderhoud van de openbare verlichting wordt door derden uitgevoerd. De lasten die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in de begroting. Voor 2017 wordt rekening gehouden met een bedrag van € 122.800 aan onderhoudslasten (exclusief energie, kapitaallasten en apparaatskosten). Voor 2017 is een extra budget opgenomen in de exploitatie van € 48.000 voor de uitvoering van de jaarschijf van het herverlichtingsplan.

Riolering

Het beleid en beheer van de riolering wordt vertaald in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) voor de periode 2015-2019. Dit plan dient als basis voor de bepaling van de hoogte van de rioolheffing. Met het oog op de geplande grootschalige vervanging van de vrijvervalriolering op wijkniveau in 2020 zal de prioriteit gelegd worden bij het planmatig vervangen van de elektromechanische pompinstallaties van rioolgemalen en randvoorzieningen.

Het totaal van de lasten riolering (inclusief kapitaallasten, apparaatskosten en btw) bedraagt afgerond € 1.381.000. Hier staat tegenover dat de opbrengst van de rioolbelasting in principe een gelijk bedrag is. Ten behoeve van een eventueel saldo (positief of negatief) is een voorziening rioolbeheer in het leven geroepen, zodat dit onderdeel budgetair neutraal in de begroting is opgenomen.

Water

Met gemeenten, waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat is de door Europa opgelegde resultaatsverplichting over chemie en ecologie van oppervlaktewater inzichtelijk gemaakt en vertaald in concrete maatregelen voor de periodes 2010-2015 en 2016-2027.

Vanwege de landelijke bezuinigingen is in overleg met waterschap Aa en Maas (kartrekker) besloten het vastgesteld pakket aan ecologische maatregelen op haar grondgebied terug te brengen.

Waterschap Aa en Maas concentreert zich nu zelfstandig op EVZ Groote Wetering. De gemeente participeert financieel niet.

Wij beschikken naast dit alles over een Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan waarin de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en ondiep grondwater overeenkomstig de huidige wetgeving zijn beschreven.

Als laatste wordt de invulling van het Bestuursakkoord Water genoemd. De 9 Meijerijgemeenten en 2 waterschappen streven door samenwerking naar doelmatig beheer in de (afval)waterketen waarbij factoren als kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid leidend zijn.

Groen

Het groenbeleid is vastgelegd in het Groenbeleidsplan Sint-Michielsgestel (1999-2015). In 2016/2017 zal een actualisatie van het plan worden opgesteld. Aanvullend is voor een deel van de wijken een Groenbeheerplan opgesteld. Het groenbeheer is gericht op het in stand houden van bestaande groenstructuren en groenvoorzieningen.

De reguliere uitgaven die verband houden met het beheer worden jaarlijks in de begroting geraamd op basis van bestekken. De uitvoering van deze bestekken wordt grotendeels uitbesteed. Voor het reguliere onderhoud en beheer van het openbaar groen is voor 2017 een bedrag beschikbaar van € 698.100 (exclusief apparaatskosten).

Speeltoestellen

De gemeente heeft in 2011 de Beleidsnotitie Speelvoorzieningen vastgesteld. Jaarlijks wordt een hoofdinspectie uitgevoerd om te beoordelen of het aanbod nog voldoet aan de veiligheidseisen en uitstraling. Met de resultaten van deze inspectie wordt een jaarwerkplan opgesteld.

Begraafplaatsen

In de gemeente zijn 2 gemeentelijke begraafplaatsen en enkele bijzondere begraafplaatsen.

Uitgangspunt van de gemeente is dat de tarieven voor de diensten die samenhangen met de Wet op de Lijkbezorging in de pas lopen met die van andere (gemeentelijke) aanbieders. Verder continueren we het bestaand beheer en exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Gebouwen

Voor het beheer van gebouwen (exclusief woningen) is een onderhoudsplan opgesteld. Jaarlijks vindt er een storting in de betreffende onderhoudsvoorziening plaats die is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

De storting in de voorziening bedraagt voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 728.800 in 2017. De geplande uitgaven in 2017 bedragen voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 955.000.

De onderhoudsvoorziening is op niveau en wordt jaarlijks beoordeeld op toereikendheid.

D. Financiering

Inleiding

Deze paragraaf bevat de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze financieringsparagraaf is samen met de in december 2015 vastgestelde financiële verordening een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een door de Wet FIDO voorgeschreven sturings- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het renterisico op de korte schuld met een looptijd van minder dan een jaar. Deze kasgeldlimiet geeft het maximale bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd en bedraagt 8,5% van de begrotingsomvang bij aanvang van het jaar. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2017 de volgende kasgeldlimiet van toepassing.

Begrotingsomvang	Kasgeldlimiet
€ 67.939.000	€ 5.775.000

Met onze huisbankier, Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), is een financieringsovereenkomst aangegaan van € 4.000.000.

Schatkistbankieren

Op basis van de Wet FIDO zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld- en kapitaalmarkten) in de schatkist aan te houden. Deze regeling trad per 31 december 2013 in werking.

Om decentrale overheden enige flexibiliteit te geven is een drempelbedrag van toepassing. Indien het totaal aan liquide middelen deze drempel overschrijdt, behoren de overtollige middelen te worden uitgezet bij de schatkist. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2017 de volgende drempel voor schatkistbankieren van toepassing.

Begrotingsomvang	Schatkistbankieren
€ 67.939.000	€ 510.000

In de overeenkomst met de BNG worden bedragen vanaf € 400.000 automatisch afgeroomd.

Renterisiconorm

Het renterisico is gebaseerd op de Wet FIDO en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen en te spreiden. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van de begrotingsomvang. Het doel hiervan is om het financieel risico bij rentestijgingen zoveel als mogelijk te spreiden over de jaren. Voor de komende meerjarenbegroting is de renterisiconorm als volgt berekend.

Berekening renterisiconorm	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Renteherzieningen	0	0	0	0
Netto aflossingen	1.147	1.092	1.093	979
Renterisico	1.147	1.092	1.093	979
Begrotingsomvang	67.939	57.584	63.181	56.582
Percentage risiconorm	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	13.588	11.517	12.636	11.316

Bij de berekening van de norm is rekening gehouden met het budgettaire risico voor de begroting. Daarom is uitgegaan van de netto aflossingen ofwel de te betalen aflossingen verminderd met de te ontvangen aflossingen. Op basis van deze cijfers wordt geconcludeerd dat voor onze gemeente de financieringsfunctie als sterk aangemerkt kan worden.

Liquiditeitsbegroting

In het begrotingsproces wordt financieringsruimte geclaimd en is het in het belang van een solide liquiditeitsbegroting om deze lasten zo voorspoedig mogelijk op te nemen. Door omstandigheden (procedures, personele capaciteit, economische ontwikkelingen e.d.) kunnen plannen vertragen en ontstaat er een afwijkend financieringsbeeld, uiteraard met de bedoeling om de begroting daar zo mogelijk op aan te passen. Gebaseerd op de werkelijke cijfers 2015, de geactualiseerde begroting 2016 en de meerjarenbegroting ontwikkelt de liquiditeitsbegroting zich als volgt.

Financieringsbehoefte	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)						
Saldo inkomsten exploitatie en investeringen	56.142	62.806	54.177	60.797	52.489	
Saldo ontvangen aflossingen	155	158	161	164	167	
Saldo ontvangsten	56.297	62.964	54.338	60.961	52.656	
Saldo uitgaven exploitatie	59.074	53.036	51.287	51.835	50.909	
Saldo investeringen en voorzieningen	0	1.241	4.570	728	2.521	
Aflossing geldleningen	4.339	1.305	1.254	1.256	1.146	
Saldo uitgaven	63.413	55.582	57.111	53.819	54.576	
Op te nemen geldleningen	0	0	0	0	0	0
Financieringsresultaat	700	-7.116	7.382	-2.773	7.142	-1.920
Cumulatief	700	-6.416	966	-1.807	5.335	3.415
	Tekort	Tekort		Tekort		

Afhankelijk van de renteontwikkelingen wordt periodiek beoordeeld of het aantrekken van langlopende of kortlopende geldleningen wenselijk of noodzakelijk is. Op basis van deze prognoses zal financiering vermoedelijk plaatsvinden met kortlopende geldleningen.

EMU-saldo

Op Europees niveau zijn afspraken gemaakt dat het EMU-tekort (het gezamenlijke begrotingstekort van de overheden en de sociale fondsen) niet meer dan 3% mag bedragen. Ook lokale overheden dragen bij aan dit tekort. Op basis van de Wet FIDO heeft de minister van Financiën aanwijzingsbevoegdheden met betrekking tot het EMU-saldo. Het afgesproken gezamenlijke tekort voor de decentrale overheden voor 2017 wordt ingeschat op -/0,5% bbp.

Het verwachte verloop van het EMU-saldo wordt in de begroting opgenomen. Op basis van deze ontwerpbegroting bedraagt het EMU-saldo in € 1.000:

2016 € 3.132 Tekort
 2017 € 5.702 Overschot
 2018 € 1.631 Tekort

Voor de specificatie wordt verwezen naar het ter inzage liggende bijlagenboek.

Rente

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting; er zijn kosten (vergoeding voor het lenen van geld) maar ook opbrengsten (bespaarde rente) mee gemoeid. Mede gelet op de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het zowel om factoren die invloed op de rente hebben, als het in beeld brengen van de keuzemogelijkheden die hier aanwezig zijn.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen de zogenaamde korte rente en lange rente. We spreken van korte rente voor termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente voor termijnen van 1 jaar of langer.

De hoogte van de rente kan fluctueren als gevolg van diverse omstandigheden. Gemeenten kunnen op de ontwikkelingen die van buiten komen, weinig tot geen invloed uitoefenen. Wel kunnen gemeenten de interne rekenrente bepalen en ook keuzes maken in de manier waarop geld aangetrokken of uitgezet wordt. Zij zijn daarbij gebonden aan wettelijke bepalingen, waaronder de Wet Fido en de Wet HOF.

Op basis van de BBV-vernieuwing zoals die vanaf 2017 van toepassing is behoort voortaan de rente op een post in de begroting te worden opgenomen en wel via het taakveld treasury. De commissie BBV geeft aan dat er 3 methoden kunnen worden toegepast voor wat betreft de renteomslag:

1. In de renteomslag ook de berekende rente over het eigen vermogen en de voorzieningen verwerken;
2. Alleen de werkelijk betaalde rente verwerken in de renteomslag;
3. Geen renteomslag toepassen en alleen rente toerekenen aan projecten, investeringen en grondexploitatie.

Wij hebben gekozen om methode 1 toe te passen om hiermee de taakvelden naar evenredigheid te kunnen blijven doorbelasten van de te maken rentekosten.

Samenvattend geeft dit het volgende overzicht.

Renteschema rentetoerekening (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	308	272	260	225	244
b.	De externe rentebaten	172	164	156	149	141
	Totaal door te rekenen externe rente	136	108	104	76	103
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	100	47	34	-15	-19
	De rente van projectfinanciering	0	0	0	0	0
	Saldo door te rekenen externe rente	36	61	70	91	122
d.1	Rente over eigen vermogen	873	712	660	642	619
d.2	Rente over voorzieningen	281	286	291	315	325
	De aan de taakvelden toe te rekenen rente	1.190	1.059	1.021	1.048	1.066
e.	De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.327	1.226	1.069	1.118	1.115
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-137	-167	-48	-70	-49

Met deze systematiek worden de taakvelden belast waarmee een integrale kostprijs toerekening tot stand zal/kan komen.

E. Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de **bedrijfsvoering** geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Inleiding

De verantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering ligt bij de gemeenschappelijke regeling MijnGemeenteDichtbij. De informatie hierover is terug te vinden in de begroting MijnGemeenteDichtbij. Een aantal in het oog springende onderwerpen wordt hier verder toegelicht.

Samenwerking

De effecten van het ontvlechten en invlechten van de drie samenwerkingsvormen, Ple1n, OptimIsd en Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) zijn financieel nog niet vertaald in de begrotingen van MijnGemeenteDichtbij en Sint-Michielsgestel. In de loop van 2017 zullen middels begrotingswijzigingen deze effecten doorgevoerd worden.

1. Ple1n

Per 1-1-2017 worden de dienstverleningsovereenkomsten met Haaren en Sint-Oedenrode beëindigd. De dienstverlening aan Haaren wordt in 2017 vanuit MijnGemeenteDichtbij gecontinueerd voor wat betreft de bedrijfsvoeringsaspecten (Informatisering en Automatisering, Personeel en Organisatie en Belastingen en Invorderingen). Het effect van de invlechting in MijnGemeenteDichtbij vindt alleen zijn weerslag in de begroting van Sint-Michielsgestel en MijnGemeenteDichtbij. De inbreng verhouding tussen Boxtel en Sint-Michielsgestel wijzigt hierdoor. Het effect in de begroting van Boxtel is nul. We blijven na 1 januari 2017 taken doen voor wat betreft de bedrijfsvoeringsaspecten (Informatisering en Automatisering, Personeel en Organisatie en Belastingen en Invorderingen) voor Haaren. De dienstverleningsovereenkomst loopt af op 1 januari 2018. In 2017 worden nadere afspraken gemaakt met de gemeente Haaren over de voortzetting of ontvlechting van de taken.

2. OptimIsd

Per 1-1-2017 wordt de gemeenschappelijke regeling OptimIsd opgeheven. De taken van OptimIsd met betrekking tot Sint-Michielsgestel worden opgenomen in MijnGemeenteDichtbij. Het effect van de invlechting in MijnGemeenteDichtbij vindt alleen zijn weerslag in de begroting van Sint-Michielsgestel en MijnGemeenteDichtbij. De eventuele effecten van de liquidatie hebben alleen betrekking op de begroting van Sint-Michielsgestel.

3. Regionaal Bureau Leerplicht (RBL)

Per 1-1-2017 wordt de dienstverleningsovereenkomst met RBL beëindigd. De taken van RBL met betrekking tot Sint-Michielsgestel worden opgenomen in MijnGemeenteDichtbij. Het effect van de invlechting in MijnGemeenteDichtbij vindt alleen zijn weerslag in de begroting van Sint-Michielsgestel en MijnGemeenteDichtbij.

4. Beware

In 2016 is de zienswijze ingebracht over de oprichting van de coöperatie Beware. In 2017 wordt samen met de partners onderzocht welke innovatieve projecten er worden opgepakt. Dit is in de lijn van het programma VNG de Digitale Agenda 2020: collectivisering informatievoorziening. De effecten daarvan leiden op korte termijn niet tot voordelen op de bedrijfsvoering. Ze leiden mogelijk in een tijdspanne van een aantal jaren wel tot voordelen.

MijnGemeenteDichtbij

In 2016 is de vorming van MijnGemeenteDichtbij gerealiseerd. Daarbij is een aanvang gemaakt van een transformatie naar een zelfsturende organisatie die beter kan inspelen op de landelijke ontwikkelingen naar overheidsparticipatie en de invulling van de efficiencytaakstelling. In 2017 en 2018 wordt hier verder op doorontwikkeld zodat MijnGemeenteDichtbij invulling geeft aan de doelstellingen uit het bedrijfsplan.

De zelfsturende organisatie moet de basis zijn voor de invulling van de taakstelling en de doelstellingen van de beide gemeenten. In 2016 is een werkgroep gestart die samen met de organisatie van MijnGemeenteDichtbij invulling gaat geven aan de taakstelling. In 2017 wordt dit verder uitgewerkt en vorm gegeven.

Strategische visie op informatievoorziening en ICT

Met de samenvoeging van de twee ambtelijke organisaties tot MijnGemeenteDichtbij was er een noodzaak om te komen tot een gemeenschappelijke visie op de informatievoorziening en ICT. De I-Visie die in dit kader in 2016 is opgesteld geeft richting aan de ontwikkelingen voor de komende jaren om zo de ambities van de organisatie waar te maken en in te kunnen spelen op veranderingen om ons heen. De I-Visie is vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van MijnGemeenteDichtbij. Zo geeft de visie inzicht in de veranderende maatschappij, de veranderende overheid en de eisen (wettelijke verplichtingen) die de centrale overheid (Rijksoverheid en VNG/KING) stelt aan informatievoorziening en ICT. Leidend hierin zijn de 'Digitale Agenda 2020', de wet GDI (Generieke Digitale Infrastructuur, 2017) en de 'Visiebrief digitale overheid 2017' van het ministerie van BZK.

Op het terrein van Informatievoorziening en ICT moeten in 2017 grote slagen worden gemaakt. De wetgeving verplicht gemeenten om per 1 januari 2018 hun dienstverlening aan burgers en bedrijven geheel digitaal te kunnen verzorgen. Burgers en bedrijven moeten alle informatie over zaken met de overheid snel, eenvoudig en begrijpelijk kunnen vinden. Ze moeten de zaken ook digitaal kunnen afhandelen en regie op afhandeling in de vele samenwerkingsketens kunnen voeren. De gemeenten zijn dan als 'meest nabije overheid' voor burgers en bedrijven dé integrale toegangspoort naar de gehele overheid.

Voor 2017 en verder, is in 2016 een meerjarige portfoliolijst samengesteld waarin de diverse projecten staan benoemd die in de komende jaren uitgevoerd gaan worden. Projecten die invulling geven aan de diverse richtingen in de I-visie. Voor ieder afzonderlijk project zal bekeken moeten worden op welke wijze financiering nodig is. In de loop van het begrotingsjaar volgt nog een investeringsprogramma voor het uitvoeren van de I-visie.

F. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur of uit hoofde van stemrecht.

Onder deelneming wordt verstaan een participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Van een financieel belang is sprake als bij een faillissement van de verbonden partij het ter beschikking gestelde bedrag niet verhaalbaar is en als er aansprakelijkheid bestaat tot een bepaald bedrag als de verbonden partij zijn verplichtingen niet nakomt.

In deze paragraaf wordt de visie beschreven met betrekking tot verbonden partijen.

Dit is van belang, omdat de verbonden partijen beleid uitvoeren dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. Daarnaast levert de gemeente een financiële bijdrage aan de verbonden partij en is er een financieel risico.

Sint-Michielsgestel is deelnemer in Gemeenschappelijke Regelingen en heeft daarnaast aandelen in privaatrechtelijke ondernemingen.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten zoals dat geldt op 1 juli 2016, is over de paragraaf verbonden partijen het volgende opgenomen:

1. De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
 - a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
 - b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - 1°. gemeenschappelijke regelingen;
 - 2°. vennootschappen en coöperaties;
 - 3°. stichtingen en verenigingen, en,
 - 4°. overige verbonden partijen;
 - c. de lijst van verbonden partijen.
2. In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
 - a. de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
 - b. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar
 - c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
 - d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
 - e. de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel b, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Zie de bijgaande lijst met gemeenschappelijke regelingen. Let op: van verschillende gemeenschappelijke regelingen hebben wij nog geen gegevens over 2017, daarvoor in de plaats zijn de cijfers van 2015 ingevuld.

Belangrijk: een risico, dat door de betreffende gemeenschappelijke regelingen niet wordt onderkend maar voor de gemeente wél een risico vormt, is het niet tijdig aanleveren van een vastgestelde begroting en jaarstukken. Dit kan leiden tot een opschorting van de uitkering vanuit het Gemeentefonds.

Hierna volgt een lijst van de verbonden partijen waaraan Sint-Michielsgestel deelneemt.

Gemeenschappelijke regelingen

1. Stadsgewest 's-Hertogenbosch
2. GGD hart voor Brabant
3. Veiligheidsregio
4. BHIC
5. RAV
6. WSD
7. OptimIsd
8. Omgevingsdienst Brabant Noord
9. Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Deelneming in naamloze vennootschappen

1. Bank Nederlandse Gemeenten
2. Brabant Water nv.

Deelneming in verenigingen

1. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Deelneming in Stichtingen

1. Stichting Administratiekantoor Dataland
2. Stichting AgriFood Capital

Overige samenwerking

1. Ple1n
2. Regionaal Bureau Leerplicht
3. Streekraad het Groene Woud

Naam en vestigingsplaats	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang [Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijke invloed]	Financiële gegevens GR [Vermogen en resultaat]		
Stadsgewest 's-Hertogenbosch Postbus 103 5480 AC Schijndel	Activiteit: beheer voormalige stortplaats de Vlagheide Visie: beheer tot overdracht aan de provincie Beleidsvoornemen: spoedige afbouw bevorderen tegen zo laag mogelijke kosten	De burgemeester, J. Pommer is secretaris van het algemeen bestuur. De gemeente levert geen bijdrage. De bijdrage aan de bestuurskosten wordt betaald uit de reserves Aandeel gemeente in het financieel restrisico is 8,13% € 203.250		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ - 576.000	€ - 5.070.000
			VV	€ 10.681.000	€ 10.155.000
			Bedrijfsresultaat 2015 € - 4.494.0000 (na onttrekking uit de reserve)		
			Financieel risico: € 2.500.000 Het financieel risico is niet geheel gedekt in reserves en voorzieningen		
GGD Hart voor Brabant Postbus 3024 5003 DA Tilburg	Activiteit: een bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg; Visie: Door samenwerking in de vorm van een openbaar lichaam de publieke gezondheidszorg inclusief jeugdgezondheidszorg behartigen; Beleidsvoornemen: de samenwerking continueren	De portefeuillehouder Volksgezondheid, de heer A. van den Dungen, is lid van het algemeen bestuur. De gemeentelijke bijdrage aan de GGD over 2017 bedraagt: € 846.991 Aandeel gemeente in het financieel restrisico is 2,7%		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 9.800.000	€ 12.200.000
			VV	€ 9.400.000	€ 10.500.000
			Bedrijfsresultaat 2015 € 2.300.000 (na resultaatbestemming)		
			Financieel risico: € 4.000.000 (vóór maatregel) Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's te dekken en is in overeenstemming met afspraken in het algemeen bestuur		
Veiligheidsregio Brabant-Noord Postbus 218 5201 AE 's-Hertogenbosch	Activiteit: doelmatige voorbereiding en uitvoering van georganiseerde en gecoördineerde, waar mogelijk integrale hulpverlening door brandweer, geneeskundige hulpverlening en gemeenschappelijk meldcentrum.	De burgemeester, J. Pommer is lid van het algemeen bestuur. Wethouder E. Mathijssen is door de raad aangewezen als plaatsvervangend lid. Sint-Michielsgestel betaalt over 2017		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 9.096.000	€ 8.353.000
			VV	€ 23.500.000	€ 23.600.000

Naam en vestigingsplaats	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang [Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijke invloed]	Financiële gegevens GR [Vermogen en resultaat]		
	Visie: Samenwerking versterkt de mogelijkheden van gecoördineerde en georganiseerde hulpverlening; Beleidsvoornemen: De samenwerking in de Veiligheidsregio Brabant-Noord continueren.	een totale bijdrage van € 1.370.183 (inclusief budget overdracht brandweerkazerne van € 174.936). Aandeel Sint-Michielsgestel in het financieel restrisico is 4,4%	Bedrijfsresultaat 2015 € 1.600.000 (na resultaatbestemming) Financieel risico: € Niet financieel begroot Het verzamelde weerstandsvermogen is in lijn met de afspraken in het Algemeen bestuur: € 2.104.000		
Brabants Historisch Informatie Centrum; Postbus 81 5201 AB 's-Hertogenbosch	Activiteit: het beheer van archiefbescheiden en collecties; Visie: door samenwerking kan deskundigheid worden geboden tegen de minst mogelijke kosten; Beleidsvoornemen: de samenwerking BHIC voortzetten.	De burgemeester, J. Pommer is voorgedragen om namens de gemeenten lid van het bestuur te worden. De algemene reserve bedraagt 8,7% van het totaal van de deelnemersbijdragen De bijdrage van Sint-Michielsgestel aan BHIC over 2017 bedraagt € 99.000 Aandeel Sint-Michielsgestel in het financieel restrisico is: 6% van het risico voor lagere overheden (gemeenten en waterschappen) Het overige risico wordt gedragen door Rijk en Provincie.		1-1-2017	31-12-2017
			EV	€ 418.000	€ 418.000
			VV	€ 2.031.000	€ 1.897.000
			Bedrijfsresultaat 2017: € 0,00		
			Financieel risico: wel beschreven, niet gekwantificeerd. Weerstandsvermogen van € 418.000 is max 10% van gezamenlijke bijdragen (statutair bepaald)		
Regionale Ambulance-voorziening Brabant Midden – West - Noord (RAV); Postbus 3024 5003 DA Tilburg	Activiteit: Het verzorgen van ziekenvervoer en noodhulp ambulancevervoer; Visie: door samenwerking kunnen professionele en betaalbare ambulancediensten worden verzorgd. Beleidsvoornemen: de samenwerking RAV	Portefeuillehouder volksgezondheid, de heer A. van den Dungen, is lid van het algemeen bestuur. Er wordt geen bijdrage van de gemeenten gevraagd. In de GR RAV is vastgelegd: De gemeenten zullen er steeds zorg		1-1-2017	31-12-2017
			EV	€ 9.719.000	€ 9.556.000
			VV	€ 27.742.000	€ 24.963.000
			Bedrijfsresultaat: € 0,00 (na resultaatbestemming)		

Naam en vestigingsplaats	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang [Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijke invloed]	Financiële gegevens GR [Vermogen en resultaat]		
	ongewijzigd voortzetten	voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Hoewel er geen bijdragen van de gemeenten in de exploitatie worden gevraagd, blijven de gemeenten drager van financieel risico. Dit risico is gebaseerd op de verdeelsleutel naar rato van inwoneraantallen.	Financieel risico: € 4.000.000 Weerstandsvermogen is, met een eigen vermogen van ruim € 9,5 miljoen voldoende voor financieel risico.		
WSD Postbus 173 5280 AD Boxtel	Activiteit: Gezamenlijke uitvoering van de sociale werkvoorziening en overige gesubsidieerde arbeid Visie: Door samenwerking kan professionele begeleiding naar aangepast werk tegen betaalbare kosten worden gerealiseerd. Beleidsvoornemens: De samenwerking voortzetten en waar mogelijk in het kader van social return werkgelegenheid scheppen voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt. In 2016 vindt heroriëntatie plaats na gewijzigde wetgeving op gebied van transitie sociaal domein.	De portefeuillehouder Sociale zaken en integratie de heer E. Mathijssen is lid van het algemeen Bestuur van de WSD De bijdrage van de gemeente Sint-Michielsgestel over 2017 bedraagt € 23.927 Aandeel Sint-Michielsgestel in financieel restrisico is 11%		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 24.739.000	€ 25.369.000
			VV	€ 4.573.000	€ 3.580.000
			Bedrijfsresultaat 2015: € 2.076.000 (na resultaatbestemming)		
			Financieel risico: € 9.900.000 (minimumpositie) Het weerstandsvermogen van ruim € 18,3 miljoen is ruimschoots voldoende voor het financieel risico.		
OptimIsd Intergemeentelijke sociale dienst	Activiteit: Gezamenlijke behartiging van belangen op het gebied van de sociale zekerheidswetgeving. Verstrekking van	De portefeuillehouder Sociale zaken en integratie, de heer E. Mathijssen is lid van het algemeen Bestuur van OptimIsd		1-1-2017	31-12-2017
			EV		

Naam en vestigingsplaats	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang [Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijke invloed]	Financiële gegevens GR [Vermogen en resultaat]		
	uitkeringen aan gerechtigden en de aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen. Visie: Door samenwerking kan professionele hulp worden verleend tegen betaalbare kosten. Beleidsvoornemen: De samenwerking is beëindigd en de regeling wordt geliquideerd.	Er is geen begroting 2017 ontvangen in verband met de beëindiging van de gemeenschappelijke regeling Optimisd. De financiële gevolgen hiervan worden geregeld in een liquidatieplan.	VV		
			Bedrijfsresultaat 2015: €		
			Financieel risico: €		
Omgevingsdienst Brabant Noord Postbus 88 5430 AB Cuijk	Activiteit: Het verzorgen van adequate advisering op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven. Visie: Met samenwerking kan deskundigheid worden gebundeld en eenduidige uitvoering worden gegeven aan toezicht en handhavingstaken Beleidsvoornemen: De samenwerking voortzetten.	Portefeuillehouder Ruimtelijke ontwikkeling, de heer E. Mathijssen, is lid van het Algemeen Bestuur. Burgemeester J. Pommer is aangewezen als zijn plaatsvervanger. De bijdrage van Sint-Michielsgestel aan ODBN over 2017 is: - Samenwerking: € 20.377 - VTH-pakket: € 243.399 Het aandeel van Sint-Michielsgestel in het financieel restrisico is 4,7%.		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 7.100.000	€ 8.200.000
			VV	€ 16.900.000	€ 20.200.000
			Bedrijfsresultaat 2015: € 2.600.000 (na resultaatbestemming)		
			Financieel risico: € 1.260.625 De stand van de algemene reserve is voldoende om het financieel risico geheel af te dekken.		
Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij Markt 1 5281 DA Boxtel	Activiteit: De Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij levert de ambtelijke ondersteuning voor de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel Visie: De organisatie wil hoogwaardig en efficiënte diensten verlenen aan burgers, ondernemers en het bestuur van de deelnemende gemeenten Beleidsvoornemen: De samenwerking met de gemeente Boxtel in MijnGemeenteDichtbij verder voorzetten.	Het Algemeen bestuur wordt gevormd door beide colleges. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter van het college en één wethouder. Voor Sint-Michielsgestel zijn burgemeester J. Pommer en wethouder E. Mathijssen aangewezen als lid van het DB. De bijdrage van Sint-Michielsgestel aan MijngemeenteDichtbij over 2017 is € 11,861 miljoen		1-1-2017	31-12-2017
			EV	€ 0,00	€ 0,00
			VV	€ 0,00	€ 0,00
			Bedrijfsresultaat 2017: € 0,00		

Naam en vestigingsplaats	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang [Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijke invloed]	Financiële gegevens GR [Vermogen en resultaat]
		Het aandeel van Sint-Michielsgestel in het financieel risico is 42,97% De samenwerkingsorganisatie heeft een financiële taakstelling om structureel 9% te bezuinigen op de kosten van bedrijfsvoering. Voor het jaar 2017 wordt een exploitatiebegroting verwacht van € 27,604 miljoen. (Basis is de begroting 2017 GR)	Financieel risico: € Het financieel risico is wel beschreven maar niet gekwantificeerd. Voor het weerstandsvermogen zijn de deelnemende gemeenten gezamenlijk, elk voor het eigen aandeel, verantwoordelijk. De deelnemende gemeenten dragen gezamenlijk 100% van het risico

Vennootschap	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijk invloed)	Financiële gegevens Vennootschap • jaarrekening 2015		
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Postbus 30305 2500 GH Den Haag	Activiteit: verleent bancaire diensten; Visie: de gemeente neemt deel aan en bankiert bij voorkeur bij een financiële instelling die bekend is met het lokaal openbaar bestuur en die als zodanig van financiële soliditeit getuigt in de vorm van een triple-A rating. Beleidsvoornemen: gelet op de wijze waarop BNG het openbaar belang behartigt, laten wij het aandelenbezit BNG zijn duurzame karakter behouden. Er is geen aanleiding om van huisbankier te veranderen	De gemeente is houder van 21.060 aandelen met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel. Totaal uitstaande aandelen: 55.690.720 De gemeente wordt bij de Algemene vergadering voor Aandeelhouders vertegenwoordigd door de burgemeester. De nettowinst na belastingen over 2014 bedroeg € 126.000.000. De gemeente heeft 4 langlopende leningen afgesloten met BNG. Zie hiervoor de staat van langlopende leningen, bijlage bij de begroting. Het financieel risico van Sint-Michelsgestel gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 52.650,00		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 3.583.000	€ 4.163.000
			VV	€149.981.000	€ 45.317.000
			Bedrijfsresultaat 2015: € 226.000.000		
Brabant Water Postbus 1068 5200 BC 's-Hertogenbosch	Activiteit: Brabant Water produceert, transporteert en levert water voor huishoudelijk en industrieel gebruik. Zodoende heeft Brabant Water een belangrijke functie in de openbare drinkwatervoorziening. Visie: De gemeente neemt als aandeelhouder deel in de NV. Brabant Water. Beleidsvoornemen: Er bestaat geen voornemen om de huidige positie in de NV. Brabant Water te wijzigen.	De gemeente is houder van 24.970 aandelen (nominaal à 0,10) = € 2.497,00 De burgemeester J. Pommer vertegenwoordigt de gemeente bij de AvA. Deze bevoegdheid kan worden gemandateerd. De burgemeester is lid van de Commissie van Aandeelhouders. Het financieel risico van Sint-Michielsgestel gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 2.497,00		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€483.813.000	€524.465.000
			VV	€311.528.000	€318.647.000
			Bedrijfsresultaat 2015: € 40.652.000		

Stichting	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijk invloed)	Financiële gegevens Stichting • jaarrekening 2015		
Stichting Administratiekantoor Dataland Noothoven van Goorstraat 11d 2806 RA Gouda	Activiteit: Dataland verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijk vastgoed, geo- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Visie: deelname is niet anders te zien dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang met als resultaat efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van de toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, transparante en betrouwbare overheid en stroomlijning van basisgegevens. Beleidsvoornemen: gelet op de wijze waarop Dataland het openbaar belang ten aanzien van Geo- en WOZ informatie dient, bestaat het voornemen om deze samenwerking te continueren.	De gemeente is als houder certificaten participant in de certificaathouders-vergadering. De gemeente is houder van certificaten van aandelen Dataland BV á € 0,10 per certificaat Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het financieel risico van Sint-Michielsgestel beperkt zich tot het geïnvesteerd bedrag in certificaten.		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 728.311	€ 948.912
			VV	€ 235.000	€ 0,00
			Bedrijfsresultaat 2015: € 220.601		
			Het financieel risico is laag.		
Stichting AgriFood Capital Onderwijsboulevard 225 5223 DE 's-Hertogenbosch	Activiteit: het versterken van de regio op AgriFoodgebied door samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en onderwijs. Visie: Deelname aan AgriFood Capital betekent een kans op een sterke impuls voor de economische en sociale ontwikkeling van de regio Beleidsvoornemen: Deelname voor ten minste 3 jaren. Zonder nadere besluitvorming eindigt de deelname einde 2015.	De burgemeester J. Pommer is lid van de bestuurlijke regiegroep AgriFood Capital valt onder de portefeuille van wethouder K. Loose. De deelnemende gemeenten vormen een regiofonds waaruit AgriFood Capital wordt bekostigd. De gemeenten betalen een bijdrage van € 3 per inwoner per jaar gedurende 3 jaar. Voor Sint-Michielsgestel betekent dit een bijdrage van ongeveer € 80.000 per jaar.		1-1-2015	31-12-2015
			EV	€ 616.100	€ - 90.106
			VV	€ 2.800.000	€ 2.300.000
			Bedrijfsresultaat 2015: - 706.206		
			Risico: geen compensatie voor de inleg		

Stichting	Activiteit, Visie en beleidsvoornemens	Gemeentelijk belang Gemeentelijke bijdrage en bestuurlijk invloed)	Financiële gegevens Stichting • jaarrekening 2015
		De gemeente is geen deelnemer en er is derhalve geen financieel risico. Overige financiële informatie ontbreekt.	

G. Grondbeleid

Grondbeleid is beleid gericht op het realiseren van gewenste veranderingen in het grondgebruik en het handhaven van het bestaande grondgebruik vanuit de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Grondbeleid is een middel om andere beleidsdoelen van de gemeente te realiseren op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw, economie, natuur en recreatie.

In de paragraaf Grondbeleid komen de volgende punten aan de orde:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

(Bovenstaande punten zijn gebaseerd op artikel 16 van het BBV)

Visie

Het grondbeleid is een middel om het ruimtelijke beleid te kunnen voeren en kan tevens worden gebruikt voor regulering van het volkshuisvestingsbeleid. Grondbeleid is beleid dat gericht is op het realiseren van de gewenste verandering in het grondgebruik en het handhaven van het bestaande grondgebruik vanuit de (overwegend ruimtelijke) beleidsdoelstellingen van de gemeente. Grondbeleid is zodoende een middel om andere beleidsdoelen van de gemeente te realiseren op het gebied van woningbouw, diverse voorzieningen, economie, natuur en recreatie.

Binnen het grondbeleid is de grondexploitatie het proces van productie en prijsvorming van bouwrijpe en woonrijpe grond en het ervoor zorg dragen dat deze grond op het juiste tijdstip op de markt komt. Grondexploitatie is voornamelijk de financieel economische kant van grondbeleid. Het is een langdurig proces met vaak grote financiële risico's.

Het doel van grondbeleid is het gemeentelijk beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, wonen, economie, bereikbaarheid, duurzaamheid etc. concreet toe te passen in projecten. Aan de andere kant moet een project financieel en qua risicoprofiel haalbaar zijn. Zonder deze balans komt een project niet verder dan de tekentafel. Het maakt hierbij niet uit of het project door de gemeente dan wel andere initiatiefnemers gerealiseerd wordt.

Naast het inhoudelijke beleid hebben ook de specifieke kenmerken van een project invloed op de financiële en de beleidsinhoudelijke haalbaarheid. Projecten waar binnen de bebouwde kom geherstructureerd of getransformeerd moet worden zijn vanwege de hogere verwervingskosten moeilijker financieel haalbaar te maken dan projecten in uitbreidingslocaties. Daarnaast kunnen de locatie-specifieke kenmerken ook bepaalde kansen of belemmeringen bieden voor beleidsinhoudelijke doelstellingen. De kunst is om zo goed mogelijk gebruik te maken van de kansen omdat hiermee een optimum ontstaat tussen de inzet van (financiële) middelen en het maatschappelijke resultaat.

Om in deze tijd haalbare projecten te kunnen realiseren moeten er gedurende de planvorming belangrijke keuzes gemaakt worden. Dit betekent feitelijk dat niet alle ambities en doelstellingen die voortkomen uit inhoudelijk beleid in zijn geheel in elk project toegepast kunnen worden. Hieronder worden per thema de aspecten beschreven waar, bij het opstellen van beleid en in de planvorming van projecten, op gestuurd kan worden:

Nota Grondbeleid

Op basis van de actuele Nota Grondbeleid voert de gemeente een passieve grondpolitiek. De doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreatie worden gerealiseerd door het ruimtelijke ordeningsbeleid en volkshuisvestingsbeleid. Afspraken over de planning, kwaliteit, woningdifferentiatie, kosten en financiële bijdrage worden in een anterieure overeenkomst opgenomen. Voor de lopende actieve projecten voert de gemeente een actieve grondpolitiek.

Structuurvisie

Vanuit de structuurvisie kan er naast een exploitatiebijdrage ook een financiële bijdrage worden verhaald. De gemeente int bij de initiatiefnemers van ruimtelijke projecten een financiële bijdrage. De hoogte van de financiële bijdrage is in het grondprijzenbeleid opgenomen en door B&W vastgesteld.

Drie fasen in exploitatie

Conform de Nota Grondbeleid gaan we uit van drie fasen in exploitatie.

Gronden niet in exploitatie

Er is geen duidelijk beeld van de feitelijke ontwikkeling. De kosten of opbrengsten komen in deze fase rechtstreeks ten laste/gunste van de exploitatie in hetzelfde jaar. De kosten en opbrengsten worden niet geactiveerd op de balans. In 2016 zijn er geen gronden 'niet in exploitatie'.

Gronden nog niet in exploitatie

Binnen de planperiode (periode van de gemeentelijke begroting) zal zowel een exploitatieopzet als een bestemmingsplan gerealiseerd worden. De gronden zullen op korte termijn naar de volgende fase 'gronden in exploitatie' overgaan. De kosten en opbrengsten worden geactiveerd op de balans. In 2016 zijn er geen gronden 'nog niet in exploitatie'.

Gronden in exploitatie

Er ligt een exploitatieopzet en een bestemmingsplan aan ten grondslag. De kosten en opbrengsten worden geactiveerd op de balans. In 2016 zijn de complexen in onderstaande tabel 'in exploitatie'.

Complexen	Laatst vastgesteld door de Raad	Reeds geboekte winsten	Reeds genomen verliezen	Nog te verwachten resultaat o.b.v. eindwaarde	Verwachte einddatum
Grinsel Triestpad 2 ^e fase	Jaarrek. 2007	€ 373.000			
Grinsel Triestpad fase 3	Juni 2015			€ 1.335.300	31-12-2017
De Zeelder	Juni 2015			€ 75.700	31-12-2017
Centrumplan	Juni 2015		€ 6.462.000	€ 36.400	31-12-2020
Jacobskamp	Juni 2015			€ 455.100	31-12-2020

Grinsel Triestpad

De grond aan de Vaart zal worden uitgegeven waarna het woonrijp maken definitief kan worden afgerond. In 2017 wordt het complex afgesloten.

Risico:

- Vertraging dan wel het niet behalen van de beoogde verkoopopbrengst als geprognosticeerd in de grondexploitatie.

De Zeelder

De grond voor de woning zal worden uitgegeven waarna het gebied woonrijp gemaakt kan worden. Het complex wordt in 2017 afgesloten.

Risico's:

- Lagere grondopbrengst uit verkoop van de kavel dan geprognosticeerd
- Vertraging in de verkoop van de kavel als gevolg van de situatie op de woningmarkt.

Centrumplan

Het bestemmingsplan is per 16 mei 2012 onherroepelijk geworden. De Schijndelseweg is verlegd. Het bouwrijp maken, de gronduitgifte en het woonrijp maken vindt fasegewijs plaats. In 2020 wordt het complex afgesloten.

Risico's:

Op de grondexploitatie van het project Centrumplan zijn de belangrijkste risico's:

- De winkels van het Hoefijzer worden tot aan het moment van sloop verhuurd. (Partiële) leegstand vormt een risico met betrekking tot de verkrijging van de huurinkomsten vanuit de diverse verhuurbare winkelruimten.
- Het voormalige gemeentehuis wordt op termijn verkocht (begin 2020). Ondanks het gegeven dat de beoogde verkoopopbrengst naar beneden is bijgesteld (MPG voorjaar 2015), bestaat op basis van de huidige marktsituatie en de verwachtingen voor de toekomst, het risico dat de geprognosticeerde verkoopopbrengst niet wordt behaald.
- Hogere plankosten als gevolg van onvoorziene complicaties en vertraging in de uitvoeringsplanning.
- Extra kosten in geval van tijdelijke huisvesting van de bibliotheek.

Jacobskamp

Het bestemmingsplan is in februari 2012 onherroepelijk geworden. De locatie betreft in de oorspronkelijke situatie een sportcomplex en aanliggende gronden. Het sportcomplex is verplaatst. Momenteel wordt woningbouw op de locatie van het voormalige sportcomplex gerealiseerd. Het programma bestaat uit de nieuwbouw van 290 woningen.

Risico's:

Op de grondexploitatie van het project Jacobskamp zijn de belangrijkste risico's:

- In één van de overeenkomsten met de ontwikkelende partijen is een residuele toets van de grondwaarde overeengekomen. Deze toetsing vindt per fase/cluster plaats.
- Vertraging in de te ontvangen grondopbrengsten door een lagere verkoopsnelheid dan op dit moment is voorzien.

Samenvattend:

De complexen Grinsel Triestpad, De Zeelder en Jacobskamp hebben naar verwachting positieve resultaten. Het complex Centrumplan heeft naar verwachting een negatief resultaat (vanwege verliezen uit het verleden).

Winst- en verliesneming

Bij een actieve grondpolitiek krijgt de gemeente te maken met het nemen van winst en verlies. Op het moment dat we een verlies constateren, nemen wij het verlies meteen. In principe wordt de gehele winst van een grondexploitatie genomen bij afsluiting van de grondexploitatie, tenzij het mogelijk is om op verantwoorde wijze al vooruitlopend op de afsluiting een deel van de winst te nemen. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; en
 2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; en
 3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).
- (notitie grondexploitaties 2016, commissie BBV)

Winsten en verliezen in relatie tot reserves/voorzieningen

Een eventueel batig saldo van de grondexploitatie wordt toegevoegd aan de Vrije Investeringsreserve. Verliezen worden direct (wettelijke verplichting) genomen in het dienstjaar wanneer zij voorzienbaar zijn.

Grondprijzen

De vaste grondprijzen en de financiële bijdrage worden jaarlijks door het College herzien.

Financiële sturing grondbedrijf

De laatste jaren heeft de grondexploitatie het moeilijk gehad vanwege aanhoudende slechte economische omstandigheden. In 2014 – 2015 heeft een kentering plaatsgevonden op de woningmarkt en sinds deze tijd heeft de woningmarkt zich positief ontwikkeld. Wanneer de economie zich positief blijft ontwikkelen zal in de komende jaren de vraag naar woningen toenemen.

Om de financiële risico's in het grondbedrijf te beperken is het van het grootste belang dat er voortgang geboekt wordt in de projecten. In eerste instantie dienen de projecten de juiste bestemming te krijgen om vervolgens verkocht te kunnen worden aan particulieren, bedrijven, woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars. Bij grondverkoop door het grondbedrijf neemt de omvang van de financiële risico's af. De focus van het grondbedrijf zit dus op bestemmen en verkopen.

Financiële begroting

Financiële begroting 2017 en meerjarenramingen 2018-2020

1. Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo

Voor het inzicht in de ontwikkeling van het begrotingssaldo is in onderstaande overzicht het verloop weergegeven. Hierbij is gestart met het saldo van de begroting na verwerking van alle besluitvorming in 2015. Vervolgens zijn de mutaties als gevolg van besluitvorming bij Kadernota 2016 en de mutaties nadien bij het opstellen van Begroting 2017 opgenomen.

Ontwikkeling begrotingssaldo	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
begrotingssaldo t/m besluitvorming 2015	167	-103	-18	-588
<i>mutaties:</i>				
Effecten Kadernota 2016	99	-54	-112	-100
Saldo begroting na Kadernota 2016	266	-157	-130	-688
Mutaties Begroting 2017	346	-2	-111	130
Saldo exploitatieresultaat Begroting 2017	612	-160	-241	-558
	tekort	overschot	overschot	overschot

Toelichting mutaties begrotingssaldo:

Effecten Kadernota 2016

Autonome ontwikkelingen:

Algemene uitkering (dec)	-235	-236	-239	-282
Loon- en prijsontwikkeling	10	-40	-90	-90
Ontvlechtungskosten P&O Haaren	100	0	0	0
Effecten WKR	30	30	30	30
Kadernota's GR-en	-22	-23	-4	51
Overige autonome ontwikkelingen	-3	-3	-3	-3

Nieuw beleid:

Diverse	218	218	193	193
Saldo effecten Kadernota 2016	99	-54	-112	-100

Mutaties Begroting 2017

Autonome ontwikkelingen:

Algemene uitkering (mei)	134	-111	-118	-150
Inbreng begroting MGD 2017	1	26	50	160
Marap OptimIsd	121	118	104	92
Overige autonome ontwikkelingen	100	-24	10	53

Nieuw beleid:

Diverse	-11	-12	-157	-25
Saldo mutaties Begroting 2017	346	-2	-111	130

Een toelichting op de effecten Kadernota 2016 is terug te vinden in de Kadernota 2016.
Over de belangrijkste mutaties Begroting 2017 is al eerder een toelichting verstrekt.

2. Uitgangspunten en grondslagen begroting 2017 en meerjarenramingen 2018-2020

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Aantal inwoners (per 1 januari)	28.490	28.530	28.570	28.610
Aantal woningen (per 1 januari)	11.856	11.911	11.966	12.010
Aantal hectares (per 1 januari)	5.841	5.841	5.841	5.841
College van burgemeester en wethouders in fte	3,50	3,50	3,50	3,50
Ambtelijke organisatie in fte	3,11	3,11	3,11	3,11
Ontwikkeling loonkosten	1,70%	1,50%	1,50%	1,50%
Ontwikkeling materiële kosten (inflatie)	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Renteniveau korte financiering	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Renteniveau lange financiering	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Rekenrente	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Heffingen en tarieven:				
Leges en privaatrechtelijke tarieven	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
OZB woningen	3,50%	1,50%	1,50%	1,50%
OZB niet-woningen	20,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Hondenbelasting	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Toeristenbelasting	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Afvalstoffenheffing	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Rioolrecht	0,00%	1,50%	1,50%	1,50%

Deze uitgangspunten zijn bij de vaststelling van de Kadernota 2016 geformaliseerd.

3. Meerjarig overzicht van baten en lasten en de resultaatbestemming per programma

In het onderdeel programmabegroting zijn per programma de cijfers werkelijk 2015, begroot 2016 na wijziging en begroot 2017 opgenomen. In navolgend overzicht zijn opnieuw deze cijfers opgenomen, aangevuld met de meerjarige cijfers voor de jaren 2018, 2019 en 2020. Het zijn de cijfers op programmaniveau voor resultaatbestemming (exclusief mutaties reserves), de mutaties met de reserves en de cijfers na resultaatbestemming.

In het bijlagenboek is een dergelijk overzicht opgenomen op het niveau van de beleidsproducten.

Meerjarig overzicht van lasten & baten en de resultaatbestemming per programma
(bedragen x € 1.000)

Exploitatie voor resultaatbestemming:

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 primitief	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1. Zorg en ondersteuning	24.485	25.437	25.675	25.468	25.267	25.117
2. Leefomgeving	21.606	21.268	27.905	19.893	25.260	18.485
3. Cultuur, sport en recreatie	4.148	4.280	3.830	3.668	4.067	3.480
4. Modern bestuur	8.662	10.470	7.785	7.876	7.850	8.237
Totaal lasten	58.901	61.455	65.195	56.905	62.444	55.319

Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 primitief	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1. Zorg en ondersteuning	4.184	3.883	4.101	4.162	4.202	4.243
2. Leefomgeving	12.680	9.842	19.143	9.568	15.246	9.005
3. Cultuur, sport en recreatie	269	242	239	241	241	241
4. Modern bestuur	40.466	43.476	42.040	42.563	42.354	42.519
Totaal baten	57.599	57.443	65.523	56.534	62.042	56.008

Resultaat voor bestemming	1.302	4.013	-328	371	402	-688
----------------------------------	--------------	--------------	-------------	------------	------------	-------------

(Lasten minus baten)

Resultaatbestemming:

Storting in reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 primitief	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1. Zorg en ondersteuning	703	0	0	0	0	0
2. Leefomgeving	2.052	0	0	0	0	0
3. Cultuur, sport en recreatie	3	5	0	0	0	0
4. Modern bestuur	515	652	1.032	519	496	484
Totaal storting in reserves	3.273	657	1.032	519	496	484

Onttrekking aan reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 primitief	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1. Zorg en ondersteuning	79	526	16	0	0	0
2. Leefomgeving	1.261	1.672	-1.055	573	418	-74
3. Cultuur, sport en recreatie	303	359	164	112	593	93
4. Modern bestuur	1.343	2.037	966	366	128	334
Totaal onttrekking reserves	2.986	4.594	92	1.050	1.139	354

Totaal resultaatbestemming	287	-3.937	940	-531	-643	130
-----------------------------------	------------	---------------	------------	-------------	-------------	------------

Resultaat na bestemming	1.589	76	612	-160	-241	-558
--------------------------------	--------------	-----------	------------	-------------	-------------	-------------

tekort tekort tekort overschot overschot overschot

4. Incidentele baten en lasten op programmaniveau

Uitgangspunt toezicht: materieel begrotingsevenwicht

Bij de beoordeling door de toezichthouder of de begroting structureel in evenwicht is, wordt gebruik gemaakt van het overzicht van incidentele baten en lasten. Op basis hiervan wordt het materiële begrotingsevenwicht beoordeeld: worden de structurele lasten gedekt door structurele baten. Dit geldt voor zowel het bestaande beleid als het in de begroting opgenomen nieuwe beleid. Met het inzicht in incidentele baten en lasten wordt dan, ook meerjarig, het structurele begrotingssaldo inzichtelijk gemaakt. Door de toezichthouder wordt vervolgens beoordeeld hoe het materiële begrotingsevenwicht zich verhoudt tot het formele begrotingsevenwicht. Dit geeft o.a. een indicatie hoe de begroting in het meerjarig perspectief sluitend is gemaakt en het realiteitsgehalte en volledigheid van in de begroting opgenomen ramingen van baten en lasten.

Regelgeving BBV

Op basis van de regelgeving opgenomen in het BBV is het overzicht van incidentele baten en lasten een onderdeel van de begrotingsstukken. Met ingang van 1 januari 2013 is de regelgeving in het BBV voor inzicht in incidentele baten en lasten verder uitgebreid. Met ingang van de begroting 2014 worden de incidentele baten en lasten opgenomen bij de programma's. Het BBV geeft echter geen harde definitie van de begrippen incidenteel en structureel. Ook in de praktijk is het onderscheid niet altijd even scherp te trekken.

Notitie Commissie BBV

Om eenduidige toepassing van regelgeving opgenomen in het BBV te bevorderen heeft de Commissie BBV daarom de notitie 'incidentele en structurele baten en lasten' opgesteld in januari 2012. Hiervoor is het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (beleidskader gehanteerd door de toezichthouder) en de voorgestelde modernisering van het Financieel Toezicht als uitgangspunt gehanteerd. In de notitie wordt het onderscheid tussen incidenteel en structureel op basis van de volgende vier verduidelijkingen in een aantal praktijk voorbeelden nader uitgewerkt:

1. Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van 3 jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Bijvoorbeeld in het kader van de bezuinigingen besluit de gemeente in jaar t+3 geen subsidies meer te verstrekken; de daarmee samenhangende lasten worden in t+2, t+1 en t nog als structureel beschouwd.
2. Na afloop van een begrotingsjaar zullen bij het opmaken van de jaarrekening altijd wel enige (relevante) verschillen tussen de werkelijkheid en de begroting blijken. Het is van belang dat bij de analyse ex BBV artikel 28, lid a wordt bezien in hoeverre er alsnog sprake is geweest van niet begrote incidentele baten en lasten. Budgetverschillen op activiteiten betreffende structureel bestaand beleid blijven naar hun aard 'structureel'.
3. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.
4. Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een raadsbesluit en/of een toekenningsbesluit klasseren als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar.

In deze begroting zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Op het niveau van de raadsprogramma's geeft dit het volgende beeld:

Incidentele lasten en baten	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Incidentele lasten programma:				
1. Zorg en ondersteuning	-50	-20	-20	0
2. Leefomgeving	12.730	3.262	8.715	2.398
3. Cultuur, sport en recreatie	84	20	520	0
4. Modern bestuur	776	140	120	205
Totaal incidentele lasten	13.540	3.402	9.335	2.603
Incidentele baten programma:				
1. Zorg en ondersteuning	16	0	0	0
2. Leefomgeving	12.917	3.344	8.755	2.438
3. Cultuur, sport en recreatie	0	0	500	0
4. Modern bestuur	841	239	0	205
Totaal incidentele baten	13.775	3.583	9.255	2.643
Saldo incidentele lasten min baten	-234	-181	80	-40

Een specificatie hiervan is opgenomen in het bijlagenboek.

Geconcludeerd wordt dat de incidentele lasten en baten een beperkte invloed hebben op de materieel sluitend zijn van de begroting.

5. Stand van zaken te realiseren taakstellingen en vrij aanwendbare stelposten

In de voorliggende begroting 2017 met bijbehorende meerjarenramingen 2018-2020 is een aantal nog te realiseren taakstellingen opgenomen. De stand van zaken hiervan is als volgt:

Overzicht taakstellingen	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Personele beperking i.v.m. wegvallende leges			75,0	75,0
Verhuur gemeentehuis aan derden	50,0	50,0	50,0	50,0
Ontvlechting Ple1n-belastingen	16,0	60,0	66,0	73,0
Gemeentelijke subsidies	114,5	100,4	71,8	47,8
Gemeentelijke subsidies (agogische versterking)	30,0	30,0	30,0	30,0
Harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang	15,0	15,0	15,0	15,0
Kinderopvang/peuterspeelzalen huur		125,0	125,0	125,0
Invoeren inkomensafhankelijke bijdrage PSW		10,0	10,0	10,0
Clustering educatieve cluster / accommodatiebeleid			50,0	150,0
totaal nog te realiseren taakstellingen	225,5	265,4	492,8	575,8

Toelichting taakstellingen:

De personele taakstelling vloeit voort uit de verlenging geldigheid (van 5 naar 10 jaren) van reisdocumenten waardoor en de inkomsten op termijn af zullen nemen en de personele inzet beperkter zal worden.

Het onderzoek van verhuur van een gedeelte van het gemeentehuis aan het Meanderplein wordt opgepakt na de afronding van het onderzoek naar de mogelijkheden het gemeenschapshuis De Huif onder te brengen aan het Meanderplein.

Ontvlechting Ple1n-eenheden is in een afrondende fase. Duidelijkheid hierover komt in de 2e helft van 2016.

De omvang van de gemeentelijke subsidies na de taakstellende verlaging wordt dit jaar opgepakt. Met de vaststelling van het nieuwe subsidiebeleid wordt rekening gehouden met de te realiseren taakstelling.

Met betrekking tot de kinderopvang is het VES al gerealiseerd; de resterende taakstelling is in onderzoek.

Een voorstel met betrekking tot de taakstelling op maatschappelijk vastgoed is begin dit jaar besproken in de gemeenteraad. Dit wordt uitgewerkt. Verwacht wordt dat in 2016 een vervolg hierover zal plaats vinden.

Overzicht vrij aanwendbare stelposten	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Begrotingssaldo		160	241	558

6. Reserves

In 2012 is de huidige nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota, en op basis van specifieke besluiten nadien, bepaald de beleidslijn. Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van de diverse reserves alsmede een overzicht van de verwoorde uitgangspunten per reserve wordt verwezen naar het bijlagenboek.

Overzicht reserves per 1 januari	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(bedragen x € 1.000)						
Risicoreserve	4.410	4.710	5.010	5.310	5.610	5.910
Vermogensreserve	4.204	2.566	2.155	2.135	2.321	2.505
Vrije investeringsreserve	4.319	1.772	1.057	955	352	1.462
Overige reserves	13.590	11.282	10.626	9.952	9.400	8.844
Resultaat jaarrekening t-1	-1.589					
Totaal reserves	24.934	20.330	18.849	18.352	17.684	18.721

Algemene reserve

Vanaf het begrotingsjaar 2017 stijgt de omvang van de algemene risicoreserve. De begrote toevoegingen hebben voornamelijk betrekking op het besluit uit de kerntakendiscussie versterking vermogenspositie van € 300.000 jaarlijks.

De algemene risicoreserve dient als primair weerstandsvermogen zoals toegelicht in paragraaf B, Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Vermogensreserve

De Vermogensreserve blijft stabiel. Deze reserve dient in principe om het eigen vermogen op peil te houden. Daarom worden verkopen van onroerend goed toegevoegd aan deze reserve tenzij expliciet wordt besloten hier een andere invulling aan te geven.

De Vermogensreserve dient als secundair weerstandsvermogen zoals toegelicht in paragraaf B, Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De renteberekening, inflatie compensatie budgetcompensatie over het eigen vermogen wordt gestort in de vermogensreserve.

Vrije investeringsreserve

Aan de Vrije investeringsreserve worden de exploitatieresultaten toegevoegd. Deze reserve was in het verleden vrij aanwendbaar doordat bij aanwending deze niet zou leiden tot nadelige exploitatie-effecten.

Overige bestemmingsreserves

Alle overige reserves zijn ingesteld voor het realiseren voor een bepaald doel.

Hierna wordt een overzicht van de in de Begroting 2017 opgenomen mutaties in het eigen vermogen weergegeven.

Mutaties reserve/resultaatbestemming Begroting 2017

Deelprogramma	Onttrekking 2017	Storting 2017	Onttrekking 2018	Storting 2018	Onttrekking 2019	Storting 2019	Onttrekking 2020	Storting 2020	Reserve
In €									
1 Programma zorg en ondersteuning									
Egalisatie functie exploitatie gemeentelijke subsidies	16.000								Reserve gemeentelijke subsidies
Egalisatie exploitatie Jeugd									Reserve Wmo/Jeugd
Egalisatie exploitatie Wmo	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Reserve Wmo/Jeugd
2 Programma leefomgeving									
Budget t.b.v. functie wijkmakelaar	50.000		50.000						Reserve Wmo/Jeugd
Herverlichtingsplan	48.000		48.000		48.000		48.000		Vrije investeringsreserve
Gemeentelijk verkeersveiligheidsplan	54.800		54.800		54.800		54.800		Vrije investeringsreserve
Budgetten GGG	70.000		60.000						Reserve groenfonds
Verkoop woningen									Vrije investeringsreserve
Saldering lasten/baten verkoop gronden algemeen									Vermogensreserve
Afschrijvingslast nieuwbouw gemeentehuis	239.600		239.600		239.600		239.600		Reserve afschrijvingen
Winstneming Centrumplan								36.400	Vrije investeringsreserve
Winstneming Grex Jacobskamp								455.100	Vrije investeringsreserve
Winstneming Grex De Zeelder		33.300							Reserve groenfonds
Winstneming Grex De Zeelder		6.700							Reserve cultuurzaken
Winstneming Grex De Zeelder		75.700							Vrije investeringsreserve
Winstneming Grinsel Triestpad		225.100							Reserve groenfonds
Winstneming Grinsel Triestpad		36.600							Reserve cultuurzaken
Winstneming Grinsel Triestpad		1.335.300							Vrije investeringsreserve
Egalisatiefunctie ruimte voor ruimte en bestemmingsplannen									Vrije investeringsreserve
Egalisatie financiering komplannen	75.000								Vermogensreserve
Bijdragen anterieure overeenkomsten									Reserve cultuurzaken
Bijdragen anterieure overeenkomsten									Reserve groenfonds
Verlaging legesopbrengsten omgevingsvergunningen	45.000		45.000						Reserve P&O

Mutaties reserve/resultaatbestemming Begroting 2017

Deelprogramma	Onttrekking 2017	Storting 2017	Onttrekking 2018	Storting 2018	Onttrekking 2019	Storting 2019	Onttrekking 2020	Storting 2020	Reserve
In €									
3 Programma Cultuur, sport en recreatie									
Afschrijvingslast verplaatsing Jong Nd./Dupke t/m 2029	15.700		15.700		15.700		15.700		Reserve afschrijvingen
Bijdrage kunstgrasvelden SCI en RKVV					500.000				Vrije investeringsreserve
Afschrijvingslast verplaatsing GEKO t/m 2034	28.300		28.300		28.300		28.300		Reserve afschrijvingen
Afschrijvingslast kunstgrasvelden hockey	26.700		26.700		26.700		26.700		Reserve afschrijvingen
Kleine kunstprojecten	12.500		12.500		12.500		12.500		Reserve cultuurzaken
Dekking afschrijvingslast renovatie toren SMG	5.000		5.000		5.000		5.000		Reserve afschrijvingen
Afschrijvingslast De Moerkoal t/m 2024	5.000		5.000		5.000		5.000		Reserve afschrijvingen
Exploitatiebijdrage tekort Den Durpsheerd	34.100								Kulturhusconcept gebouwendijk
Exploitatiebijdrage De Huif	37.000		18.500						Kulturhusconcept gebouwendijk
4 Programma modern bestuur									
Jaarlijkse onttrekking pensioenverplichtingen bestuurders	112.500		113.600		114.700		115.800		Pensioenverpl. bestuurders
Storting op niveau brengen reserve Appa bestuurders		330.000							Pensioenverpl. bestuurders
Onttrekking tbv op niveau brengen reserve APP	330.000								Vermogensreserve
Storting op niveau brengen reserve Appa bestuurders		165.000							Pensioenverpl. bestuurders
Onttrekking tbv op niveau brengen reserve APP	165.000								Vermogensreserve
Egalisatie kostendekkende activiteiten	80.000								Reserve p&o
Knelpuntenbudget personeel	100.000		100.000						Vermogensreserve
Gehonoreerde wensen afwikkeling Schuurkerkpad							205.000		Vrije investeringsreserve
Rente/aflossing 2010	75.400		75.400		75.400		75.400		Reserve HNG
Inzet stelpost renovatie toren SMG	27.000								Reserve afschrijvingen
Inzet subsidie fietspad Hoogstraat dekkingsmaatregel	14.000		14.000						Reserve afschrijvingen
Dekkingsplan 2015-2018 (tlv knelpuntenbudget)	125.000		125.000						Vermogensreserve
Storting tlv exploitatie tbv versterking weerstandsvermogen		300.000		300.000		300.000		300.000	Algemene risicoreserve
Storting inflatie/budgetcompensatie		218.600		205.400		186.600		178.700	Vermogensreserve
Storting inflatie-/budgetcompensatie (HNG-reserve)		17.900		13.900		9.600		5.000	Reserve HNG
Dekkingsplan 2015-2019 t.l.v. budget GVVP	13.200		13.200		13.200		13.200		Vrije investeringsreserve
Onttrekking tekort 2017	611.500								Vrije investeringsreserve
Totalen	2.416.300	2.744.200	1.050.300	519.300	1.138.900	496.200	845.000	975.200	

Mutaties reserve/resultaatbestemming Begroting 2017

Deelprogramma	Onttrekking 2017	Storting 2017	Onttrekking 2018	Storting 2018	Onttrekking 2019	Storting 2019	Onttrekking 2020	Storting 2020	Reserve
In €									
Saldo resultaatbestemming jaar	-327.900		531.000		642.700		-130.200		
Resultaat jaar vóór bestemming	327.900		-371.000		-401.700		688.200		
Resultaat jaar ná bestemming		0	160.000		241.000		558.000		<i>Overschot, nader te bestemmen</i>
Verwachte resultaatbestemming (nog niet verwerkt)									
Onttrekking reserve Wmo/Jeugd ivm verwachte tekorten	240.700								Wmo/Jeugd
Storting stelpost tbv Realisatie de Huif		59.000							Realisatie GHNS
Onttrekking tbv realisatie De Huif					820.023				Realisatie GHNS
Storting in onderwijsreserve tbv Elde ver-/nieuwbouw						820.023			Onderwijsreserve

7. Voorzieningen

In de regelgeving, in de nota voorzieningen 2008-2012 en in de kadernota 2012 zijn de kaders geformuleerd voor het instellen van een voorziening. Er zijn 4 voorzieningen in 2017 in gebruik. Te weten:

Voorziening pensioenverplichtingen bestuurders (Appa)

Op basis van de regelgeving moet voor arbeids gerelateerde verplichtingen van niet-gelijkblijvend volume een voorziening gevormd worden. De voorziening wordt jaarlijks beoordeeld of deze toereikend is om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Waardering van de voorziening vindt plaats op basis van actuariële waarde berekening, rekening houdende met de sterftekansen.

Voorziening onderhoud accommodaties / gebouwen

Ter egalisatie van de kosten voor (groot)onderhoud is een onderhoudsvoorziening gevormd. In overeenstemming met de begroting en het meerjarige onderhoudsplan vinden stortingen in de voorziening plaats ten laste van de exploitatie. Onttrekkingen vinden plaats op basis van het onderhoudsplan. De mate van onderhoud wordt vastgelegd in dit plan. Dit onderhoudsplan wordt jaarlijks beoordeeld opdat ook vastgesteld kan worden of de voorziening op niveau is.

Voorziening afvalverwijdering / -verwerking

Als gevolg van gewijzigde regelgeving worden de resultaten en toegevoegd aan een voorziening op basis van artikel 42-lid 1 BBV. Hierdoor worden die resultaten niet meer aangemerkt als eigen vermogen maar als vreemd vermogen.

Voorziening rioolbeheer

Als gevolg van gewijzigde regelgeving worden de resultaten toegevoegd aan een voorziening op basis van artikel 42-lid 1 BBV. Hierdoor worden die resultaten niet meer aangemerkt als eigen vermogen maar als vreemd vermogen.

Overzicht voorzieningen per 1 januari	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(bedragen x € 1.000)						
Voorziening pensioenverplichtingen bestuurders (Appa)	1.045	1.042	1.035	1.025	1005	986
Voorziening onderhoud accommodaties/gebouwen	1.761	1.650	1.424	1.282	1.437	1.158
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting:						
Afvalverwijdering/-verwerking	292	322	292	48	25	10
Rioolbeheer	5.418	5.851	6.251	6.785	7.354	7.945
Totaal voorzieningen	8.736	8.865	9.002	9.140	9.821	10.099

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van de diverse voorzieningen alsmede een overzicht van de verwoorde uitgangspunten per voorziening wordt verwezen naar het bijlagenboek.

8. Nieuw beleid, gehonoreerde wensen en investeringen

Nieuw beleid/gehonoreerde wensen

Bij de vaststelling van de Kadernota 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het opnemen van een aantal posten nieuw beleid/gehonoreerde wensen. Deze posten zijn verwerkt in begroting 2017 en verder maar nog niet toegedeeld aan de diverse programma's.

Samenvattend geeft dit het volgende beeld:

Overzicht investeringen	krediet	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)					
Sneeuwplough groot 2018	15				15
Sneeuwplough groot 2018	15				15
Sneeuwplough klein 2018	12				12
Zoutstrooier aanhanger klein 2018	35				35
Zouttransporteur 2019	35				35
Sneeuwplough klein 2020	12				12
Zoutstrooier klein 2020	35				35
Onderwijskundige vernieuwingen	215				215
Kulturhusconcept basis 2017	3.600		3.600		0
Vervanging kunstgrasmat HC De Brand	215				215
Vervanging persleiding 2019	106	61		45	0
Elektrische gemalen 2019	227	59	84	84	0
Elektrische randvoorzieningen 2017	155	155			0
Reconstructie Loofaert en deel Wamberg	500				500
Reconstructie Theerestraat/Vughterweg	400				400
Totaal	5.577	275	3.684	129	1.489

In het bijlagenboek zijn de hieruit voortvloeiende kapitaallasten en de dekking weergegeven.

Budgetten	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)				
Areaaluitbreiding groen, wegen en verlichting	10	20	30	40
Areaaluitbreiding programma groene gemeente	12	12	12	12
Langzaamverkeersbrug, Sint Michielsgestel	10	10	10	10
Verbouw/nieuwbouw Eldecollege	51	53	57	60
Stelpost ten behoeve van wegaanpassingen i.v.m.				
Riolering	100	100	100	100
Aanpassingen Centrum dorpskern Berlicum e.o.				
Spaarsysteem	100	100	100	100
Fietsverbinding Runweg-Den Dungen			5	5
Deskundigheidsbevordering raadsleden	5	5	5	5
Kulturhus-concept basis 2017	59	120	120	120
Totaal budgetten	347	420	439	452

Investerings

Economisch en maatschappelijk nut

De investeringen kunnen krachtens het Besluit Begroting en Verantwoording worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

- *Investerings met een economisch nut* worden gedefinieerd als investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn. Deze investeringen met een meerjarig nut moeten bruto worden geactiveerd (reserves mogen niet in mindering gebracht worden; bijdragen van derden wel).
- *Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut* brengen vaak veel onderhoud met zich mee, terwijl ze meestal niet worden vervangen. Er is geen markt voor waar deze activa kunnen worden verhandeld. Tot en met 2016 was de regel deze investeringen bij voorkeur niet te activeren, of indien wel activering plaatsvond deze in een zo kort mogelijke periode af te schrijven. Bij deze investeringen was het echter wel toegestaan reserves of voorzieningen als dekking in mindering te brengen op de investering. Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten wordt in het nieuwe BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: investeringen met een maatschappelijk nut dienen, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. Dit komt overeen met het vastgestelde beleidskaders voor activering- en afschrijving in de gemeente Sint-Michielsgestel. Daarnaast geldt voortaan voor beide type investeringen de netto methode; dat wil zeggen dat investeringsbijdragen van derden direct in mindering mogen worden gebracht.

In het navolgende overzicht worden de totaal begrote investeringen voor 2017 t/m 2020 weergegeven met daarbij het gevoteerde krediet voor het genoemde investeringswerk. Met het vaststellen van de programmabegroting worden ook de in de begroting opgenomen investeringen geautoriseerd.

Overzicht investeringen	krediet	2017	2018	2019	2020
(bedragen x € 1.000)					
<i>Investerings met een economisch nut:</i>					
Sneeuwplough groot 2018	15				15
Sneeuwplough groot 2018	15				15
Sneeuwplough klein 2018	12				12
Zoutstrooier aanhanger klein 2018	35				35
Zouttransporteur 2019	35				35
Sneeuwplough klein 2020	12				12
Zoutstrooier klein 2020	35				35
Onderwijskundige vernieuwingen	215				215
Kulturhusconcept basis 2017	3.600		3.600		0
Vervanging kunstgrasmat HC De Brand	215				215
Vervanging persleiding 2019	106	61		45	0
Elektrische gemalen 2019	227	59	84	84	0
Elektrische randvoorzieningen 2017	155	155			0
Totaal investeringen met een economisch nut	4.677	275	3.684	129	589
<i>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut:</i>					
Reconstructie Loofaert en deel Wamberg	500				500
Reconstructie Theerestraat/Vugtherweg	400				400
Totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut	900	0	0	0	900
Totaal	5.577	275	3.684	129	1.489

9. Meerjarig overzicht balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is in het nieuwe BBV een meerjarige prognose van de balans en het EMU-saldo voorgeschreven. Hiermee krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. Het EMU-saldo kan hieruit worden afgeleid als het saldo van mutaties in de vorderingen en de mutaties in de schulden ofwel de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld.

Voor het opstellen van de meerjarige prognose van de balans zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Kolom 2015 betreft de definitieve cijfers volgens de vastgestelde jaarrekening 2015;
- Kolom 2016 tot en met 2020 betreft de meerjarige prognose van de balans;
- Alle liquide middelen, overlopende activa en overlopende passiva zijn met elkaar verrekend: het saldo in de balans geeft de kortlopende financieringsbehoefte of de tijdelijke overschotten weer;
- Het onderdeel Eigen vermogen – resultaat is in de prognose van het onderdeel reserves verwerkt.

BEGROTING BALANS 2017 (bedragen x € 1.000)						
ACTIVA per 31 december	2015	2016	2017	2018	2019	2020
VASTE ACTIVA						
<i>Materiële vaste activa</i>	30.522	28.638	27.620	26.519	25.369	24.227
<i>subtotaal</i>	30.522	28.638	27.620	26.519	25.369	24.227
<i>Financiële activa</i>						
Kapitaalverstrekking aan:						
- Deelnemingen	55	55	55	55	55	55
- Gemeenschappelijke regelingen	2.149	2.079	2.009	1.938	1.868	1.798
Leningen aan:						
- Woningbouwcorporaties	1.706	1.621	1.534	1.444	1.351	1.255
Overige langlopende leningen	310	360	359	358	358	357
Overige uitzettingen > 1 jaar	436	345	254	163	72	0
Bijdragen aan activa van derden	38	30	21	13	4	0
<i>subtotaal</i>	4.695	4.490	4.232	3.971	3.708	3.465
Totaal vaste activa	35.217	33.128	31.852	30.491	29.077	27.692
VLOTTENDE ACTIVA						
<i>Voorraden</i>						
Grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	9.225	9.278	2.165	2.265	-3.692	-1.903
Voorraden gereed product en overige	0	0	0	0	0	0
<i>subtotaal</i>	9.225	9.278	2.165	2.265	-3.692	-1.903
<i>Uitzettingen < 1 jaar</i>						
Vorderingen op openbare lichamen	3.502	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
Rekening-courant verhoudingen	0	0	966	0	5.335	3.415
Overige vorderingen	1.280	0	0	0	0	0
<i>subtotaal</i>	4.783	2.200	3.166	2.200	7.535	5.615
<i>Liquide middelen</i>	3	1	1	1	1	1
<i>Overlopende activa</i>	1.607	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	15.618	11.479	5.332	4.465	3.843	3.713
TOTAAL GENERAAL	50.835	44.606	37.184	34.956	32.920	31.405

BEGROTING BALANS 2017 (bedragen x € 1.000)						
PASSIVA per 31 december	2015	2016	2017	2018	2019	2020
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen						
A. Reserves:						
1. Algemene reserves	4.410	4.710	5.010	5.310	5.610	5.910
2. Bestemmingsreserves	20.524	15.620	13.838	13.042	12.073	12.811
<i>subtotaal</i>	24.934	20.330	18.849	18.352	17.684	18.721
B. Resultaat						
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	-1.302					
Reeds bestemd saldo van baten en lasten	-288					
Gerealiseerde resultaat:	-1.589					
Totaal eigen vermogen	23.345	20.330	18.849	18.352	17.684	18.721
Voorzieningen	8.737	8.038	8.175	8.313	8.994	9.272
Vaste schulden > 1 jaar						
Leningen van binnenlandse banken	12.005	7.666	6.361	5.108	3.851	2.705
Leningen van overige binnenlandse sectoren	97	0	0	0	0	
<i>subtotaal</i>	12.102	7.666	6.361	5.108	3.851	2.705
Totaal vaste passiva	44.184	36.034	33.385	31.773	30.529	30.698
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden						
Banksaldi	1.451	0	0	0	0	0
Overige schulden	1.640	6.416	0	1.807	0	0
<i>subtotaal</i>	3.091	6.416	0	1.807	0	0
Overlopende passiva	3.560	2.156	3.799	1.376	2.391	707
Totaal vlottende passiva	6.652	8.572	3.799	3.183	2.391	707
TOTAAL GENERAAL	50.835	44.606	37.184	34.956	32.920	31.405

Niet in de balans opgenomen rechten & verplichtingen en activa

- Gewaarborgde geldleningen:

Gemeentegarantie 10.340 10.340 10.340 10.340 10.340 10.340

Waarborgfonds Sociale Woningbouw 40.217 40.217 40.217 40.217 40.217 40.217

- Leaseverplichtingen 151

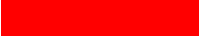
10. Dashboard financiële functie

Wij presenteren u een compact overzicht van onze financiële positie. Hierbij hebben wij als vertrekpunt genomen het dashboard financiële functie zoals voor de eerste keer gepresenteerd in de Kadernota 2013. Hierin zijn verschillende uitgangspunten geformuleerd om snel en compact inzicht te geven in financiële stabiliteit, weerbaarheid en flexibiliteit door middel van een dashboard. Hiervoor is een normenkader geformuleerd. Dit normenkader is uitgewerkt en leidt uiteindelijk tot een samenvattend beeld.

Samenvattend beeld dashboard financiële functie

De domeinen zijn te onderscheiden in:

Stabiliteit	Vermogen om planmatig, evenwichtig, solide, transparant en in overeenstemming met de wettelijke kaders financieel beleid voor te bereiden, uit te voeren en te beheren.
Flexibiliteit	Vermogen van de gemeente om zich snel te kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden
Weerbaarheid	Vermogen om voorziene (en onvoorziene) risico's op te kunnen vangen.

	Voldoet
	Behoeft nadrukkelijk aandacht
	Zorgwekkend

Conclusie

De begroting is meerjarig sluitend. Invulling wordt gegeven aan de noodzakelijke ombuigingen. De *weerbaarheid* en onze *flexibiliteit* zijn en blijven onze aandacht houden.

Domeinen	2017	2018	2019	2020	Samenvattende toelichting
Stabiliteit					Met de uitkomsten van de kerntakendiscussie is een duidelijke stap gezet naar een structureel sluitende exploitatie. De begroting 2017-2020 is structureel sluitend ervan uitgaande dat alle taakstellingen gerealiseerd worden. Economisch herstel heeft positief bijdragen aan de financiële stabiliteit.
Flexibiliteit					Na jaren van ombuigen, zijn de marges om op de budgetten te kunnen ombuigen, verdwenen. De grenzen van aansprakelijkheid, contractbreuk e.d. zijn bereikt. De budgettaire begrotingspositie biedt beperkte mogelijkheden om het becijferde risicobeslag op te vangen. Onze reserves zijn bestemd of beklemd. De Vrije investeringsreserve (VIR) is verbeterd maar heeft nog steeds aandacht. De vrije inzetbaarheid is beperkt. Met de verhoging van de algemene belastingen is de belastingheffing steeds meer beperkt. De belastingheffing is begrensd door het rijk (macro-norm) en maximum van 100% kostendekking (leges, afvalverwijdering en rioolbeheer).
Weerbaarheid					Het becijferde risicobeslag kan niet opgevangen worden vanuit de budgettaire begrotingspositie, maar wel door het weerstandsvermogen. Ten behoeve van verliezen grondexploitatie is geen Algemene Bedrijfsreserve of voorziening voorhanden. De verliezen komen ten laste van het algemene weerstandsvermogen. De grondexploitatie geeft een risicobeslag van ongeveer € 2 miljoen. Het verloop van de grondexploitaties wordt voortdurend gemonitord. De risico's behorende bij de transities zijn nog niet voldoende inzichtelijk.

Uitwerking van het normenkader

Hieronder is het normenkader uitgewerkt voor de beoordeling zoals deze hiervoor is weergegeven.

		2017	2018	2019	2020	Toelichting
Begrotingsevenwicht						
S	* Structureel					De begroting is structureel materieel sluitend
S	* Incidenteel					Het incidentele tekort 2017 bedraagt € 612.000
F	* Flexibiliteit					De beïnvloedingsmarge op de budgetten is beperkt
S	* Ombuigen					Implementatie volgens planning. Incidenteel kan er sprake zijn van verlies
S	* Belastingdruk					Beweegt rond de gemiddeld landelijke belastingdruk
F	* Belastingcapaciteit (OZB)					Verhoging voor 2017 en 2018 bedraagt meer dan de norm
S	* Materieel evenwicht					Lasten en baten zijn nagenoeg genomen in evenwicht
W	* Risicofunctie budget					De lopende begroting biedt nagenoeg geen mogelijkheden voor het opvangen van risico's

Reserves						
F	* Omvang					Ontwikkeling van de reserve positie beweegt rond 75% van de vergelijkbare gemeenten
S	* Aanwendbaarheid					Mede door de laatste ontwikkeling wordt een beperkter beslag gelegd op de VIR
S	* Investeringsfunctie					Door een versterking van de exploitatie wordt een beperkter beroep gedaan op het eigen vermogen
F	* Financieringsfunctie					De vaste activa zijn voor meer dan 80% gefinancierd met eigen vermogen
F	* Inkomensfunctie					In 2018 wordt nog een klein tekort verwacht
W	* Risicofunctie vermogen					Vanaf 2019 wordt verwacht dat de risico's afgedekt kunnen worden door het primaire weerstandsvermogen

		2017	2018	2019	2020	Toelichting
Ratio's						
S	* Solvabiliteit					Verhouding eigen vermogen / totaal vermogen < 50%
S	* Financieringsfunctie					Structureel wordt een financieringsoverschot op basis van de liquiditeitsbegroting verwacht
S	* Spreiding renterisico's					Onder de renterisiconorm
F	* Voldoen aan EMU-norm					Referentiewaarde is € 3 mln. In 2018 worden nog stevige investeringen gepland
Voorzieningen						
S	* Voldoen aan de verplichtingen					In de planperiode kan aan de onderhoudsverplichtingen voldaan worden
Grondexploitatie						
S	* Strategische grondpositie					Voorraad (strategische) gronden blijft onder € 1 mln.
S	* In exploitatie genomen gronden					In exploitatie genomen gronden neemt volgens planning af
W	* Voorziene (niet afgedekte) risico's					Met de afname van de gronden in exploitatie nemen ook de risico's af

Het normenkader

	Voldoet	Vraagt nadrukkelijk aandacht	Zorgwekkend
Begrotingsevenwicht			
* Structureel	Begroting sluit meerjarig.	Ongedekt tekort is < € 0,5 mln.	Ongedekt tekort is > € 0,5 mln.
* Incidenteel	Geen incidentele tekorten.	Incidenteel tekort is < 1,0 mln.	Incidenteel tekort is > € 0,5 mln.
* Flexibiliteit	Ombuigingsmarge > 2% van de begroting	Ombuigingsmarge < 1% van de begroting	Ombuigingsmarge nagenoeg nihil
* Ombuigen	Implementatie volgens plan	Incidentele verliezen op ombuigingen	Structurele verliezen op ombuigen
* Belastingdruk	Gemiddeld of beneden gemiddeld	Bovengemiddeld incidenteel	Bovengemiddeld structureel
* Belastingcapaciteit (OZB)	Gelijk of beneden macro-norm	Boven macro-norm incidenteel	Boven macro-norm structureel
* Materieel evenwicht	Incidentele baten > incidentele lasten	Incidentele baten < incidentele lasten incidenteel	Incidentele baten < incidentele lasten structureel
* Risicofunctie budget	Risicobeslag uit budgetcapaciteit	< 50% risicobeslag uit budgetcapaciteit	< 25% risicobeslag uit budgetcapaciteit
Reserves			
* Omvang	Ontwikkeling reserves > van de bench	Ontwikkeling reserves > 80% van de bench	Ontwikkeling reserves < 80% van de bench
* Aanwendbaarheid	Omvang reserves > 10% flexibel	Omvang reserves < 10% flexibel	Omvang reserves < 5% flexibel
* Investeringsfunctie	Omvang vrij inzetbare reserves jaar X+3 > € 5 mln.	Omvang vrij inzetbare reserves jaar X+3 < € 5 mln.	Omvang vrij inzetbare reserves jaar X+3 < € 1 mln.
* Financieringsfunctie	> 50% vaste activa gefinancierd met reserves	< 50% vaste activa gefinancierd met reserves	< 25% vaste activa gefinancierd met reserves
* Inkomensfunctie	Financieringssaldo structureel op niveau	Financieringssaldo incidenteel onder niveau	Financieringssaldo structureel onder niveau
* Risicofunctie vermogen	Beslag uit primair weerstandsvermogen	Beslag uit primair en secundair weerstandsvermogen	Beslag overstijgt weerstandsvermogen
Ratio's			
* Solvabiliteit	Eigen vermogen / Totaal vermogen > 50%	Eigen vermogen / Totaal vermogen < 50%	Eigen vermogen / Totaal vermogen < 25%
* Financieringsfunctie	Structureel financieringsoverschot	Incidenteel financieringstekort	Structureel financieringstekort
* Spreiding renterisico's	Voldoen aan de renterisiconorm	Incidenteel niet voldoen aan de	Structureel niet voldoen aan de renterisiconorm

	Voldoet	Vraagt nadrukkelijk aandacht	Zorgwekkend
		renterisiconorm	
* Voldoen aan EMU-norm	Beslag < dan EMU-norm	Beslag incidenteel > dan EMU-norm	Beslag structureel > dan EMU-norm
Voorzieningen			
* Voldoen aan de verplichtingen	Dekking 100% inclusief beoogde kwaliteit	Dekking < 100%, bijsturen op kwaliteit	Dekking < 100, bijsturen op kwaliteit en beslag op algemene middelen
Grondexploitatie			
* Strategische grondpositie	Voorraad < € 1 mln.	Voorraad > € 1 mln.	Voorraad < € 2 mln.
* In exploitatie genomen gronden	Voorraad < € 5 mln.	Voorraad < € 10 mln.	Voorraad > € 10 mln.
* Voorziene (niet afgedekte) risico's	< 10% gronden in exploitatie	> 10% gronden in exploitatie	> 25% gronden in exploitatie

11. Inzicht in inkomsten en uitgaven begroting 2017

Inzicht inkomsten begroting 2017

Ter informatie wordt in deze bijlage informatie verstrekt over de baten, hierna inkomsten, 2017.
Het totaal aan baten bedraagt € 67.939.100.

Deze baten kunnen op verschillende manieren gepresenteerd worden. Wij presenteren twee invalshoeken:

1. De baten per programma
2. De baten onderverdeeld naar soorten dekkingsmiddelen van de uitgaven.

Ad 1. De baten per programma

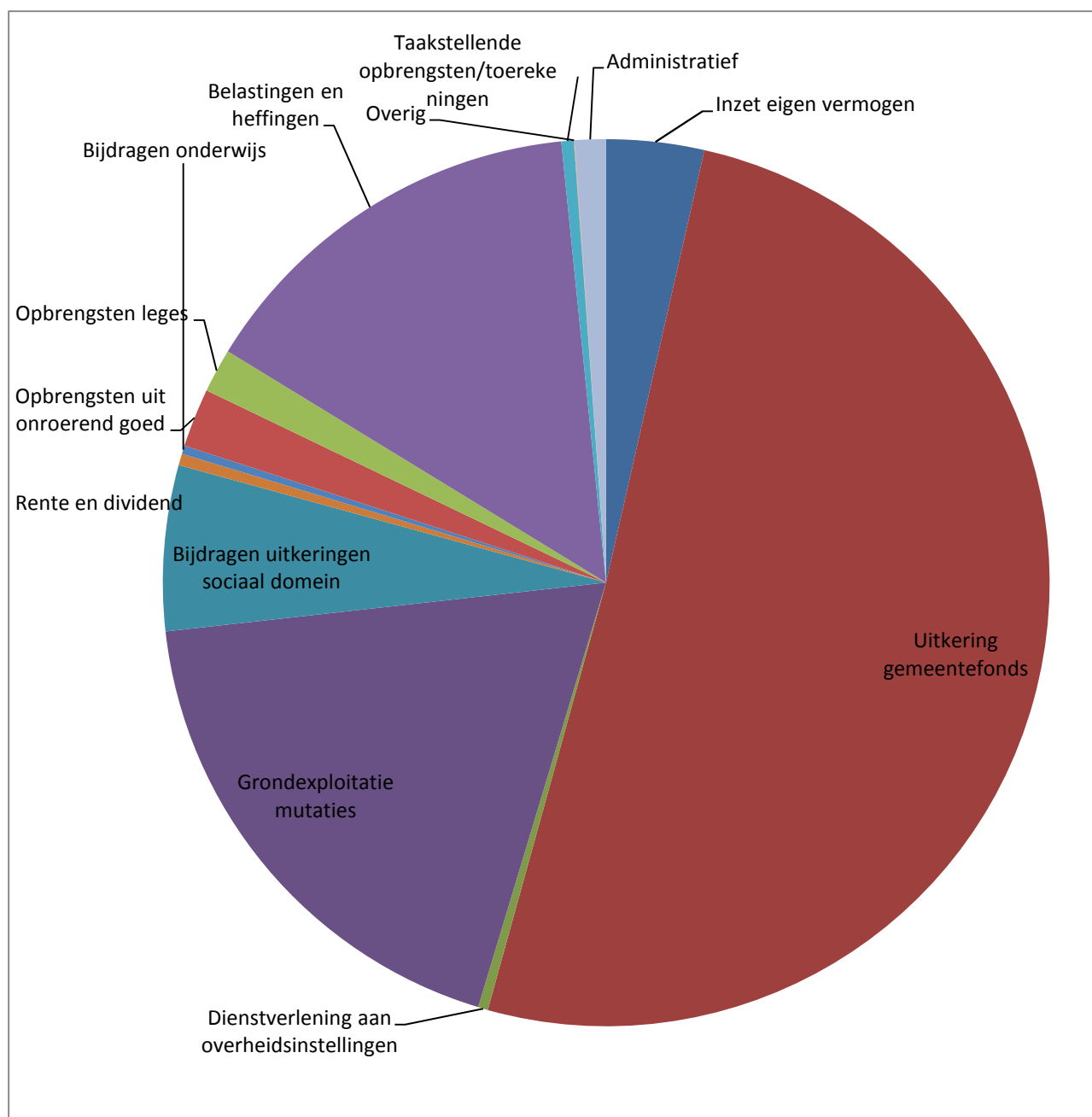
De geraamde baten per programma op basis van de nieuwe programma indeling kunnen als volgt, zonder toelichting, weergegeven worden in € 1.000:

01. Zorg en ondersteuning	4.117,2
02. Leefomgeving	19.800,7
03. Cultuur, sport en recreatie	402,8
04. Modern bestuur	43.618,4
	67.939,1

Ad 2. De baten onderverdeeld naar soorten dekkingsmiddelen van de uitgaven.

Voor een globaal inzicht in alle baten zijn deze onderverdeeld in hoofdgroepen. Deze verdeling is willekeurig maar geeft een globaal inzicht van de herkomst van de baten/dekkingsmiddelen.

Inzet eigen vermogen	2.416,3	3,6%
Uitkering gemeentefonds	34.474,8	50,7%
Dienstverlening aan overheidsinstellingen	245,1	0,4%
Grondexploitatie mutaties	12.624,2	18,6%
Bijdragen uitkeringen sociaal domein	4.095,5	6,0%
Rente en dividend	283,6	0,4%
Bijdragen onderwijs	206,6	0,3%
Opbrengsten uit onroerend goed	1.453,9	2,1%
Opbrengsten leges	1.084,3	1,6%
Belastingen en heffingen	9.955,0	14,7%
Taakstellende opbrengsten/toerekeningen	311,5	0,5%
Overig	13,1	0,0%
Administratief	775,2	1,1%
	67.939,1	

Drie baten categorieën zorgen voor ongeveer 80% van de dekkingsmiddelen. Te weten:

Uitkering gemeentefonds: 50,7%. Deze heeft een structureel karakter.

Belastingen en heffingen: 14,7%. Deze heeft een structureel karakter en bestaat uit: OZB, Hondenbelasting, Toeristenbelasting, Afvalstoffenheffing en rioolrecht.

Grondexploitatie: 18,6% Deze heeft een incidenteel karakter. Deze baten worden gerealiseerd door de mutaties Centrumplan, Jacobskamp, de Zeelder en Grinsel Triestpad.

Hiernaast wordt het eigen vermogen ingezet ter dekking van de uitgaven voor het jaar 2017 tot een bedrag van ruim € 2,4 miljoen ofwel 3,6%.

Dit is indicatief 10% van de totale vermogenspositie.

Inzicht uitgaven begroting 2017

Ter informatie wordt in deze bijlage informatie verstrekt over de lasten (hierna uitgaven) 2017.

Het totaal aan uitgaven bedraagt € 67.939.100

Deze uitgaven kunnen op verschillende manieren gepresenteerd worden. Wij presenteren twee invalshoeken:

1. De uitgaven per programma
2. De uitgaven onderverdeeld naar soortenproducten.

Ad 1. De uitgaven per programma

De geraamde uitgaven per programma op basis van de nieuwe programma indeling kunnen als volgt, zonder toelichting, weergegeven worden in € 1.000:

01. Zorg en ondersteuning	2.5675,1
02. Leefomgeving	29.617,7
03. Cultuur, sport en recreatie	3.830,2
04. Modern bestuur	8.816,1
	67.939,1

Ad 2. De uitgaven onderverdeeld naar uitgavenproducten.

Jeugd	5.346,2	7,9%
Inkomensvoorziening	5.216,2	7,7%
Participatie	4.981,7	7,3%
WMO	7.247,3	10,7%
Gemeentelijke subsidies	1.612,3	2,4%
Grondexploitatie	9.949,3	14,6%
Loonkosten	1.179,0	1,7%
Kapitaallasten	2.636,20	3,9%
Rente	271,6	0,4%
Bijdrage aan andere overheden	23.444,3	34,5%
Storting in onderhoudsvoorzieningen	728,8	1,1%
Storting in verplichtingenvoorzieningen	435,1	0,6%
Storting in reserves	2.744,2	4,0%
Overige uitgaven	2.146,9	3,2%
	67.939,1	

